మహాభారత కథలు

(ఆనుశాసనిక పర్వము)

రచన

కామరాజుగడ్డ రామచంద్రరావు

వెల రూ. 12/-

పుస్తకం పేరు : మహాభారత కథలు (అనుశాసనిక పర్వము)

ప్రతులు 500

మార్చి 1991

ముద్రణ : సునీతా ఆర్టు ప్రింటర్సు, పంజాగుట్ట, హైదరాబాదు-500 482.

దొరుకు స్థలం : **కె. రామచంద్రరావు**

C/o Y. సుబ్బారావు

2-2-1144/24 న్యూ నల్లకుంట, హైదరాబాదు-500 044.

అభినందన

విశ్వచైతన్యం కలిగించి మానవాళి అభ్యుదయానికి మార్గదర్శకమైన ఆదర్శగ్రంథం మహాభారతం. మహాభారతాన్ని మించిన గ్రంథం ప్రపంచ వాఙ్మయంలోనే మరొక్కటి లేదన్న కట్టమంచివారి ప్రశంసలో అతిశయోక్తి ఏమాత్రమూ లేదు. వేల సంవత్సరాలుగా ఈ మహాగ్రంథం భారతీయుల జీవన విధానంపై చెరగని ముద్రవేసింది. "యదిహాస్తి తదన్యత్రయన్నే హాస్తిన తత్ క్వచిత్"-అని మహా భారతాన్ని గురించిన ప్రశంసా వాక్యం. మహా భారతంలో ఉన్న వస్తువే, ఇతర గ్రంథాలన్నిటిలోనూ ఉన్నదనీ, మహా భారతంలో లేనిది మరెక్కడా లేదని ఈ సూక్తి తాత్పర్యం. ఈ విషయాన్నే "ధర్మ తత్వజ్ఞులు ధర్మ శాస్త్రంబని" అనే పద్యంలో నన్నయ వివరించినాడు. మహాభారతం భారతీయుల విజ్ఞాన సర్వస్వం. విశేషించి ఆంధ్రులకు అత్యంత అభిమాన పాత్రమైన గ్రంథం. సంస్కృతంలో వేదవ్యాస మహర్షి రచించిన మొట్ట మొదట కవిత్రయం వారు ఆంధ్రీకరించి తెలుగువారికి ఉపాయనంగా సమర్పించినారు. దీనికి ముందు ఏ భారతీయ భాషలోనూ వ్యాస భారతానికి ప్రామాణికమైన అనువాదం రాలేదు. దీని తరువాత తెలుగులో మహాభారతకథ వివిధ ప్రక్రియల్లో రచింపబడి తెలుగు హృదయాలను అలరింపజేసినది.

ప్రస్తుతం శ్రీ కామరాజుగడ్డ రామచంద్రరావుగారు మహాభారతంలోని అనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మౌసల, మహాప్రస్థాన, స్వర్గారోహణ పర్వాల్లోని కథలను సులభశైలిలో 'మహాభారతకథలు' అన్న పేరుతో ఆంధ్రులకు అందిస్తున్నారు. మహాభారతంలోని ఇతర పర్వాల్లో ఉపాఖ్యానాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. కాని వాటికి ఈ ఆరు పర్వాల్లోని కథలకూ భేదం ఉంది. అవి పెద్దకథలైతే ఇవి చాలా చిన్నకథలు. ఇప్పుడు

మనం చెప్పుకునే కథానికల (Short Stories) వంటివి. ఈ గ్రంథంలో అన్నదానం, అపరిగ్రహం, శౌచం, అతిథి పూజ, అంతఃశత్రుజయం మొదలైన అనేక ధర్మాలకు సంబంధించిన కథలు ఉన్నాయి. ఈ ధర్మాలన్నీ ఈ నాటి మానవుడు కూడా ఆచరణలో పెట్టదగినవే. ఆదర్శమైన జీవితాన్ని గడపటానికి దోహదం చేసేవే. శ్రీ రామచంద్రరావుగారు కేవలం కథలను మాత్రమే చెప్పకుండా ఆయా కథల్లోని అంతరార్థాలనూ, నీతినీ, ధర్మాన్నీ వివరించడం ఈ గ్రంథంలోని ప్రత్యేకత. కథలతోపాటు అక్కడక్కడా ఆధ్యాత్మ విద్య, సాంఖ్యయోగం, ధర్మతత్త్వం మొదలైన గహనమైన విషయాలు కూడా సులభరీతిలో వివరింపబడ్డాయి.

-ఒక బామ్మ, ఇంట్లో రాత్రిపూట పిల్లలను కూర్చోబెట్టుకొని చెప్పిన కథలుగా వీటిని కూర్చడంలో నవ్యత కన్పిస్తుంది. రచయిత కథా కథనానికి అనువైన శైలినీ, సులభమైన భాషనూ, ఎన్నుకోవడం ఈ గ్రంథానికి అదనపు మెరుగులు.

ఆదర్శ జీవితాన్ని గడపడానికి, దోహదం చేసే 'మహాభారత కథ'లను చక్కని శైలిలో రచించి మన కందజేస్తున్న శ్రీ కామరాజుగడ్డ రామచంద్రరావు గారిని అభినందిస్తూ తెలుగులోకం ఈ గ్రంథాన్ని ఆదరిస్తుందని ఆశిస్తున్నాను. వీరికి నా హృదయపూర్వక అభినందనలు.

హైదరాబాదు
2-4-1991

దేవులపల్లి రామానుజరావు
ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్తు

వినతి

శ్రీ మదాంధ్ర మహాభారతంలోని చివరి 6 పర్వాల్లోని కథలన్నీ భావుకంగా ఇందులో చేర్చి చెప్పాను. 'మహాభారతకథలు' అనే ఈ పుస్తకం ఐదు సంపుటాలు. అందులో నాల్గు సంపుటాలు పూర్వమె అచ్చు అయినయి. ఇది చివరిది. ఈ సంపుటం రావటం ఆలస్యమయిన మాట వాస్తవమె. తెలుగు విశ్వవిద్యాలయానికి గ్రాంటుకోసం దరఖాస్తు చేసికొన్నాను. ఒక సంవత్సరం అయిపోయిం తరువాత రచిత కాపీలో కొట్టివేతలున్నాయని గ్రాంటు ఇవ్వలేదని నాకు తెల్పారు. డబ్బు సమకూర్చుకోడానికి మళ్ళీ ఆరు నెలలు పట్టింది నాకు! పాఠకులు ఈ ఆలస్యాన్ని క్షమించాల్సింది!

ఈ రచనా యజ్ఞానికి ప్రోత్సాహకులు శ్రీ బోడపాటి ఆంజనేయశర్మగారు - సల్లకుంట. వారికి నా నమస్సులు. కీ.శే. మా పెదనాయనగార్లు చిన్నప్పటి బోధకులు వారి ఆత్మలకు నతులు.

వాత్సల్య పూరితులైన శ్రీమాన్ డా॥ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు (ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్) తమ అభినందనల నందజేసినారు. వారికి నా నమస్సులు.

సునీతా ఆర్ట్ ప్రింటర్స్ ప్రొప్రయిటరయిన శ్రీ ఎస్. శేషగిరిరావుగారు శ్రద్ధా ఆదరాలతో శుద్ధముగా ఈ సంపుటం కూడ అచ్చువేసినారు. వారికి నా కృతజ్ఞతలు.

కాగితపు ధర అచ్చు ఖర్చులూ చాల పెరిగిన కారణాన ఈ సంపుటం ధర ఇంతకంటె తగ్గించలేకపోయినాను. పాఠకులు మన్నింప కోర్తాను.

194 సైదాబాదుకాలనీ
హైదరాబాదు-500659
మార్చి 1991

కామరాజుగడ్డ రామచంద్రరావు

మహాభారత కథలు

విషయసూచిక

పంచమాశ్వాసము

మహాభారత కథలు

ఆనుశాసనిక పర్వం- ప్రథమాశ్వాసము

1. కథోపక్రమణం

బాబాయి రోజూ రాత్రిపూట చెప్పే కథలు కేవలం కథలే కాదన్నసంగతి ఆయనే చెప్తుండేవాడు. మరింకా యేమిటి అనబుద్ధయేది! కాని అడుగటానికి మళ్ళీ ఇష్టముండేదికాదు. "ఆలోచిస్తే తెలుస్తుందనీ - ఆలోచించి తెలిసికొనే విషయాలు ఎవరో చెప్పటంవల్ల తగినంతగా అర్థంకావనీ అనేవాడు బాబాయి. అమ్మమ్మో-"అదేమిట్రా ఎన్ని ధర్మాలు చెప్పారిన్నాళ్ళనుంచీ ఒక్క కథలేనా? బుర్రలేదా ఏమిటి" అనేస్తుంది. అంటే చెప్పినవి, ధర్మాలుగాని కథలు కావని అర్థమేమో? అందుకని అడుగబుద్ధయేదికాదు.

ఆవేళ కథ చెప్పమని కూర్చోంగానే, బాబాయి అన్నాడు-"కథవేరుగా ధర్మం వేరుగా తెలియ చెప్పటం ఒక రకమైన ప్రవచనం! కథ పైకి చెప్తూ అంతరార్థం ఇమిడ్చి చెప్పేయటం ఇంకొకటి. వ్యాసుని రచనలో ఈ రెండో రకమైన మెళుకువ ఉంది. ఆయన పేర్లు చెప్తూనే అంతరార్థాన్ని స్ఫురింప జేస్తాడు!-మోక్ష సాధనా మార్గాన్ని స్ఫురింపజేస్తాడు; వైశంపాయనుడూ శ్రౌతి, భీష్ముడూ వీళ్ళంతా "పూర్వం ఫలానివారు ఈ యీ విధంగా చెప్పారు. అది నేచెప్తున్నాను" అని చెప్తారు. ఫలానిది ధర్మం అంటారు ఆ కథలో. ఇంకొకరు వింటారు. అందులో చెప్పినవి ఆయా పరిస్థితుల్లో మనమూ అనుసరించవలసినట్టి ధర్మాలేనని తెలిసికొనేవారికి అవి సత్ ఫలితాన్నిస్తాయి. లేనివారికి కాలక్షేపం మాత్రం అవుతుంటుంది.

అలా ఎందుకు చెప్పాలి తిన్నగా చెప్పరాదా అని శంక కలుగుతుంటుంది. ధర్మం అనేది ఎవరికివారు ఇదినేను చెప్తున్నాను-తెలిసికో అని చెప్పటం సరి కాదు. ఫలాని పరిస్థితులు కలిగినయి. అప్పుడు ఫలానిది ధర్మంగా పాటింపబడింది-లేదా ఎవరో అది ధర్మమని చెప్పారు అని చెప్పాలి. ధర్మం మాటల్లో చెప్తే ఆ మాటలు చెప్పే ధర్మం సర్వత్ర ధర్మం కాకపోవచ్చు. మాటలు అందుకె పరిస్థితుల్ని చెప్పి ఆ పరిస్థితులకు ధర్మం వర్తింపజేసే విధానాన్ని చెప్పటం!

అనుశాసనికపర్వ రచనలో కథలో ధర్మం స్పష్టంగా ఫలానగా ఉన్న దని తెలియజేయగల విధం కనృడుతుంది. బాబాయి చెప్తున్నాడు కథల్ని!

2. కర్మ సిద్ధాంతం

ధర్మరాజు భీష్మునితో అంటున్నాడు- "ఎన్నో ధర్మాలు నీవు చెప్పావు- కాని బంధువులందర్నీ చంపినందుకు నాకు శాంతిలేకుండా పోతోంది. దుర్యోధనుడే ఈ వధకంతకూ కారణమైనాడు తాతా!" అని.

భీష్ముడు-"అయ్యో నాయనా! మనిషి దేనికీ కర్తకాడు. కర్మేకారణమై ఫలితాల్ని కలిగిస్తూ ఉంటుంది. కార్య కారణ సంబంధ సూత్రం మరచిపోవద్దు. ఒక కథ చెప్తాను విను.

"ఒక బ్రాహ్మణ పిల్లవాడు పాముకరిచి చచ్చిపోయినాడు. తల్లి- పాపం- ఏడుస్తోంది. అంతలో ఒక కిరాతుడు ఆ పామును వెదకి పట్టితెచ్చి "ఇదుగో నమ్మా ఆ పాము-దీన్ని నీ కసి తీరేట్లు కొట్టి చంపు" అన్నాడు. ఆమె, "దాన్ని చంపితె నాకేమిటి ప్రయోజనం నాకొడుకు బ్రతికి వస్తాడా చెప్పు" అంటుంది. అప్పుడాకిరాతుడు "ఐతే నేనే చంపేస్తా నీ పామును" అంటాడు.

వెంటనే ఆ పాము అంటుంది-"నే నీ బాలుడిమీద పగబట్టలేదు. రోషావేశాలతో కాటువేయలేదు. కాకతాళీయంగా కాటువేశాను-స్వభావంవల్ల. ఆకాటు నాధారంచేసికొని మృత్యువు వాణ్ణి చంపింది." అన్నది కిరాతుడు వెంటనె ఇంకేం నీకాటువల్లనె మృత్యువు వీణ్ణి చంపిందికదా!"అంటాడు. అందుకు పాము, "కాదు నాకాటు కాకపోతె ఇంకో చీమకుట్టడంవల్ల-చీకాకు కొట్టడంవల్ల అతడ్ని మృత్యువు చంపేసి ఉండేది. నా ప్రసక్తేమిటి! నాకు ఏ జీవినైనా చంపాలనే మనఃస్థితే లేదు. ప్రాణంలేని స్రుక్సృవాలకు యజ్ఞపుణ్యం ఎలా రావటల్లేదో అలాగే నా కర్మకు ఏలాటి పాపంగాని రాకూడదు. నీవు నన్ను ఇప్పుడు చంపితె నీకు పాపం కలుగటం ఖాయం. ఈ పిల్లవాడు చావడంలో తప్పు ఏదైన ఉంటె అది మృత్యువుది" అంటుంది.

ఈ ధర్మ విషయమైన ఈ చర్చకు, మృత్యువు వెంటనె పరిగెత్తుకు వచ్చి, అంటుంది-"నాకు వ్యక్తిత్వమేలేదు నేను కాలుడికి దాసుణ్ణి. నా కర్త

వ్యం నాకు తప్పదుకనక దాన్నినేనుచేశాను. 'పాపం' ఏమొచ్చినా అది కాలునిదె కాని నాకెందుకు రావాలి? అంటుంది. వెంటనె కాలుడు ప్రత్యక్షమై "నేనూ నా కర్తవ్యం చేశాను, ఈ పిల్లవాడి కర్మఫలం ఇవ్వటి ఈ స్థితి! కర్మఫలం ప్రకారం నేను జరుపుతూ ఉంటాను- నిన్నటి పూవే ఇవాళ కాయ అయినట్లు నిన్నటి కారణమె ఇవాళ కార్యమవుతూ ఉంటుంది. అలా కావడానికి నేను, కేవలం అనుసంధాన కర్తను మాత్రమె. సక్తతలేకుండా ఈ పామూ ఈ మృత్యువూ నేనూకూడ చేస్తున్న యీ పనులకు పాపపుణ్యాలు కలుగవు. ఈ బ్రాహ్మణి దుఃఖానికి కారణం ఆమె పూర్వజన్మ కర్మఫలం మాత్రమె. ఆ కర్మకు ఈ ఫలం రావటమె కర్మసిద్ధాంతం"-అని వెళ్ళిపోయినాడు.

భీష్ముడు ఈ కథచెప్పి, అన్నిటికీ నీవుకారణమనీ దుర్యోధనుడు కారణమనీ అనుకోవద్దు. వీరంతా చావడం వారివారి కర్మఫలమె. నీవు సక్తత లేకుండా నియత కర్మలు చేస్తుంటే పుణ్య పాపాలువచ్చి నిన్నంటుకొనవు. కాని సక్తితో దుర్యోధనునిలా-పనులుచేస్తే పుణ్యపాపాలు మానవుడ్ని అంటుకొంటాయి. అతడి స్థూల శరీరంతోపాటు చావక తిరిగి క్రొత్త స్థూలశరీరాన్ని పొందినప్పుడు ఆ పాపపుణ్య ఫలాలను ఇస్తూ ఉంటవి. కార్య కారణ సిద్ధాంతమె కర్మసిద్ధాంతం. అసక్తతతో మెలుగుతూ భగవంతుడ్ని ధ్యానించి తరించే మార్గం కర్మయోగ మార్గం అని తెలిసికొను.

'ఆ పని చేశావు' - 'ఈ శిక్ష ననుభవించు' అనేది మన శాసనాల్లో ఉంది. శిక్షాస్మృతి ఈ సిద్ధాంతం మీదనే చేశారు. తరువాత జన్మల్లో పాపానుభవాన్ని తగ్గించడానికి శిక్షాస్మృతి ఉపయోగిస్తుందనేది గమనీయం. అందుకె శాసనాన్ని ఆధ్యాత్మిక దృష్ట్యా కూడ పాటించి తీరాలి.

3. మృత్యువును జయించడం

అసక్త కర్మచేస్తే పాప పుణ్య ఫలాలు కలుగవు అన్నారుకదా గృహస్థుగా ఉంటూ అసక్త కర్మ చేయగలిగితె మృత్యువును జయించగలుగుతారా అని ధర్మరాజు భీష్ముని అడుగుతాడు.

భీష్ముడు "తప్పకుండా"నని చెప్పి,- అందుకు ఒక ఇతిహాసం చెప్తాడు—అగ్నిదేవునికి సుదర్శన అనే ఆమెకూ సుదర్శనుడనేవాడు పుట్టి రాజై

తాను గృహస్థధర్మం నడుపుతూనే మృత్యువును జయిస్తానని ప్రతిన పట్టాడు. గృహస్థ ధర్మం నడుపుతాననేది బాగానే ఉందిగాక ప్రతినపట్టటమనేది తత్త్వ రీత్యా గర్హించతగింది. భగవంతు డనుకుంటాడు— సర్వమూ నేను చేయిస్తూ చేస్తూఉంటే ఇతని ప్రతినేమిటి మధ్య! అని. అందుకే ధర్మదేవత అలాంటివాళ్ళను పరీక్షలకు గురిచేశాడు.

గృహస్థు, అతిథులను పూజించటమనే నియమం పాటించాలి. సుదర్శనుడు అలా పూజించి తన సంపదనంతా దానం చేసి యమనియమాది నిష్ఠలతో ఒక పర్ణశాలలో భార్యతోసహ నివసిస్తూ ఉంటున్నాడు. భార్యపేరు ఓఘవతి. ఆమెకు సుదర్శనుడు అతిథి ధర్మం బోధించి, అతిథి పూజను తానింటలేని సమయాన ఆమె చేయవలెననీ - ఒకవేళ అతిథి దేవుడు ఆమె శరీరాన్ని కోరినా ఆమె దాని నివ్వడానికి వెనుకాడరాదని చెప్పి అలా చేయుమని అభ్యర్థించాడు. ఆమె అంగీకరించింది.

ధర్మదేవత ఈ ప్రతిన సంగతి తెలిసికొన్నాడు. ఒక అతిథిగా సుదర్శనుడు లేని సమయంలో వాని ఇంటికి వచ్చి తలుపు తట్టాడు. ఓఘవతి అతిథి పూజ చేసి ఆదరించుతుంది. కాని ఆ అతిథి తాను ఆమెయందు కామాతురుడైనట్లు చెప్పి తనను తృప్తి పరుపుమంటాడు. ఆమె అనేక రకాలయినవీ, సుఖదమైనవీ ఇతరవస్తువు లిస్తానంటుంది. అతడు ఒప్పుకోడు. ఆమె తన భర్త ఆజ్ఞను శిరసావహించి అతడ్ని తృప్తిపరచడానికిగాను మాటునకు తీసుకొని వెళ్తుంది.

ఆ సమయాన సుదర్శనుడు ఎక్కడనుంచో వచ్చి వాకిట్లో నిల్చి ఓఘవతిని పిలుస్తూ ఉంటాడు. అతిథి ఆమెను సమాధానము చెప్పనీయక, తానే బిగ్గరగా సుదర్శనునితో అంటాడు. "నీ భార్య అతిథినైన నాకు కామ తృప్తి నీయడానికై ఇక్కడ ఉన్నది. అందుచేత నీవు అక్కడనే ఇంకా కొంతసేపుండాల్సింది" అంటాడు.

వెంటనే సుదర్శనుడు. "ఓ అతిథి దేవతా! నమస్కారము. నేను నీ ఆగమనానికెంతో సంతోషపడుతున్నాను. అతిథులను హితపూజనంచేసిన గృహాలు విమలతరములంటారు. నేనూ అదోవనే చరిస్తున్నాను కర్తవ్యంగా! నేను తొందర పడను" అంటాడు.

ఈ పరీక్ష సుదర్శనుడికే! ఓఘవతికి కాదు. ఆమె మనఃస్థితి గొప్పది కనక ఆమెకూ నదిగాపారటం స్వర్గానికి భర్తతో వెళ్ళటం కలుగబోతోంది.

ధర్మదేవత వెంటనే ప్రత్యక్షమై "సుదర్శనా! నీవు నిజంగా మృత్యువును జయించావు. కామరోషాది వికారాలు వదలి, స్వచ్ఛమాత్రుడై చరిస్తున్న నిన్ను మృత్యువు ఏమీ చేయలేదుగాక. నీవు ఈ శరీరంతోనే ఊర్ధ్వలోకానికి వెళ్ళాల్సింది. ఓఘవతితో సగభాగం నదీరూపంలో ఇక్కడనే ఉన్నదై మిగిలిన సగ శరీరంతో నిన్ననుసరిస్తుంది" అని చెప్పి వెళ్ళిపోతాడు. సుదర్శనుడు అలాగే ఊర్ధ్వలోకాలకు వెళ్ళాడు.

భీష్ముడీ కథచెప్పి ఈ కథలోని అభిప్రాయం గ్రహించాల్సింది. కామ క్రోధాదుల ఉద్ధృతం పూర్తిగ తగ్గించి మనవలసింది. సక్తత వదలి మనాల్సింది అంటాడు.

ఈ కథలు విని పిచ్చి కథలనే వారుంటారు. మీరు అలా అనద్దు అన్నారు బాబాయి. ఆలోచించండి. 'మంచి పనులు చేస్తే మంచి ఫలితాలే వస్తాయనీ కార్య కారణ సిద్ధాంతం చెప్తుంది. ఏది మంచి-ఏదిచెడు? అతిథి కోరినదాన్ని దానం చేయడం మంచె. ఓఘవతి పాతివ్రత్యం కాపాడుకోవట మనేది కూడ మంచె. ఈ రెండూ ఒకేసారి పరిపూర్తి అయే అవకాశం మాత్రం లేదని ఆమెకు తెలిసింది. సందేహం కలిగె ఉంటుంది - 'ఏ మంచికి ప్రాధాన్య మివ్వాలి' అని. ఒకటి తన బాధ్యత. రెండవది తన భర్తకయిన బాధ్యత.

నా బాధ్యత నాకు గొప్ప అనుకోవటం ఇప్పటి వారికి సహజం. అది స్వార్థం! ఓఘవతి భర్త బాధ్యతనే నెరవేర్పజేసింది. తన బాధ్యతను త్యాగం చేసి రెండవదాన్ని నెరవేర్చటం ఇక్కడి విశేష విషయం. అందుకె ఆమెకూ ఊర్ధ్వలోకాలు ప్రాప్తించినై.

సుదర్శనుడు ధర్మవేత్తా, గృహస్థున్నూ! వానప్రస్థం పరివ్రాజకం- అయిన తరువాత ముక్తినందటం ఒకమార్గం. సర్వధర్మాలూ ఎరిగినవాడు కావడంచేత గృహస్థ ధర్మంలో కూడ మృత్యువును జయిస్తానని ప్రతిన పట్టాడు.

ఐతే, మృత్యువు వ్యక్తికి కాదు- శరీరానికి! సుదర్శనుడు శరీరానికి మృత్యువు రాకుండా సాధించాడు, పూర్వజన్మల వాసనలు లేవు-నశించినయి. క్రొత్త కోరికలులేవు. ఇక ఈ శరీరం వదలి మరొకదాన్ని పొందాలనే అవసరమే అతడికి లేదుగనుక శరీరం చావాల్సిన పనిలేదు. అందుకే చావు అతడికి రాదనటం.

క్రొత్త శరీరం అక్కర్లేదు గనుక పాత శరీరం వదలాల్సిన అవసరం లేకపోవటం ఇక్కడ ముఖ్యం. సుదర్శనుడు కర్మయోగి. అంటే కర్తవ్యమేదో ఆ పనులను మాత్రమే చేస్తాడు. కర్తవ్యం రెండు విధాలు (1) ఆత్మోన్నతి (2) సమాజోన్నతి నందటం. గృహస్థధర్మం సమాజోన్నతికి చెందిన కర్తవ్యం! ఆ చేయటంలో కొంచెమైనా స్వార్థం లేకపోవటం అతిడి నిష్ఠకు తార్కాణం. అందుకె మృత్యువును జయించాడు. ఈ విషయాలు బుద్ధితో తర్కించి విచారణ చేస్తేనేకాని తెలియవు.

కామక్రోధాదుల ఉద్ధృతం తగ్గించి బ్రతుకు నెవరు నడిపితె అతడు మృత్యువును జయించినవాడవుతాడని బోధ.

4. జాతి మార్పు

ధర్మరాజు భీష్ముని ప్రశ్నిస్తాడు - ఇతర జాతుల్లో జన్మించినవాడు బ్రాహ్మణుడు కావటానికి వీలున్నదా? అని.

గుణాల ఆధారంగా బ్రాహ్మణుడు కాగలడా అని కాదు ఇక్కడ అడిగిన ప్రశ్న-అది గమనీయం. (గుణాలు మార్చుకొంటే వర్ణమార్పు అవుతుందిగాక) భీష్ముడు ఇంద్రమతంగ సంవాదం చెప్తాడు.

మతంగుడు ఒక బ్రాహ్మణుని కుమారుడుగా చలామణీ అవుతున్నవాడు, ఎక్కడికో వెళ్తూ నిష్కారణంగా ఒక గాడిదపిల్లను కొట్టుతాడు. అది వెళ్ళి తల్లికి చెప్తుంది ఫలానివాడు కొట్టాడని. ఆ తల్లి "వాడు చండాలుడు. ప్రచండ స్వభావుడు కాకఏమవుతాడు" అంటుంది. మతంగుడికి జంతుభాష తెలుసు. వెంటనే వెళ్ళి ఆ తల్లిగాడిదనడుగుతాడు తనను చండాలుడని ఎందుకన్నదీ అని.

ఆ గాడిద, వాని తల్లికి ఒక మంగలిద్వారా ఆతడు పుట్టాడంటుంది. కులాల విభాగంలో ప్రతిలోమ వివాహం వల్ల పుట్టినవాళ్లను చండాలురని పిలుస్తారు. తల్లి బ్రాహ్మణ కులానికీ తండ్రి మంగలి కులానికీ చెందిఉన్నారు కనుక అతడ్ని చండాలకులజుడంటారు. ఇది మను ధర్మశాస్త్రం. మతంగుడు వెంటనే ఇంటికివెళ్ళి తండ్రికి సంగతి చెప్పి తాను బ్రాహ్మణత్వం సంపాదిస్తానని వెళ్ళి తపసు చేయడం ఆరంభిస్తాడు. తపసు అంటే నియమాల నభ్యసించడం. దాని వల్ల తనకు సల్లక్షణాలు కలుగుతవని ఆశయం.

కొంతకాలమయింది. ఇంద్రుడు వచ్చి వరమడుగుమని బ్రాహ్మణత్వం తప్ప ఇంకేమయినా అడుగుమంటాడు. మతంగుడు తిరస్కరిస్తాడు. మతంగుడింకా నూరేండ్లు ఒంటి కాలిపై నిలబడి తపసు చేస్తాడు. మళ్ళీ ఇంద్రుడు వచ్చి కొన్ని లక్షల రెట్లు తపస్సు చేస్తేగాని బ్రాహ్మణుడయే అవకాశం లేదంటాడు. చివరకు ఎప్పటికో మతంగుడు తూలిపడిపోతే ఇంద్రుడతడ్ని దేవతగా చేసి చండదేవుడని పిలుస్తాడు. అందుచేత ఇతడుడు బ్రాహ్మణుడు కావడం అసంభవం అని చెప్తాడు భీష్ముడు.

ఫలానవారికి పుట్టినవారే బ్రాహ్మణుల కులానికి చెందిన వారన్నపుడు ఇతరులెవరికో పుట్టినవారు బ్రాహ్మణులనబడే అవకాశ మెక్కడున్నది? ఒక నిర్వచనం ఉంటే దానినే అధిగమించి అదే ఇదని అనడం ఎలా? కులాలు శాసన ప్రకారం చెప్పబడేవిగాని గుణరీత్యా చెప్పబడ్డవి కాదుగదా! అందుకె ఇంద్రుడీచండుడికి దేవత్వమైనా ఇవ్వకలిగాడు గాని బ్రాహ్మణుడేననిపించలేకపోయినాడు. ఇదిసాధారణమైన శాసన ధర్మం.

ఈ కథలోని చిత్రమేమంటే తపసు కొన్ని లక్షలరెట్లు చేస్తే బ్రాహ్మణుడు కాగలవనటం. అనగా బ్రహ్మ పదార్థ తత్వజ్ఞానివి కాగలవని చెప్పడమా? కాని అది ప్రసక్తి విషయం కాదే! ఇంద్రుడన్నమాట కర్థమేమని? తపసు వల్ల పొందిన పుణ్యం వల్ల ప్రజలు నిన్నలా ఆదరింపగలరనడమైయ్యుంటుంది.

ఈ చిక్కు విడివడని కారణాన ధర్మరాజు భీష్ముని తిరిగి ప్రశ్నిస్తాడు. విశ్వామిత్రుడు బ్రహ్మర్షి ఎలా అయినాడు అని.

భీష్ముడు - విశ్వామిత్రుడు బ్రహ్మ పదార్థ తత్త్వజ్ఞాని అయిం తరువాత ఆ కారణాన అయన్ను బ్రహ్మర్షిగా గుర్తించారు. కులరీత్యా ఆయన క్షత్రియుడై బ్రహ్మజ్ఞాని అయిన వ్యాసునీ శ్రౌతినీ అలాగే బ్రాహ్మణులుగా మన్నించడ మయింది.

ధర్మరాజు: ఐతే వీతహవ్యుడు బ్రాహ్మణుడైనాడంటారు ఎలా?

భీష్ముడు : వీతహవ్యుడు హైహయరాజ వంశజుడు. అతడికి నూర్గురు కుమారులు. వాళ్ళ కాశీరాజు నోడించివచ్చారు. కాశీరాజు కుమారుడు తాను గద్దెనెక్కి హైహయరాజుల్తో యుద్ధం చేస్తుంటాడు. అతడికి భరద్వాజ ముని అనుగ్రహంవల్ల ప్రతర్ధననె కుమారుడుకలుగుతాడు. ఆ కుమారుడు పెద్దవాడై ధనుర్వేదం నేర్చి యుద్ధం చేసి, వీతహవ్యడి నూర్గురు కొడుకుల్ని చంపేసి వీతహవ్యుడ్ని పదవీచ్యుతుణ్ణి చేస్తాడు. వీతహవ్యుడు పారిపోతుంటే వెంటవడు తాడు. చివరకు వీతహవ్యుడు భృగువు ఆశ్రమంలోకి దూరి అయన్ను ఆశ్రయించి శరణువేడుతాడు.

ప్రతర్ధనుడు వచ్చి అతడికోసం భృగువునడిగినప్పుడు, ఆతడు తన శిష్యుల్లో కలిసి వున్నట్లు చెప్పక, భృగువు నా శిష్యులందరూ బ్రాహ్మణులేగాని ఇతర్లెవరూ లేరంటాడు. అప్పటికె మరి వీతహవ్యుడు బ్రహ్మతత్త్వ జ్ఞాని అయినా డేమో తెలీదు.

ప్రతర్ధనుడు ఆలోచించాడు. వీతహవ్యుడు వీళ్ళల్లో వుంటే అతడు తన జాతినే పోగొట్టుకొన్న నీచుడై పోయినాడు. లేదా బ్రహ్మపదార్థతత్త్వ జ్ఞాని అయిఉంటాడు. ఇక రాజ్యానికి రాడు. బ్రాహ్మణ సమాజమే అతడ్ని బ్రాహ్మణుడుగా అంగీకరిస్తే అతడ్ని చంపాల్సిన పని నాకులేదంటాడు.

కనుక బ్రహ్మ పదార్థతత్త్వజ్ఞాని ఏ కులంలో పుట్టినా బ్రాహ్మణుడనే ఆధ్యాత్మిక తత్త్వం చెప్తుతుంది. అలాటి తత్త్వజ్ఞాని కానివాడు బ్రాహ్మణుని కులంలో సక్రమంగా పుట్టినేతప్ప బ్రాహ్మణుడు కాజాలడు. ఎందుకనంటే బ్రాహ్మణునికి సక్రమంగా పుట్టిన వానికేగాని - ఈ వంశ హక్కు సంక్రమించదు. మతంగుడు బ్రాహ్మణ స్త్రీకి పుట్టినా బ్రాహ్మణుడని ఒప్పుకొనడం కలుగలేదు - కనుక బ్రాహ్మణుడు కానివాణ్ణి ప్రజలు బ్రాహ్మణుడుగా

మన్నించితె అతడ్ని బ్రాహ్మణుడుగా పరిగణించటంకద్దు! ఇది మొదటి సూత్రానికి కేవలం వినాయింపు (Proviso)

ధర్మరాజు : స్వామీ! దైవానుగ్రహమా? పురుషప్రయత్నమా? ఏది, ప్రభావయుతమైన సాధనము?

భీష్ముడు: దైవానుగ్రహమనేది సాధనమనటానికి వీల్లేదు. సాధన చేయటమనేది మనుష్యుని పరంగా చెప్పవలసినది. ఈ అనుగ్రహం భగవంతుడీయవలసిందేగాని మనుష్యుడు స్వేచ్ఛగా లాక్కునేది కాదు. దైవభక్తినైతే సాధనమనవచ్చు. దైవభక్తిని పురుష ప్రయత్నంలో భాగంగా చేయటంవల్ల దైవానుగ్రహం పొందే వీలుంది. కనుక దైవభక్తిని పురుష ప్రయత్నంలో భాగంగాచేసి దేవునిపై భారంవేసి పురుష ప్రయత్నం చేయడమె ప్రభావయుతమైన సాధనం-దైవాన్ని పూర్తిగా వదలివేసి ప్రయత్నం చేస్తే-దైవబలాన్ని త్రోసేసినవాళ్ళౌ అవుతారు. అప్పుడు ప్రయత్నం పూర్తిగా చేశామనడానికే అవకాశంలేదు. దైవాన్ని ప్రార్థించటం ప్రయత్నంలో భాగమై ఉండాలిగాని నా ప్రయత్నబలం గొప్పదా-దైవం గొప్పదా-అనడం సరికాదు.

ధర్మరాజు : సత్కర్మలు చేస్తాము. వాటివల్ల ఫలం ఏమిటి కలుగుతుంది చెప్పండి.

భీష్ముడు : ప్రయత్నంచేసి సత్కర్మచేస్తే ఫలం భగవంతుడిస్తాడ ఈయడా? ఏం ఫలం? అంటావు. శాస్త్రయుక్తమైన ఫలం వచ్చితీరుతుంది- చెప్పినట్లుచేస్తే. యజ్ఞంచేసి అన్నం పెట్టిన ఫలం అంతాయింతాకాదు. సమారాధనవల్ల పౌరుష శ్రేష్ఠత కలుగుతుంది. దానంఇస్తే ఇచ్చిన వస్తువునుబట్టి ఫలం. మౌనంవల్ల పరిజ్ఞానశక్తి. అతుల తపం వల్ల భోగం. అహింసవల్ల రూపబల ప్రకాశ ఐశ్వర్యసిద్ధి కలుగుతుంది. బ్రహ్మచర్యానికి ఫలం-ఆయుష్షు. ఉపవాసంవల్ల చిత్తశుద్ధి. శ్రుతపరునకు సౌఖ్యం. అర్థప్రతిబోధకునకు సుగతి. సత్యవ్రతానికి ముక్తి-ఇలా ఫలాలు కలుగతవి.

చెట్లకు ఆకులూ పూవ్వులూ చిగుళ్లూ పళ్లూ ఎలా కలుగుతాయో అలాగే కర్మకు ఫలం కలుగుతూ ఉంటుందనేది నిజమైనమాట. అది ఎంత సహజమో

ఇదీ అంతేనని అర్థం. ఇది భౌతిక ఫలం! ఇక మానసిక ఫలాలు - పుణ్య, పాపాలు! ఇవి కర్త మనఃస్థితినిబట్టి ఆసక్తినిబట్టి ఉంటాయి. తృష్ణా ఆసక్తీ కల వారికే పుణ్యపాపాలు కలుగుతయి. వితృష్ణులకివిలేవు. నిర్లేపులు అయిన కారణం చేత వారి కీపాపపుణ్యాలు అంటవు.

ఇదివిని పాండవులు సంతోషించారు.

ధర్మరాజు: ఆశ్రితులు ఎవరినాశ్రయించుకొని ఉన్నారో వారిపట్ల ఎలా ఉండాలి?

ధర్మరాజు ఈ ప్రశ్నను తనకోసం అడుగలేదనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే తాను మహారాజై ఇతరులకు ఆశ్రయుడు అయినాడుగాని తాను ఆశ్రితుడైనవాడు కాడుగదా.

భీష్ముడు ఒక చిలుక కథను చెప్తాడు. "ఒక చెట్టుమీద ఒక చిలుక ఉంటూ ఉండేది. ఒక కిరాతుని బాణం ఆ చెట్టుకు తగిలింది. ఆ బాణానికి విష ముండటంచేత ఆ చెట్టు నిలువునా ఎండిపోతుంది. ఐతే ఆ చిలుకమాత్రం ఆ చెట్టు ఆశ్రయాన్ని వదలలేదు. చుట్టూ ఎన్నో ఫలపుష్పభరితమైన చెట్లున్నా వాటిని ఆ చిలుక ఆశ్రయించలేదు. ఈ చిత్రంచూచి ఇంద్రుడు మారువేషంతో వచ్చి ఆ చిలుకను ప్రశ్నిస్తాడు. ఈ మాడిపోయిన చెట్టుమీదెందుకు? ఇంకో చెట్టుకు పోరాదా అంటాడు. అప్పుడు చిలుక అంటుంది! "పండినరోజుల్లో ఆశ్రయం పుచ్చుకొని ఎండినరోజుల్లో వదలిపోవటం కృతఘ్నతకాదా ఇంద్ర దేవా" అంటుంది. ఇంద్రుని వేషరహస్యం గ్రహించిన చిలుకనుచూచి ఆతడు ఆశ్చర్యపడి, "నీకు ఏమైన వరం కావాలంటె అడుగు ఇస్తా" నంటాడు. చిలుక "ఈ చెట్టుకు సమృద్ధియైన జీవం ప్రసాదించుమంటుంది. ఆతడలా చేస్తాడు. ఆశ్రితులు అలాటి కృతజ్ఞులై ఉండాలి—

ధర్మరాజు: ఆశ్రయమిచ్చేరాజు ఎవరిననుసరించినవాడై ఎవరిని జాగరూకుడై చూచుకోవాలి?-అంటాడు.

భీష్ముడు: తపసు-స్వాధ్యాయం-చేస్తూ ఇహ పరలోకాలు నీకు వశం చేయగలిగే బ్రాహ్మణులను అనగా బ్రహ్మపదార్థ తత్త్వజ్ఞానులను - మన్నించాలి. వారు సంతోషిస్తె సుఖాలూ, అలిగితె కష్టాలూ నీకు కలుగుతాయి.

అతడ్ని తండ్రిగా గురువుగా మన్నించాలి. ఋగ్వేదం "బ్రాహ్మణజాతికి పరిభవం కలిగించేటట్లయితే పూర్వపుణ్యం నశిస్తుంది-యోగం పట్టటం మానుతుంది" అంటున్నది. "జపహోమాదుల్ని చేయటంకంటెకూడ బ్రాహ్మణునిచేత అవి చేయిస్తే గొప్ప ఫలదమవుతవి" అన్నది యజుర్వేదం. సామవేదం "ఒక మాసంపాటు బ్రాహ్మణుని పూజిస్తే పాపనాశనం అవుతుంది" అంటున్నది. అథర్వణ వేదం బ్రాహ్మణవర్ణులనుచూచి ఆదరింపకపోతె అంతకంటె కీడు మరి లేదు." అన్నది. ఇలానే మునులూ చెప్పారు. అంతేకాదు-పరమమైన ధర్మం చెపుతాను విను. "విష్ణు నెఱుగుటధికవిపుల బోధము-యజ్ఞమూర్తి యజ్ఞకర్తృమూర్తి యజ్ఞకలనమూర్తి యజ్ఞఫలమూర్తి విష్ణుడతండు కృష్ణుడమలచరిత" అన్నాడు. బ్రాహ్మణులు అనిచెప్పి పరమమైన మతం విష్ణునెఱుగడమని చెప్పటంలో సంగతత్త్వం గ్రహించాలి! పరమాత్మనెరిగినవాడే బ్రాహ్మణుగనుక విష్ణునే ఎఱుగటం ఇంకా పరమమైన సంగతని భీష్ముడు అంటున్నాడు. పై మాటలు వేదంలో చెప్పినవి గనుక వేదకాలంలో గుణకర్మ విభాగవశమైన బ్రాహ్మణుల గూర్చియే చెప్పబడిందనేది గమనీయం. అందుకే భీష్ముడు విష్ణు ప్రసంగంచేసి, చివరకు, శ్రీకృష్ణునిచూపి,—

"ఈ శ్రీకృష్ణుడే వేదమయుడు వేదవేద్యుడు కనుక (బ్రాహ్మణుడని అర్థం) ఆయనే వేదార్థవిత్తమప్రియుండు, ఈ విషయం మనసా బుద్ధ్యా తెలిసి అనుభూతి అనుసరణ చేయడమె పరమధర్మ" మన్నాడు.

5. గరుత్మంతుడు-ఐకాంతిక తత్త్వబోధ

ధర్మరాజు "వేదాల ప్రసక్తిని భీష్ముని ప్రవచనంలో విని గరుత్మంతుని జ్ఞాపకంచేసికొన్నాడు. గరుత్మంతుడనే మాటకు వేదమార్గమనే అర్థంకూడ ఉంది. అందుకని గరుత్మంతుని కథ వినాలని ఉంది-చెప్పవలసిందంటాడు.

వ్యాసుడు ఆదిపర్వంలో సౌపర్ణోపాఖ్యానం భారతంలో చేర్చినా మళ్ళీ ఇక్కడ గరుత్మంతునికథ వివరిస్తున్నాడు. ఏదో అంతరాంతరమైన అర్థం ఈ కథలో ఉందికనుక వ్యాసుడు దాన్ని అంత ప్రేమించి ఉంటాడు. గరుత్మంతుడు సాక్షాత్తు విష్ణుమూర్తికి వాహనమే అయినాడని చెప్పి అతడి గొప్పతనాన్ని గూర్చి వ్రాకుస్తాడు. భీష్ముడు చెప్తున్నాడు :

"కశ్యపుడికి ఇద్దరు భార్యలు. వినత, కద్రువ. వారిద్దరికీ వారుకోరిన ట్లుగా సంతానం కలిగే వరాన్నిచ్చాడాయన. కశ్యపుడనేమాట 'పశ్యకు' డనే అర్థానికిగాను వాడారు. ఆయనకు సమస్తమైన నిజమూ అవుపడుతుందని-ఆ అర్థం! మనిషి ప్రధానుడు-పుణ్యం-పాపం-అనేవి అతడికి సహాయకాలు. ఈ కథలోని ఇద్దరు భార్యలూ మనిషికి పుణ్యపాపాల్లాటివారు.

వినతకు రెండు గ్రుడ్డులూ కద్రువకు వేయి గ్రుడ్డులూ పుట్టినయి. వాటిని కుండల్లో నేతిలోపెట్టి వాటినుంచీ రావాల్సిన జీవాలకోసం ప్రతీక్షిస్తున్నారీ ఇద్దరు స్త్రీలు. పుణ్య పాపాల ఫలం వెంటనే కలుగనూవచ్చు వేయేండ్లైనా పట్టనూవచ్చు. వారు అలా వేచి ఉన్నారు. ముందు కద్రువకు పుట్టిన వేయి గ్రుడ్లూ ఒకొక్కటే విచ్చి జీవాల్ని ప్రసవించినయి. అవన్నీ పాములరూపంలో ఉన్నాయి. బలంగా ఉన్నాయి. పొడుగ్గా ఉన్నాయి. వినతకు పుట్టిన గ్రుడ్లు ఇంకా పిల్లల్ని ప్రసాదించలేదు. వినత మత్సరాన్నిపొంది, ఒక గ్రుడ్డును చిదిపింది. పుణ్యపరుడైనా ఈ మనో వికారాల్ని జయించడానికి సాధన కావాల్సిందె. అది లేక ఇలాటి పిచ్చిపని ఆమెచేసింది.

ఆ గ్రుడ్డులోంచీ అనూరుడనే పక్షి పెద్ద శరీరంతో ఉద్భవించినా క్రింది భాగం పూర్తిగా పెరగని కారణంచేత కుంఠితత్వం అతడి శరీరానికి కలిగింది. అతడు తల్లిని మందలించి నీకు పాపులతల్లి అయిన కద్రువకు దాస్యం చేయాల్సిన గతిపట్టుతుంది-అన్నాడు. ఆ రెండో గ్రుడ్డును జాగ్రత్తగా కాపాడితే అందులో పుట్టేవాడు నీ దాస్యాన్ని వదిలిస్తాడన్నాడు. ఈ గ్రుడ్డు విచ్చడానికి ఇంకా ఐదువందల ఏండ్లు పట్టుతుందనికూడ చెప్పాడు. అలా ఐదువందల ఏండ్లు అయింతరువాత ఆ గ్రుడ్డులోంచీ మహాకాయుడైన గరుత్మంతుడు పుట్టాడు. అనూరుడు సంతోషించి సూర్యలోకానికి వెళ్ళిపోతాడు.

పుణ్యఫలాలు రెండు విధాలు అనిపిస్తుంది. ఐహిక ఫలాన్ని అనుభవించి సుఖపడటం ఒకటి. ఆ ముష్మికోన్నతికి దోవదొరకడం రెండు. అనూరుడు మొదటి సుఖం ఇచ్చాడు. గరుత్మంతుడు పుట్టంగానే అనూరుడు సూర్యలోకానికి వెళ్ళాడంటె పుణ్యఫలం మెట్టునెక్కిందనుకోవాలి, వినతకు గరుత్మంతుని వల్ల ఆ ముష్మికఫలం కలుగబోతోంది.

అనూరుడు వెళ్ళినప్పుడే,-గరుత్మంతుడు బ్రహ్మదేవునిచేత కల్పితమైన భోజనం చేయడానికి వెళ్ళాడు. అది తిని శరీరం చక్కగా పెంచుకొన్నవాడై సిద్ధ సాధ్యగణాలచేత ముద్దు చేయబడి ఆడుకొంటూ ఉండేవాడు. బ్రహ్మ కల్పించిన భోజనం యేదో అది! పుణ్యఫలితంగా మనిషికి కలిగే ధర్మబుద్ధే. ఆ భోజనమై శరీరమనోబుద్ధులకు వికాసాన్ని కలిగిస్తూ సిద్ధులూ చారణులతో సమానమైన శక్తులు కలిగింపజేస్తూండటమయి ఉండవచ్చు.

ఈ కథలో పూర్వమే కద్రూ వినతలు సముద్రతీరానికి వాహ్యాళికి వెళ్తారు. సముద్ర-అంటె బ్రహ్మానందమని అర్థం. దాన్ని చేరారంటె బ్రహ్మా నందం తీరానికి వెళ్ళారు. అదె శుద్ధ సత్త్వస్థితి. దూరంగా వారికి శుద్ధ సత్వమన దగిన ఉచ్చైశ్రవముకనుపడింది. "దానితోక, తెల్లగాలేదు నల్లగా ఉన్నదం టుంది కద్రువ"—కాదు సర్వమూ తెలుపేను ఆగుఱ్ఱమంటుంది వినత. పుణ్య వశంచేత సత్వాన్ని పొందినా మనిషికి సాత్వికాహంకారం ఉదయించకుండా ఉండాలి. కాని ఇక్కడ వినతకు అహంకారం కలిగినదై, కద్రువ మాటను కాదని ఎదిరించింది. నిజానికి ఆరంగు ఎలాఉంటేనేంగాక! ఇద్దరూ వాదించు కొని పందెం కట్టారు. వెళ్ళి చూడాలి. ఎవరు ఓడిపోతె వారు రెండోవారికి దాస్యం చేయాలన్నారు-ఆనాడు ప్రొద్దుగ్రుంకి మర్నాటికి ఆ పనిని వాయిదా వేశారు.

మరునాడు కద్రువ దుర్వ్యూహంచేసి, కొడుకుల్ని వెళ్ళి ఆ గుఱ్ఱపు తోకను నల్లగా చుట్టుకొని ఉండుమంటుంది, ఆ కుమారులంతా ధర్మానికి వ్యతి రేకం చేయమంటారు. ఆమె శపిస్తుంది. మీరంతా జనమేజయ యాగంలో హోమగుండంలో నశిస్తారని. ఒక్క కర్కోటకుడనేవాడు మాత్రం ఆమె ఆజ్ఞను ఇష్టం లేకుండానె ఒప్పుకొని మొత్తంమీద నెరవేరుస్తాడు. వినత మరు నాడు తన పందెం ఓడిపోయింది. సవతికి దాశీ అయింది.

సాత్వికాహంకారంవల్ల ఈ పరిస్థితి వచ్చింది. అందుకే మనిషి పుణ్య పరుడైనా ఈ అహంకారం కలుగకుండా చూచుకోవాలి. అది కలిగిందంటె పెద్ద పతనం కలుగుతుంది. ఆ సాత్త్వికాహంకారం పోవాలంటె-మంచికో- చెడుకో-ఇతర్లకు దాస్యం చేయడానికి సిద్ధంకావాలి. దాస్యం చేస్తేనే అహం కారం పోయినట్లు!

పుణ్యంవల్ల కలిగిన అధ్యాత్మతత్త్వం కారణంగా భగవంతుడి అనుగ్రహం కలుగుతుందంటారు. అలాగే నారదుడు గరుత్మంతుడికి అతడి తల్లికి కలిగిన దాస్యం ఐహికంగా వదిలించి వేయరాదా అని, దానికి సంబంధించిన పై జరిగిన కథను చెప్తాడు. గరుత్మంతుడు వెంటనె సవతితల్లివద్దకు చేరి నమస్కరించి "మా తల్లి దాస్యం నీకు చేయాల్సిందె. అది న్యాయమా అన్యాయమా అని నేను వివాదం చేస్తున్నాననుకొనకు. ఈ దాస్యం ఇప్పుడు వదలాలంటే నీకేంకావాలో చెప్పు నే తెచ్చిస్తా" నన్నాడు.

ఆమె "అమృతం తెచ్చియివ్వు-మీ అమ్మకు ధాస్యం వదలిపోతుంది. నీవు ఆమెను తీసికొనిపోదువుగాని!"-అంటుంది. బహుశ ఈ పని ఇతడు చేయలేడనుకొని యుండచ్చు. లేదా బ్రహ్మ దగ్గరకు వెళ్ళగలిగినవాడుగనుక ఇతడే అమృతం తేగలడనుకొని ఉండచ్చు. ఏదైనా మేలేనని అలా చెప్పింది. కొడుకుల్ని తాను శపించినా అమృతం తెస్తే తానూ వారూకూడ శాశ్వతంగా ఐహికంలో బ్రతుకుదామనుకొంది కావలె. కాని కొడుకులు వెళ్ళిపోయి వాళ్ళ వాళ్ళ పుణ్యపాపాల విధానాన-నడుపుకొంటున్నారు జీవితాల్ని. అమృతం తెస్తే పాపానికి ప్రతీక అయిన ఈ కద్రువకే లాభం బహుశ! వాసుకి మొదలైన కుమారులు అప్పటికే పరమాత్మ నాశ్రయించి అమృతమయులైనారు.

గరుత్మంతుడాలోచించాడు- ఏం చేయాలని. వెంటనె వెళ్ళి తండ్రిని కలిసి "అమృతం తేవాలి-నాకు దేవతల్ని జయించే శక్తి రావాలి! ఎలాగ ?" అన్నాడు. కశ్యపుడు పశ్యకుడేనన్నాముకదా! అంటే నిజం చూడగలవాడు. చూశాడు. మానవలోకంలో వారికి ద్వంద్వాలుంటయి. ఆ ద్వంద్వాలు నశిస్తేగాని దేవతలంతటివారు కాలేరు; అందుకని, ఆ ద్వంద్వాల్ని నశింపజేయుమనే భావం కడుపులో పెట్టుకొని,-ఇలా అన్నాడు.

'తూర్పు సముద్రానికి దగ్గరె ఒక పర్వతముంది. అక్కడొక పెద్ద సరస్సు ఉంది. మధుకైటభులు పూర్వమెప్పుడో అప్పుకోసం పోట్లాడుతూ చచ్చినవాళ్ళై ఒక గజమూ ఒక కచ్ఛపముగా ఆ పర్వతం, సరోవరంలలో జన్మించి పోరాటం సాగిస్తూనే ఉన్నారు, ఆ యిద్దర్నీ ఒక్కసారిగా పట్టి నాశనం చెయ్యాలి. ద్వంద్వాలైన ఆ రెంటినీ ఒకేసారి నాశనం చేస్తేగాని దేవతల్ని జయించటం కుదరదన్నాడు.

వైనతేయుడు క్షణంలో ఎగిరి వెళ్ళాడు. అక్కడ ఏనుగును సరసిలోని నీళ్ళు త్రాగనీయకుండా తాబేలు అడ్డుకొంటోంది. ఏనుగు దాన్ని తొక్కుతోంది. పక్షీంద్రుడు వాటి వివరణ పశ్యపునిద్వారా తెలిసికొన్నవాడు కావటం చేత, తన రెండు కాళ్ళ గోళ్ళతో రెంటినీ గ్రుచ్చి ఎత్తి ఆకాశమార్గానికెగిరి ఒక పెద్ద చెట్టుమీద పెట్టి తినబోయినాడు. ఆ చెట్టుకొమ్మ పెళపెళమంది. విరిగి క్రిందపడితె దాన్ని పట్టుకొని ధ్యానసమాధుల్లో ఉన్న వాలఖిల్యులనే మునులు చచ్చిపోతారు అని తెలసికొన్నాడు. తండ్రి ద్వంద్వాల్నినాశం చేయాలన్నాడని, దయాదుల్నికూడ నాశంచేశాడా యీ గరుత్మంతుడు? లేదు. దయాదులను నాశం చేయలేదు. ఆ మునులను రక్షించాలనే, తన నోటితో ఆ విరిగిపోయిన కొమ్మను పట్టుకొని వారిని రక్షించాడు, దీనితో గరుత్మంతునికి పుణ్యం, తత్ఫలం కలుగుతోంది. ఎక్కడో పర్వతంమీద నిల్చి ఆ రెంటినీ నశింపజేశాడు. అమృతంకోసం దేవలోకం వెళ్ళాడు.

ద్వంద్వాల్ని గుర్తించాలి ముందు. సుఖం కలుగుతుంది. దానివెంట కలిగే దుఃఖం-ఓహో-ఇది సుఖానికి ప్రత్యర్థిగా వచ్చింది అని తెలియాలి. అందుకె గరుత్మంతుడు ముందు ఏనుగను చూచి అది నీళ్ళకు వెళ్ళుతున్నప్పుడు దాన్ని తాను అనుసరించి వెళ్ళి తాబేలుతో పోట్లాడే క్షణాన ఆ తాబేలును గుర్తించటంకూడ వ్యాసమహర్షి కథలో వర్ణించాడు!

అమృతభాండాన్ని ఒకచోట దాచి దానిచుట్టూ మంటలుపెట్టి ఉన్నారు దేవతలు. అందుకని ముందు బ్రహ్మను తలచి ఆయన్ను ప్రసన్నుని చేసికొన్నాడు గరుత్మంతుడు. బ్రహ్మను గత్యంతరమడిగాడు. అప్పుడు బ్రహ్మ అంటాడు-"ఆలమందలుండేచోటికి వెళ్ళు. అక్కడ నుంచి అంతులేనంత వెన్న తెచ్చి ఆ మంటలకున్న శిఖలకు వెయ్యి. ఆ జిహ్వాలు మోయలేనంత వెయ్యి. అవి తగ్గుతాయి. అప్పుడు లోపలకు వెళ్ళి అమృతాన్ని పొందు" అని! ఆలమందలంటే సాధులోకం. అక్కడికి వెళ్ళమంటే "నీవు సాధువు కావలసిందని అర్థం. వెన్న అంటే ప్రేమ, దయ! వీటిని పుష్కలంగా కలిగిఉండు. ఆ దయను ఆ క్రోధరూపమైన అగ్ని భరింపలేనంతగా ప్రసరింపజెయ్యి. అతడు తగ్గిన క్షణాన అమృతభాండాన్ని నీవు చేరగలవని బోధ.

ఇది సాధన. ఇంతసాధనవల్లనే అమృతం చిక్కుతుంది. అమృతమంటే పరమాత్మ అనుగ్రహం అని అర్థం! దాన్ని గడించడానికి ఇంతపని తప్పదని

బోధ. మామూలు మనుషులకు సందేహం వస్తూ ఉంటుంది పురుషకారము గొప్పదా? దైవానుగ్రహమా? అని, సాధనలో పురుషకారం కావాలి. అది రూపాయలు సంపాదించడానికికాదు! భగవంతుని అనుగ్రహం పొందడానికె గాను చేయాలి. అలాటి పురుషకారంవల్ల భగవదనుగ్రహం కలిగితే మోక్షం పొందచ్చు. ఏదిగొప్ప? పురుషకారమె మనమున్న స్థితిలో కర్తవ్యం, గొప్ప కూడ! దానివల్లనే 'అనుగ్రహం' పొందాలి కనుక చిట్టచివరిదిగా అనుగ్రహమె గొప్ప!

గరుత్మంతుడు అలాచేసి లోపలకువెళ్ళి అమృతభాండం అందుకొని దేవతల్ని ఇంద్రుణ్ణి ఎదిరించి జయించి కద్రువ ఎదుట దాన్ని పెట్టాడు. కద్రువ అమృతాన్ని పొందడానికి తగిన వ్యూహం అంతా తన ప్రయత్నమంతా లౌకికంగా చేసింది. ఇక మరి ఫలితం కలుగుతుందా! ఎలా కలాగుతుంది? భగవంతుడి అనుగ్రహంకోసం ఈ ప్రయత్నం చేయలేదే! గరుత్మంతుడు అమృతభాండాన్ని చూపి అక్కడుంచి, తల్లి దాస్యం వదిలిపోయింది అనిచెప్పి ఆమెను తనపై నెక్కించుకొని దేవలోకం వెళ్ళిపోయినాడు. దేవతలు అతడి వెనుకనె వచ్చియున్నవారై కద్రువకు అది దక్కకుండా తీసికొనిపోయినారు.

ఇదీ గరుత్మంతుని కథలో అంతరాంతరమైన భావం.

గరుత్మంతుడు విష్ణుమూర్తికి వాహనమయినాడు. ఇంద్రునకు స్నేహితు డైనాడు. గరుత్మంతుడంటే వేదాలనెరిగి తత్ప్రకారం నడుచుకొనేవాడని అర్థం. వేదాలు ఎన్నో యజ్ఞాలు చేయుమని చెప్పటం ఒక్కటే మనకు తెలుసు. అవి "అకర్మ"గా చేస్తే చిత్తశుద్ధియై ఉపనిషద్భావం ఉపొంగి, ఐకాంతి కత్వం కలిగితే మోక్షం పొందడానికి మానవునికి వీలు. అందుకు పరమేశ్వ రుని ఎరిగి భక్తిచేస్తూ శరీరంతో అకర్మ చేయాలి అన్నాడు భీష్ముడు! అప్పుడు ధర్మరాజంటాడు—

"అధిభూత అధిదైవాదులు పరమేశ్వరునివల్ల కలిగినవంటారు. అలాంటి పరమేశ్వరుణ్ణి ఎఱుగడమెలా?" అని. అప్పుడు భీష్ముడు సనత్సుజాతుడు నారదునకు చెప్పినబోధలోని అంతర్య విషయాలు చెప్తాడు:

"ముందు ప్రపంచ చింత తగ్గాలి. అందుకు జ్ఞానమే శరణం, అప్పుడు కర్మ చేయడంలోనే మార్పు కల్గితె భగవంతుణ్ణి తెలియచ్చు. భగవానుడైన విష్ణుమూర్తి విధమేదో ఒకప్పుడు గరుత్మంతుడు చెప్పాడు. ఈ కథవిను:

"హిమగిరిలోని మహర్షులు తనకు చెప్పిన మాటలు చెప్తూ గరుత్మంతుడు ఇలా చెప్పాడు: "ఈ భువనత్రయాన్ని రక్షించడానికి స్వామి ఒకొక్కప్పుడు వచ్చి దుర్మార్గుల్నీ రాక్షసుల్నీ శిక్షించి వెళ్ళిపోతుంటాడు. ఆమాత్రం చూసి అదె ఆయన రూపం అనే వీలులేదు. ఇంద్రుడ్ని గెల్చి అమృతాన్ని నేను తీసికొనిపోయాను. ఆ సమయాన 'నిన్ను మెచ్చాను. నీకు వరమిస్తాను, అనే మాటలు నాకు వినపడ్డయి. అప్పుడు నేను నీవెవరో సెలవిచ్చి ఆ తరువాత 'వరం' ఈయాల్సింది అన్నాను. అప్పుడాయన కేవలం ఉజ్జ్వలమైన తేజస్సుగా దర్శనమిచ్చి, నాకు వరమిచ్చి నన్ను తనవాహనంగా ఉండు" మని వెళ్ళిపోయినాడు.

ఆయనెవరనేది అప్పటికి తెలీలేదు. వెళ్ళి మా తండ్రినడిగాను. ఆయన విష్ణుమూర్తనీ ఆయన దర్శనం కావడం ఆయన అనుగ్రహమాత్రమేననీ చెప్పాడు. వెళ్ళి బదరికాశ్రమంలో ఆయన్ను కలిసే ప్రయత్నం చేయుమన్నాడు.

నేను బదరి వెళ్ళాను. ఆస్వామి అక్కడ ఎనిమిది భుజాలతో శంఖచక్రాలతో అవుపడ్డాడు. ఉత్తరదిశకు తాను వెళ్తూ నన్నూ రమ్మన్నాడు. నేను వెళ్తున్నాను.నాకు ఆయన కన్పడకపోయినప్పుడల్లా ఒంటరిగా ఏకాతమైనమనసుతో నిల్చి ధ్యానిస్తూ వచ్చాను. ధ్యానించినప్పుడల్లా అవుపడి రమ్మనిపిల్చి వెళ్ళటం అవగతమయేది. అతడె అగ్నిగా, శివుడిగా, ఇందరుగా అవుపించాడు.

అక్కడ చీకటి బ్రహ్మాండంగా ఉంది, దానిని దాటి ఆయన వెళ్ళాడు. నేనూ వెళ్ళాను. ఆ తరువాత ఆయన అంతులేని కాంతితో వెలిగిపోయినాడు. సూర్య చంద్రులక్కడలేరు. వారక్కరనేలేదు నిజానికక్కడ.

నేను మళ్ళీ ప్రార్థించి ఆయన నాకు అవుపడట్లేదని కలవరపడ్డాను. అప్పుడాయన మాటలు ఇలా వినపడ్డవి: "నన్ను చూడాలంటే మమకారం, అహంకారం, రెండూ వదలాలి. నిశ్చలమతిలో శమాపూర్ణమైన ఆత్మతో ఉండాలి. అప్పుడు నన్ను చూడగలరు." నేనలా సాధన చేశాను. అప్పటినుండి నాకు ఆయన స్థూలరూపంతో దర్శనమిస్తారు. స్థూలరూపం ఇంద్రియాలకుకూడ అవుపడేది. ఇంద్రియాలు ఐకాంతికమై విష్ణుముఖమై యున్నను మనస్సుతో

లీనమైతేనే అది సంభవం." అన్నాడు గరుత్మంతుడు. తనకు విష్ణుమూర్తి చెప్పిన జ్ఞానం తెల్పాడు.

విష్ణుమూర్తి గరుత్మంతునకుపదేశించిన ఆత్మతత్త్వం భీష్ముడు చెప్తున్నాడు: "అన్ని భూతాలూ నానుండి వచ్చినవే. నాతత్త్వాన్ని అవి అధిగమించలేవు. నా సత్త్వంతోపాటు భూతాలకు ఎన్నో వికారాలుండవచ్చునుగాక. ఆ వికారాలూ నానుండి పుట్టినవె అయినా అవి ఈ భూతాల జ్ఞాననేత్రాన్నికప్పుతవి. అందుకె, కామవర్జితులూ అహంకార విముఖులూ, నిర్మలబోధయుతులూ, నిత్యతృప్తులూ, శాంతులూ, సత్యం, భక్తిలతో నిండిన చిత్తంకల నియతాత్ములూ మాత్రమెనన్నెరుగగలరు. సాంఖ్య యోగులు అంతర్దర్శనులై నిశ్చయులై ఉంటేనే-వారే ఉపవాసాలు చేసినా వ్రతాలు చేసినా ప్రయోజనం! బహిర్దర్శనులైతే ప్రయోజనంలేదు. ఐకాంతిక ధ్యానపరులు మాత్రమె నన్నెరుగగలరనడం అందుకె".

విష్ణు సాక్షాత్కారమంటే ఆత్మ సాక్షాత్కారమే ననేది ఈ కథకు ప్రాతిపదిక.

6. యోగనష్టము ఉపాఖ్యానాలు

మనిషి భగవంతుడ్ని చేరజాలనప్లై జంతువుగాకూడ కాలేడా? అనిశంక. దీనికి సమాధానంగా,—

భీష్ముడు ధర్మరాజుకు "నక్క-కోతి" కలిసి మాట్లాడుకొన్న కథ చెప్తాడు. నక్క తనకాజన్మ ఎలా వచ్చిందో చెప్తూ బ్రాహ్మణునకు తాను దానమిస్తానని ఈయకపోవటంవల్ల వచ్చిం"దన్నది-అది చెప్పి, మనిషి అబద్ధపు బ్రతుకు బ్రతకటంవల్ల మనిషినుంచీ నక్క వరకూ దిగజారడం కలుగుతుందని సూచించాడు. ఐకాంతిక భక్తివల్ల దేవునివైపుకూ, అబద్ధపు బ్రతుకువల్ల జంతుగర్భాలకూ మనిషివెళ్ళటం ఇక్కడి విషయం.

అలాగే శూద్రునకు వేదమంత్రాలు చెప్పినందుకు ఒకానొక ముని పతనం చెందినట్లుకూడ కథచెప్పాడు. వేదార్థపర్యవసానం చెప్పాల్సిందిగాని వేదాలు పలకలేని వారిచేత పలికించుదామన్న ప్రయత్నం చేయకూడదని చెప్పదలచాడనుకోవాలి.

అలా వర్ణాలు, గుణాలు, ఒక ప్రక్కనూ కులాలూ జన్మలూ మరొక ప్రక్కనూ ఆధారంచేసి, మను రాజశాసనాన్ని మన్నిస్తూభగవంతుని గుణమయ శాసనం విడిచి, మర్చిపోయి, మనిషి యోగాన్ని నష్టపరుచుకోవటం జరుగుతోందని బోధ!

లక్ష్మిఉండే స్థానాలు ఏవి? అనే ప్రశ్నకు భీష్ముడు లక్ష్మియె-రుక్మిణికి చెప్పిన మాటలు చెప్తాడు: "ఎల్లప్పుడూ నిజం చెప్పేవారూ, శౌచనిరతులూ గురు భక్తులూ, అప్రమత్తులూ, దక్షులూ, అమలినమతులూ సత్కర్మపరులూ తపం బ్రహ్మచర్యం, శమంలను కల్గిన వారివద్ద నేను ఉంటాను" అన్నదట. క్రూరులు నిద్రపోయేవారివద్ద ఉండను అన్నది.

ధర్మరాజు భీష్ముని అడుగుతాడు: స్త్రీ పురుష సంయోగ సమయంలో ఎవరికి ఎక్కువ సుఖము? అని. భీష్ముడు, భంగాశ్వుడనేరాజు కథనుచెప్తాడు. అతడు నూర్గురు కొడుకుల్నికని, దైవవశాత్తు ఒకానొక సరస్సులో మునిగి స్త్రీ అయిపోతాడు. తరువాత ఒక మునిని పెళ్లాడి సంభోగమంది నూర్గురు పుత్రుల్ని తిరిగి కంటాడు. మొదటి నూర్గురుకూ ఈ నూర్గురుకూ యుద్ధం వచ్చినదై అంతా చచ్చిపోతారు. అప్పుడు ఇంద్రుడు వచ్చి ఎవర్ని బ్రతికించుమంటావంటాడు. అప్పుడా స్త్రీరూపంలో ఉన్న భంగాశ్వుడు తాను తల్లిగా కన్న నూర్గురనే బ్రతికించుమంటూనే-తాను స్త్రీగానే ఎక్కువ సంభోగ సుఖం పొందుతుండటం చేత తాను అలాగే ఉంటాననీ ఆ వరం అనుగ్రహించాల్సిందనీ కోరి అవతాన్ని పొందుతాడు. ఈ కథవల్ల అతీతదశలు కలిగినవారిద్వారా క్లిష్టమైన ప్రశ్నలకు సమాధానాలు తెలియటం ముఖ్యం అనిపిస్తుంది,

మహాభారత కథలు

అనుశాసనిక పర్వం- ద్వితీయాశ్వాసము

1. కొన్ని ధర్మసందేహాలు

1. కన్యాదానం పుచ్చుకొనే వరుడెలా ఉండాలని ధర్మరాజడుగుతాడు. అందుకు భీష్ముడు- అష్టావక్రుడంటె ఎనిమిది వంకరలున్నవాడని అర్థం. జన్మించడానికి పూర్వమె శాపం పొందాడు. తండ్రి చెప్పే వేద పఠనలో స్వరం తప్పున్నదని తల్లి గర్భంలోనున్నపుడే తప్పు పట్టటం చేత - తండ్రె అలా శాపమిచ్చాడు. తరువాత కొన్నేండ్లకు విద్వత్తులో తండ్రిని మెప్పించటం చేత తండ్రి నదిలో స్నానం చేసి రమ్మన్నప్పుడు అష్టావక్రుడు స్నానంచేయంగానే దివ్య రూపాన్ని పొందాడు.

అష్టావక్రుడు సంయమి. వదాన్యుడనే తపస్వికి ఒక కుమార్తె ఉంది. ఆమెనతడు వివాహమాడదలచాడు. వదాన్యుని వద్దకు వెళ్ళి సుప్రభను తన కీయవలసిందని అర్థిస్తాడు, వదాన్యుడు ఈతడ్ని తగిన వరుడౌనా కాదా అని పరీక్షింప దలచి, కొంతకాలంపాటు ఉత్తర దిశకు వెళ్ళి పర్యటించి రావలసిందంటాడు. అతడు వెళ్ళంగానే ఉత్తర దిశను పిలచి ఆ అష్టావక్రుడు తగిన వరుడవునాకాదా పరీక్షించి చెప్పుమంటాడు, ఆమె సరెనని వెళ్తుంది.

అష్టావక్రుడు ప్రయాణం చేస్తుంటే ఆమె ఒక చక్కని కుమారిగా అవుపడుతుంది. ఆయన్ను ఆహ్వానించి ఆతిథ్యమిస్తుంది. ఆమె అతడ్ని ఆకర్షింపజూస్తుంది. రాత్రివేళ తనకు చలిగా నున్నదని అతడి శయనం చేరుతుంది. అతడ్ని కౌగిట చేర్చింది. అతడు కేవలం కొయ్యలా ఉండిపోతాడు.

“నేను కోరుతుంటే నీవనుభవింపవేం? స్త్రీ కామవశం చేత వంశహాని తలచకుండా సూద్గుడు పురుషులనైనాసరె కోరుతుంది. నేను నిన్ను కోరుతున్నపుడు నీకభ్యంతరమెందుకు!'' అంటుంది.

అష్టావక్రుడు “నేను అస్ఖలిత బ్రహ్మచారిని. భార్యను కోరినవాడనై వచ్చాను. నీవు ఈ ప్రవర్తనను అబద్ధంగా తెచ్చిపెట్టుకున్నావు అనిపిస్తోంది. నీ వెవరో చెప్పు. నేను నియమవంతుణ్ని” అంటాడు.

వెంటనే ఆమె "నేను ఉత్తర దిశను. నిన్ను పరీక్షించాను. నీవు తగిన వరుడవు. ఆ మాట వదాన్యునకు చెప్తాను. నీవు వెళ్ళి సుప్రభను పెండ్లి చేసికొను" మంటుంది.

ఈ కథ చెప్పి వరుడు కామాన్ని అదుపులో పెట్టుకోగలిగిన నియమవంతుడై యుండటం ముఖ్యం అన్నాడు భీష్ముడు.

ధర్మరాజు పృచ్ఛించిన తరువాతి ప్రశ్న ఏమంటే విప్రుడు దానం పట్టడానికి పాత్రుడంటారు కదా! ఎందువల్ల? అతడు భిక్షాటనం ఊంఛవృత్తి చేస్తున్నందువల్ల అతడికి పాత్రతకలుగుతున్నదా? అయితె ఆ వృత్తి చేయని విప్రునకు దానమీయరాదనవచ్చునా? అన్నాడు.

భీష్ముడు "వృత్తితో పనిలేదు. వేద విహితమైనట్టి ధర్మం నడుపుతున్న మంచి బ్రాహ్మణుడై ఉండాలి, అతడు దానం గ్రహించడాని కర్హుడు. బ్రహ్మవేత్తయైన పురుషుడు అందుకు అర్హుడె బ్రహ్మర్షులు అందుకు ముఖ్యులు కదా!" అలాగా ప్రాపంచిక వృత్తుల్లో ఏ వృత్తి చేసే వాళ్ళుఅన్నట్లయితె దానికి సమాధానంలేదు.

ధర్మరాజప్పుడు మునులవలన శూద్రజాతి స్త్రీకి పుట్టిన వారికి బ్రహ్మర్షిత్వం ఎలా కలుగుతున్నది? అని ప్రశ్నిస్తాడు.

భీష్ముడు - మనుధర్మ రీత్యా బ్రహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య శూద్రుల్లో ఒక కులానికి చెందినవారు ఆ తరువాతి వారికి చెందిన స్త్రీని పెండ్లి చేసుకొనవచ్చు. కాని ఆమెకు పుట్టిన సంతానం ఆమె కులానికి మాత్రమె చెందినదవుతుంది. ఇది సాధారణ శాసన ధర్మం, కాని ఉత్తమ తపోజ్ఞాన విద్యాప్రభావం కలిగిన మునుల బీజం వల్ల కలిగినవారు, ఆ క్షేత్రమేదైనా - ఆ ముని వర్ణమునే పొందుతారు. ఇది విశేష ధర్మం. అలాంటివారికి ఇతర కులాలయందు కలిగిన వారి మాటకేమిగాక - వారికి అయోని జాతులైనవారు తండ్రి జాతిని పొందటల్లేదా? వశిష్ఠుడు ఋష్యశృంగుడు అగస్త్యుడు వ్యాసుడు ద్రోణుడు కృపుడు వీరంతా అలాంటివాళ్ళు కాదా? మనుశాసనంలోనే కులముల ప్రసక్తి చేస్తూ "సామాన్య శాసనం, మునిజనులు, నదులు, సిద్ధుల జననాలకు వర్తించదనె అపవాదం కూడ ఉన్నది.

* ధర్మరాజు: దానం పుచ్చుకొన్నందువల్ల పాపంరాదా?

భీష్ముడు : రాదు. తన పాపం పోవాలని శ్రద్ధగా దానమిచ్చినపుడు తగినవాడు పుచ్చుకొన్నపుడు దాత పాపం వీనికి రాదు. శ్రద్ధా పూర్ణమైన దానం ఇవ్వడంలో గల త్యాగం వల్ల ఆ పాపం నశిస్తుందిగాక! పితృ కార్యానికీ దైవ కార్యానికీ కూడ మంచివానిని తగిన బ్రాహ్మణుని వెదికి తేవాలి. శ్రేష్ఠుడైన వానికి దానమీయడం వల్ల దాని ఫలాన్ని దాతకు కలిగిస్తుంది.

* ధర్మరాజు : దానము పొందడానికి - పూర్వసంబంధి, పండితుడు సోమయాజి, తపస్వులలో ఎవరు ఎక్కువ శ్రేష్ఠులు?

భీష్ముడు: ఎవరైనా ఫరవాలేరు. అతడు ఆత్మోన్నతిని ధర్మమార్గాన్ని అనుసరించడమనేది ముఖ్యం. క్రియాపరత లేక మాటలు చెప్పేవాళ్ళు పనికి రారు. శీలము అనేది అతి ముఖ్యము. వేయి అశ్వమేధాలు చేశాననే వానికంటె ఒక సత్యవంతుడెక్కువ పాత్రుడు దానానికి. మద్య మాంసాలు తినక శుచిగా ఉండేవాడు గొప్ప అనచ్చు.

* ధర్మరాజు: ధర్మార్థ కామాలు ఏఏ కాలాల్లో ఆచరించాలి?

భీష్ముడు : అర్థకామాలయందాసక్తి తగ్గించుకొని ఈ పురుషార్థాలను ఎప్పుడైనా ఆశ్రయింపవచ్చు. ధర్మ విరుద్ధం కాని అర్థాన్నీ కామాన్నీ ఆశ్రయించాలి. యోగ్యుడయిన వ్యక్తి ఒకడ్ని సంతృప్తినందజేస్తే దేవతలు, పితరులు మునులు అంతా తృప్తిపడతారు. దేవతలకు మిట్టమధ్యాహ్నానికి పూర్వమున్నూ పితరులకు ఆ తరువాతనున్నూ మనుష్యులకు పగటి కాలంలో మధ్యాహ్న సమయంలోనూ దానమివ్వటం శ్రేష్ఠము. సంధ్యోపాసన లేని వారికి, వడ్డీకి డబ్బునిచ్చేవారికి, అనగ్నికులకు ఆరాధన దైవ పిత్రు కార్యాల్లో పనికిరాదు. దానమిచ్చేటప్పుడు-ఆర్తిలో నున్నవానికి, సత్కార్యం చేయాలన్న వానికీ, ఇచ్చేటట్లుండాలి.

* ధర్మరాజు : తీర్థప్రదేశాల్లో ఇచ్చే 'దానం' గొప్పదంటారు. పుణ్య తీర్థ విశేషాలు చెప్పండి.

భీష్ముడు ; తీర్థ సేవను, కామక్రోధలోభ మదాదులు చేరని మనసుతో చేయాలి. అప్పుడే ఏ ఫలమైనా కలిగేది! తీర్థాలు ఎన్నో చెప్పి వాటిలో స్నానం

చేసినందువల్ల కలిగే ఫలితం అంగిరసుడు చెప్పాడు. కాని దమం, తపం, అహింస, శమం, శౌచం కలిగిన వారికె- మమత్వం పోగొట్టుకోవటానికై తీర్థ సేవనం చెప్పారు. మమత్వం పోయిం తర్వాత ఇంకా వట్టి నీళ్ళలో స్నానం చేయాల్సిన పనేమిటి? ఈ లక్షణాలను తలచితె చాలు మానవుని కల్మషాలు నశిస్తవి,

ఈ మాటలు చెప్పి తీర్థాల మహాత్మ్యాలు పలుకుతున్న సమయంలో అత్రి, వశిష్ఠుడు భృగువు పులహుడు మొదలైన మునులు శిష్యులతో సహా అక్కడకు వచ్చి నిల్చి భీష్ముని మాటలు వినటం అందరకూ కన్పడింది. ఆ తరువాత వారు వెళ్ళిపోయినారు. తీర్థ విశేషాలు వినడం వల్లనే ధర్మరాజాదులకు ఈ మహా పురుషుల దర్శనం అయిందనవచ్చు.

భీష్ముడు తిరిగి చెప్తాడు. తీర్థ యాత్రలవల్ల ప్రయోజనం లేదనే భావం పెట్టుకొనకు. తీర్థ యాత్రలవల్ల మమత్వం నశించే విధం చూసుకోవటం ముఖ్యం. మమత్వం నశించినవాని కొక్కరికే వాటి ప్రయోజనం శూన్యమని చెప్పటం;

* ధర్మరాజు తీర్థాలు నదులవద్ద ఉంటవికదా - నదుల్లో ఏనదికి పుణ్యానుభవం ఈయగలిగిన శక్తి ఎక్కువగా ఉన్నది?

భీష్ముడు : గంగ అని చెప్పాలి. గంగ త్రిపథగామి. పరమ పుణ్యావహమైంది.

* ధర్మరాజు : బ్రాహ్మణులు పుణ్యానికి మూలమనీ, స్త్రీలు పాపానికి మూలమనీ అంటారు. సర్వజనులకూ పూజ్యులయిన వారుగా బ్రాహ్మణులెలా అయినారు? స్త్రీలెలా కాలేదు?

భీష్ముడు : ఈ శ్రీకృష్ణుడే ఒకసారి నారదుణ్ణి ఒక ప్రశ్న వేశాడు: నీవు ఎవరికి నమస్కరిస్తావు చెప్పవలసిందని. అప్పుడు నారదుడు,- వరుణ, వాయు సూర్య ఇంద్ర అగ్ని మొదలైనవారిలో ఎవరినైనా సతె భక్తితో సేవిస్తున్నవారికి అతిథి పూజ గావించే వారికి, పితృ సమర్చకులకు సత్యవ్రతులకూ నమస్కరిస్తాను అన్నాడు. పైగా "శ్రీకృష్ణా! నీవుకూడ అలాగే సేవించుతూ ఉండాల్సింది. శుభం అవుతుంది అన్నాడు. దీని అర్థం ఎక్కడో దూరంగా ఒక

దేవుడుంటాడనీ అతడికె నమస్కరిస్తాననే భావం గాక సర్వత్ర అధి దేవతలై అవుపడే భగభవంతుని అర్చిస్తానని ఇక్కడి బోధ. అతిథికూడ భగవంతుడే. బ్రహ్మ పదార్థ తత్త్వజ్ఞాని భగవంతుడె అని బోధ. స్త్రీ త్రిగుణాల్లో తగు లొక్కన్నవారు పాపాలకు మూలమనటమె దాని అంతర్యం- త్రిగుణాల కూడలి అందర్లాగానే.కాని ఆ పేరులో సత్వ తమోరజాలు కలవటం చేత అలావారు పనికిరాకని అంటారు.

* ధర్మరాజు : రాజుకు అనేకమైన పనులుంటవికదా! అందులో అతి ప్రధానమైన కృత్యమేది? భగవంతుని సేవించడమా ప్రజలను సేవించడమా ఏది ముఖ్యం ఎలా చేయాలి అని శంక.

భీష్ముడు : సామ్రాజ్యాభిషిక్తుడయిన రాజుకు కర్తవ్యం బ్రాహ్మణ పూజనమే. బ్రాహ్మణుల ఆగ్రహానుగ్రహాలవల్ల ఆపదలూ సంపదలూ అప్పటి కప్పుడు కలుగుతుండటం మనం ఎన్ని చూడటల్లేదు. బ్రాహ్మణుడనగా అంతటి శక్తి కలవాడేను. విప్రుడు తృప్తి చెందితె దేవపితృ సమూహాలు తృప్తి నందుతయి. భూదేవి శ్రీ కృష్ణునకు చెప్పిందొకసారి : "మానవులు పాపాలను తరించే విధం విప్రసేవనం, విప్రపూజనం విప్ర హితం చేయడమె. "బ్రహ్మ బ్రాహ్మణులైన వారిని సృష్టించి మహాభాగులుగా చేసి వారితో ఇలా అన్నాడట "మీకు ఆత్మ కర్మ తప్ప మరొకటి లేదు. యుక్తధర్మ నిరతినీ బ్రహ్మగోపన మునూ పాటింపవలసింది. మీకు శుభమవుతుంది" అని. బ్రాహ్మణ్యమె అన్ని వర్ణాలకూ తారకము. అనగా బ్రహ్మ పదార్థ తత్త్వశోధనమె. ఏ వర్ణానికి చెందిన సాధకునకయినా పరాకాష్ఠమని అర్థము. బ్రాహ్మణ వంశ జన్మలకు కూడ బ్రాహ్మణులైన వారిని పూజింప వలసినదే. విప్రగుణ సముదాయమైన శ్రీ, తపసు, స్వాధ్యాయం - ఇవె బ్రాహ్మణి అనబడతయి. వాటిని వెలుగ జేయటం బ్రాహ్మణకులజులకేకాదు సర్వులకూ కర్తవ్యమె. జటాసురుడూ వాని కుమారుడైన శంబరుడూ విప్రపూజనం చేతనే దేవతలను గెలవగలిగారు. అప్పటినుంచీ ఇంద్రుడికికూడా విప్రపూజనం శిరోధార్యమైంది,

* ధర్మరాజు : పాపాలకు మూలం స్త్రీ అనటంలో వారితెలిగేమిటి?

2 స్త్రీ - పాపం :

భీష్ముడు : ఆడవారి నిజమైన స్వభావం తెల్పవలసిందని పంచచూడ అనే అప్సర స్త్రీని నారదు డడిగాడు. ఆమె ఇలా చెప్పింది: "తినటం కట్టడం ముడుపడం లాటి వాటి వల్ల కలిగే సుఖం ఆడవారికీ మగవారికీ ఒకవిధంగానే ఉంటుంది. కాని స్త్రీ పురుష సంగమంలోగల సుఖం స్త్రీకి పురుషుడికీ ఒకే విధంకాదు. ఆమెకు ఆ విషయమై గలకాంక్ష తీరేదికాదు. అనుభవించినకొద్దీ ఇంకా అనుభవించాలనే అనిపిస్తుంది. అగ్నిలో ఇంధనం వేస్తున్నకొద్దీ మంట పెరుగుతుందిగాని ఎలా తరగడముండదో, నదులెన్ని వచ్చిచేరుతున్నా సముద్ర మెలా నిండదో వారి కాంక్షా అలాగే ఉంటుంది. దురదగల రోగికి గోకటంవల్ల ఆ దురద ఎలా తీరదో ఇదీ అలాంటిదె. అందుకె పురుషుడు స్త్రీల నీ సందర్భంలో సంతృప్తిపరచకలుగటం కల్ల. దురద పుట్టుతున్నా, "ఛీ. ఇక గోకవ"ద్దని స్థిరచిత్తం చేసికొని గాలిపీల్చి గోకటం మానేసినట్లే - "ఇకచాలు" అన్న ధృతిని కలిగితేనే తప్ప ఆ కాంక్ష నశించదు. అన్యపురుషుణ్ణి చూచినప్పుడు స్త్రీకి కామ గృహంలో కళలు కదులాడ్తవి. అందుచేత స్త్రీని భజించే పురుషులు ఆ ఆకర్షణ వదలి సన్మార్గంలోకి రావటం అరుదు. పురుషుని ఆత్మోన్నతి దృష్ట్యా (అంటే జీవుని ఆత్మోన్నతి దృష్ట్యా) స్త్రీ దోషభూయిష్టమైంది అని చెప్తారు." అన్నది పంచశిల.

అంతేగాక స్త్రీలకు పూర్వం అగ్గలమైన కామప్రవృత్తి ఉండేదికాదు అప్పుడు జనులందరూ నిర్దోషులై ధర్మార్థ కామాలను సరిపడ అనుభవించి సౌఖ్యాలను దేవతలతో సమంగా అనుభవించేవాళ్ళు. ఇందుకు దేవతలు స్పర్థ చేసి, బ్రహ్మదేవునర్థించి స్త్రీలకు కామ స్పందనం ఎక్కువచేయించి అందుకు వారికి సుఖాన్నెక్కువ కల్పించి, ధృతిలేని మనుష్యులకు చిక్కులు తెచ్చిపెట్టారుట! అనగా కొంత అతీతశక్తులవల్ల ఈ ప్రవృత్తి స్త్రీకి ఎక్కువయి ఆధ్యాత్మికపరునకు పతనం కలిగించుతోందనిఅర్థం.

ధర్మరాజు : మరి అయితె-పాతివ్రత్య ప్రధానమైన యీ నేలమీద స్త్రీని కాపాడే దెలాగ? అన్నాడు.

భీష్ముడు : మనిషికి స్వార్థం లేకుండా కాపాడాలంటె సమాధానమేదో అదే దీనికి సరియైన సమాధానమవుతుంది. మనసులో భగవంతుడా

వేశించి అకట్టవలసిందె. భగవధ్యానంతప్ప యథాతథంగా ప్రత్యుపాయంలేదు. ఒకప్పుడు దేవశర్మ అనె మునికి చాల అందమైన భార్య ఉండేది. అమె అందానికి ఇంద్రుడే ముగ్ధుడై అమెకై ఎన్నో ప్రయత్నాలు చేశాడు. ఇంద్రుడనే మాటకు మనసని అర్థం. అధ్యాత్మిక చింతనం లేని మనసుకు అమెపై భ్రమ కలుగటం అశ్చర్యంకాదు.

ఒకసారి అముని ఎక్కడకో యాగానికని వెళ్తూ తన శిష్యుడైన విపులుని పిల్చి అమెను తానువచ్చేవరకూ ఇంద్రుడినుంచీ కాపాడవలసిందని ఆదేశించి వెళ్ళాడు. ఇంద్రుడేరూపంలో వస్తాడోననే భయంతో విపులుడు తన యోగబలంచేత ఆమె మనసులో ప్రవేశించి అమె చిత్తాన్ని జడంగా చేసి ఉండిపోయినాడు. ఇంద్రుడేవచ్చి ఆమెను అనునయిస్తున్నపుడు అమె చిత్తం జడమైయున్నది గనుక విపులుడె అమె నోటినుంచీ మాట్లాడి ఇంద్రుణ్ణితిట్టి పంపివేస్తాడు. అమెను రక్షించడానికి అంతపని చేయవలసివచ్చింది.

దేవశర్మ యాగంనుంచీ తిరిగివచ్చి తన భార్యను రక్షించినందుకు విపులుని మెచ్చుకొని అశీర్వదించుతాడు. విపులుడు మాత్రం తాను అమె మనసులో ప్రవేశించినట్లు చెప్పలేదు. ఐనా దేవశర్మకు తన తపశ్శక్తి కారణంగా తెలియనె తెలిసింది, అప్పుడాయన శిష్యునితో అంటాడు, "నీవు అమె మనోబుద్ధుల్ని జడంగాచేసి అమెనోట నీ మాటలు పలికించావని చెప్పకపోయినావు. కాని ధర్మపరుడవై నీవావని చేశావు కనుక అదినాకు సమ్మతమే" నన్నాడు. విపులుడప్పుడు తెలిసికొంటాడు: ఇంద్రుడు అమెను ఆకర్షింపజూస్తే తానే ఆమె మనసు నావరించటం–ఇది తప్పే ననుకొన్నాడు.

ఒకసారి ఒకచోట స్త్రీ పురుషులిద్దరు చేతులుపట్టుకొని గిరగిరా తిరుగుతూ ఒకరికాళ్ళు ఒకరు తొక్కుకొన్నారు. ఆ విషయంలో వారు వాదులాడుకోవడమారంభించారు. ఒకరు అంటున్నారు: నేను అలా బుద్ధిపూర్వకంగా నీకాళ్ళు తొక్కటం చేసినట్లుంటే ఆ విపులుడు పొందే పాపాన్నే పొందుతా"నని ఈ మాటలు విపులుడు విని గురువుగారివద్దకు వెళ్ళి ఈ సంగతిని నిర్వేదంతో చెప్తాడు.

అప్పుడు గురువు చెప్తాడు: వాళ్ళిద్దరూ అహోరాత్రులు. అహోరాత్రులూ ఋతువులూ మనిషి ఎంత రహస్యంగా ఏమిచేసినా తెలిసి సాక్షులుగా నిలుస్తారు.

కాని నీవుచేసిన పనికి అలాంటి పాపమేదీ రాకుండా నే నాశీర్వదిస్తున్నానన్నాడు. దేవశర్మ భార్యను రక్షించడానికి అంతయోగశక్తిని వినియోగింపవలసివచ్చింది.

3. పెండ్లిండ్లు - పుత్రులు

ధర్మరాజు : పెళ్లి-దాని ప్రక్రియచెప్పి, ఏది ధర్మం అనే విషయం చెప్పండి!

భీష్ముడు : ధర్మ దూరం కాని పెండ్లిండ్లు మూడు రకాలున్నాయి. (1) బ్రాహ్మ వివాహం (2) క్షాత్ర వివాహం (3) గాంధర్వ వివాహం. కుల, విద్యా, శీల, నైపుణ్యాలనుచూచి పిల్చి కన్యాదానం చేయటం మొదటిది. ఈ దానం తండ్రి చేస్తాడు. దీనివల్ల స్త్రీని ఒక దానవస్తువుగా చూడటంకాదు. మిగిలిన రెండురకాల్లో ఆ వధూవరుల ఇష్టమె ప్రధానము గనుక ఈ రకపు వివాహంలో అది లేదనటానికిగాను తండ్రి కన్యను దానం చేయడం ఉన్నది. క్షాత్ర వివాహంలో వధూవరులిష్టపడినట్లయితె వారిపెండ్లి జరుపుతారు. అది రెండవది. కన్యయే వరుని ఎన్నుకొనే పద్ధతిని గాంధర్వ వివాహమంటారు. ఇవిగాక పిల్లనిచ్చినందుకు ధనం తీసికొన్నప్పుడు అది అసుర వివాహమవుతుంది. బలవంతంగా పిల్లనెత్తుకొని పోయివరుడు పెండ్లి చేసికొనటం, రాక్షసం, చివరి రెండూ ధర్మ దూరాలు. బ్రాహ్మణుడు, శూద్రజాతినుండితప్ప మిగతా జాతులనుండి పిల్లనుతెచ్చి వరునగా, చేసుకోవచ్చు. క్షత్రియుడు క్షత్రియజాతి పిల్లనూ వైశ్యజాతి పిల్లనూ తెచ్చి వరునగా చేసుకోవచ్చు. వైశ్యుడు వైశ్య జాతి పిల్లనూ శూద్రజాతి పిల్లనూ తెచ్చి వరునగా పెండ్లి చేసికోవచ్చు. బ్రాహ్మణ క్షత్రియుల జాతులవారు శూద్రవనితల్ని తెచ్చి చేసికొనరాదు. ఎక్కడయినాఅందుకు వ్యతిరేకంగా పెండ్లి జరిగినా అలాంటిదికూడ చెల్లుతుంది. కనుక ఎవరినిపడితె వారిని పెండ్లిచేసికోవడమనేది ఎప్పుడూ పూర్వధర్మం ఒప్పుకోలేదు.

ధర్మరాజు : ఐతే ఆయా భార్యలకు కలిగిన సంతానం తండ్రి ఆస్తినెలా పొందాలి?

భీష్ముడు : బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యశూద్రులకు చెందిన స్త్రీలకు పుట్టిన బ్రాహ్మణుని కుమారులు తమ తండ్రి ఆస్తిని 4:3:2:1 నిష్పత్తిలో పంచుకొనాలి.

క్షత్రియ, వైశ్య శూద్ర స్త్రీలకు పుట్టిన క్షత్రియ కుమారులు తమ తండ్రి ఆస్తిని 4:3:1 నిష్పత్తిలో పంచుకొనాలి. వైశ్యునికి వైశ్య శూద్రకులాలకు చెంది నస్త్రీలకు పుట్టిన కుమారులు 4:1 నిష్పత్తిలో పంచుకొనాలి.

బాబాయి చెప్పాడు-ఇప్పుడీ శాస్త్రం అమలులోలేదు. ఇప్పుడు ఎక్కువ పెండ్లిండ్లు మనిషి చేసికొననూ వీలులేదు-అథవా అలా చేసికొన్నా వారలకు పుట్టే కుమారులంతా (పెళ్ళి చెల్లినట్లయితే), లేదా అవరుద్ధ స్త్రీకి పుట్టినవారితోసహా కుమారులె అవుతారు గనుక వాటా పుచ్చుకోవచ్చు.

ధర్మరాజు : ఎన్నో రకాలయిన కొడుకులున్నారుకదా వారెవరు?

భీష్ముడు : పదమూడు రకాలవారున్నారు. ధర్మపత్నికి తనవల్లకలిగిన కుమారుడు ఔరసుడు. కూతురి పెండ్లి సమయంలో ఆమెకు పుట్టే మొదటి కుమారుడ్ని తన కుమారురుగా ఇవ్వవలసిందని కోరి అలా పుచ్చుకొంటే కలిగిన కుమారుడు పుత్రికాపుత్రుడు. భార్య, యెవరో తెలియని వానివల్ల గర్భవతియై కన్న కుమారుడు గూఢజుడు. భార్యను తానే మరొకనివద్దకు పంపగా అందు వల్ల ఆమె కన్న కుమారుడు క్షేత్రజుడు. ఎవరో తలిదండ్రులు తమ పిల్లవాణ్ణి వదలివేస్తే తాను ఆ పిల్లవాణ్ణి తన కుమారుడుగా పెంచినట్లయితె అతడు అప విద్ధుడనే పుత్రుడవుతాడు. స్త్రీ తండ్రి యింట్లో ఉన్నప్పుడు పెండ్లి కాకముందు కలిగిన పుత్రుడు ఈ భర్తకు కానీనుడవుతాడు. గర్భిణిగానున్న స్త్రీనే పెండ్లిచేసి కొనగా ఆమెకు ఆ గర్భాన పుట్టినవాడు సహోఢుడు. భర్త పోయింతరువాత పుట్టినవాడు పౌనర్భవుడు. తనకై తానువచ్చి కొడుకుగా మనినవాడు స్వయం దత్తుడు. తలిదండ్రులు తమ కుమారుని దత్తునీయగా ఆ దత్తుపొందిన తండ్రికి ఆ కుమారుడు దత్తుకుమారుడవుతాడు.

బాబాయి చెప్పాడు-"ఇప్పుడిన్ని రకాల కుమారులను ఎవరూ లెక్కచెప్పరు. ఇప్పుడు ఔరసుడూ, దత్తుడూ మాత్రమె కుమారులు. మిగతావారు మోహ పుత్రులు మాత్రమె". అని "ఐతె అక్రమ సంతానమని రుజువు కానంతవరకూ పెండ్లి అమలయిన కాలంలో పుట్టినవారంతా ఔరస సంతానమనె లెక్క" అనికూడ అన్నాడు.

ధర్మరాజు : సహవాసం, స్నేహంవల్ల కలిగే స్నేహమెలాటిది?

భీష్ముడు : చ్యవనుడు ఒకప్పుడు నీటిలోనుండి జపం చేసికొంటున్నాడు. చేపలు చుట్టూచేరి ఉండేవి. బెస్తలు వలవేసి చేపలు పట్టినప్పుడు ఆ వల ద్వారా ఈయనకూడ బయటకు లాగబడ్డాడు. వారు ఆయన్ను క్షమించుమంటారు. ఆయనప్పుడు ఈ చేపల్తోపాటు తననుకూడ అమ్మివేయుమంటాడు. చేపలనూ తననూ విడదీయ వద్దంటాడు. వాళ్ళకు దిక్కుతోచక నహుషమహారాజు వద్దకు తీసికొనిపోతారు, నహుషుడు చ్యవనునికీ చేపలకూ విలువకట్టి బెస్తలకియ్యడానికి కొన్నికోట్ల ధనం విలువగా కట్టినా బ్రాహ్మణుడైన తనకా విలువ చాలానట్లుగా ఉన్నాడు చ్యవనుడు. నహుషుడు ధర్మసందేహాన్ని బ్రాహ్మణుల్ని తీర్చవలసిందిగా కోరుతాడు. కలిజాతుడనే ముని, "బ్రాహ్మణునకు వెల ఒకగోవు అనిచెప్తాడు. నహుషుడు ఆవును చ్యవనమునికె దానమిచ్చి స్వర్గారోహణఫలం పొందుతాడు. స్నేహఫలం చిత్రమైంది అంటాడు.

4. పరశురాముడు

ధర్మరాజు : చ్యవనుని వంశంలో పరశురాముడు క్షాత్ర లక్షణాలతో కలుగడానికీ విశ్వామిత్రుడు బ్రాహ్మణ లక్షణాలతో క్షత్రియులలో కలుగడానికీగల ఆంతర్యమయిన కారణమేమిటి?

ఈ పరశురాముని జననం ఆ రోజుల్లో చాలా పెద్ద సమస్యా విషయం అనిపిస్తుంది!

భీష్ముడు విసువులేకుండా ఎలా చెప్తున్నాడివన్నీ అనిపిస్తుంది: అది భగవదిచ్ఛ అని చెప్పి తప్పించుకోవచ్చు. అది అబద్ధం కూడ కాదు. ఆయన మాత్రం పూర్వగాథ జ్ఞాపకం చేసికొని చెప్తాడు—— ఒకసారి బ్రహ్మ "భృగు కుశిక వంశాలకు సంకరమవుతుంది" అన్నాడు. ఆ మాటను చ్యవనుడు విన్నాడు. తాను భృగు కుమారుడు. కుశిక వంశం క్షత్రవంశం. తన వంశానికి ఆ క్షత్ర వంశంవల్ల సంకరం రాకుండా తను చేయాలని ఉపక్రమించాడు. ఆ కుశికవంశాన్ని శపించటం ఒక మార్గం కదా! కాని శపించడానికి వారి యందు తప్పు పట్టాలి. అందుకుగాను కుశిక వంశపురాజు వద్దకు వెళ్ళాడు. ఆయన సతీసమేతుడై చ్యవనుని అదరించి అతిథ్యమిస్తాడు. చ్యవనుడు అన్నాడు: "నాకు శుశ్రూష చేయాల్సింది. నేను నిద్రిస్తాను. నేను లేచేవరకూ లేపకుండా

నా పాదసంవాహనం చేయాల్సింది మీరిద్దరూను" అంటాడు. వారు అలాగే ఆరంభిస్తారు. అలాపడుకొన్న వాడు 21 రోజులు కదలకుండా పడుకొన్నాడు. కుశిక దంపతులు సహనంతో ప్రేమతో తమ పరిచర్యను విడువక, నిద్రపోక, సౌఖ్యాలు పొందక శుశ్రూష నడుపుతారు. తరువాత చ్యవనుడు లేచి వెళ్ళుతూ ఉంటాడు. కుశిక దంపతులు వెనుక వెళ్తారు. అడివంతా తిరిగి హఠాత్తుగా కనపడ్డం మానేస్తాడు చ్యవనుడు. కుశిక దంపతులు "అయ్యో ఏమయినాడో ఏమో"ననుకొంటూ ఇంటికొచ్చేటప్పటికి మళ్ళీ శయనంమీద పవ్వళించి ఉంటాడు ముని. వారు మళ్ళీ పాద సంవాహనానికి ఆరంభిస్తారు.

ఇలా శ్రమపెట్టి వారియందు తప్పు ఏదైనా ఉందేమో శపించాలని చ్యవనుడు వారిని పరీక్షకు పెట్టాడు. తలంటి నీరుపోయుమంటాడు వెంటనే కనుపడటం మానేస్తాడు. మళ్ళీ ఎప్పుడో అవువడి పల్లకీలో ఉండినవాడై మీరిద్దరూ నన్ను మోయండంటాడు. వాళ్ళలా మోస్తుంటే ముల్లుకర్రతో వారిని పొడుస్తాడు. ఊరి బయటకు తోలుకుపోతాడు. ఇన్ని చేసినా వారికి వగపులేదు. చేయవలసిన కర్తవ్యం చేస్తున్నామన్న తృప్తి మాత్రమే ఉన్నది. ఇది చ్యవనుడు గమనించి సంతోషించి వాళ్ళను మెచ్చుకొని వరమడుగవలసింది ఇస్తానంటాడు. వారు నీ సేవకంటె మాకేమి కావాలి అంటారు. అప్పుడు తాను బహ్మ చెప్పిన విషయం వారితో చెప్పి ఎప్పుడో ఈ ఘోరకలి జరుగకుండా ప్పుడే మీకు ఏ శాపమో ఇచ్చి సమాజ రక్షణం చేయాలని ఇంత చేశాను. ు అవకాశం ఇవ్వలేదు. కనుక మనం ఏమీ చేయకలిగిందిలేదు. "నా ంశంలో ఋచీకుడనేవాడు నీ కుమారుని పుత్రికను పెండ్లాడుతాడు. వానికి జమదగ్ని జమదగ్నికి పరశురాముడూ కలుగుతాడు. పరశురాముడు క్షత్రియ వంశాన్ని నాశనం చేస్తాడు. ఇది దైవేచ్ఛ, ఎవరూ ఏమీ చేయకలిగింది లేదు. నీ కుమారునికి బ్రాహ్మణ్య గణ్యుడైన విశ్వామిత్రుడు జన్మిస్తాడుగాక" అని ఆశీర్వదించి వెళ్ళిపోతాడు. కనుక ఇది ఇలా జరగడం దైవేచ్ఛ అనేది మనవకు మంటాడు భీష్ముడు.

ఈ వంశాభిమానం కులాభిమానం పెరిగి పెరిగి మానవులందరూ బ్రతికే బ్రతుకు ఒక్కటేననే సమానత్వం దిగజారి సంకరం కూడదనే ధర్మం వచ్చి ప్రధానమై నిల్చింది. ఈ స్థితి పతనమా? అభ్యుదయమా అనే ప్రశ్న అనవసరం.

అప్పటి స్థితి అది! ఇప్పటి భావంతో పోల్చిదాన్ని గురించి మాట్లాడడం ఎన్నడైనా నిజం అనిపిస్తుంది.

5. దానఫలం

భీష్ముణ్ణి ధర్మరాజు దాన విశేషాలేవో చెప్పవలసిందని అడుగుతాడు. దానం చేసేవారి మనసు త్యాగానికి తిరిగినదై మోక్ష పథానికి చేరుతుంది. తానిచ్చిన వస్తు విశేషంవల్ల కలిగే గౌణమైన ఫలం భౌతికమైంది. అలాచెప్పి, యేయే దానమిస్తే యేలాటి భౌతిక ఫలాలు లభిస్తవో భీష్ముడు చెప్పాడు.

అలంకరించిన గోవును దానమిస్తే చాల మంచిదంటాడు. అంతకన్నా గొప్పదేదంటాడు ధర్మరాజు! అడిగినవాడు కోరిందాన్నివ్వటం గొప్ప అంటాడు. ఈ సమాధానాల్లోని అంతర్యం స్పష్టంగా శుద్ధాంతః కరణమనేది భారతం విన్నవాళ్ళకు తెలుస్తూ ఉంటుంది! యుద్ధంలో చచ్చేదాకా పోరాడటమె గొప్పదయితే - శరణన్నవాణ్ణి రక్షించడం ఇంకా గొప్పదంటాడు. అడగకుండా లేమిడినే అనుభవిస్తున్న వానికీయటం అడిగినవానికీయటం కంటె గొప్పది. భూదానం, అన్నదానం జీవితాన్నేదానం చేసినంత ఫలం. ఒక్కొక్క సందర్భంలో, చంద్రుడే నక్షత్రంలో ఉన్నప్పుడేదానం చేస్తే ఏమేమి పుణ్యమో కూడ వరస చెప్పాడు.

ఎన్నిచెప్పినా దానం చేయడంలో గల శ్రద్ధ ముఖ్యమన్నాడు. నృగుడు ఒక గోవును ఒక బ్రాహ్మణునకు దానమిస్తె అది తిరిగివచ్చి నృగుని మందలో కలుస్తుంది. నృగుడు దానినె ఇంకొకరికి ఇచ్చేస్తాడు. అది అదివరకె దానమై పోయి తిరిగివచ్చినట్లు అతడికి తెలీదు, ఇది సుపథదానం కాదన్నాడు భీష్ముడు. ఇద్దరు బ్రాహ్మణులకూ ఈ గోవు విషయంలో తగాదా వచ్చింది. ఆ గోవును వదలుకోడానికి ఒక్కడికీ సమ్మతం కాలేదు. చివరకు నృగుని శపించి ఆ బ్రాహ్మణులు వెళ్ళిపోతారు. ఆ శాపవశాన నృగుడు ఒక పెద్ద ఉడుమై బావిలో నిలిచి ఎంతోకాలం ఉండాల్సి వచ్చింది. చివరకు ఎప్పుడో శ్రీకృష్ణుడువచ్చి ఆ బావి నుంచి ఉడుమును తీయడం అయింది. అలా చేసి శ్రీకృష్ణుడు అక్కడి యాదవులకు చెప్తాడు: "ధరణీ సుర ధనహరణము, దురితతమము" అని, అది

ధనహరణమవుతుందా? అంటే శ్రద్ధ తక్కువ తనమవుతుందిగదా - అదిచాలు అన్నారు.

ఉద్ధాలకుని కుమారుడు నచికేతుడు. ఉద్దాలకుడు తన సొమ్ములనన్నీ వరసగా దానం చేస్తూ ఉంటాడు. నచికేతుడు వెళ్ళి నన్నెవరికి దాన మిస్తావని పదే పదే తండ్రినడుగుతాడు. కుమారునిపై మమకారం తండ్రికి పోలేదు. కుమారుడు తండ్రికంటె ఎక్కువ జ్ఞాని, మళ్ళీ మళ్ళీ అడిగాడు. తండ్రికి కోపంవచ్చి "నిన్ను యముడికిచ్చానుపో పొ"మ్మన్నాడు. మహాత్ముడైన నచికేతుడు అప్పటి కప్పుడు యముని సదనానికి వెళ్ళిపోయినాడు. యముడితడ్ని ఆదరించి అక్కడి విశేషాలు చూపి పరమార్థ తత్త్వం బోధించి తిరిగి మీ తండ్రి వద్దకుపోయి ఆయన్ను సంతోషపెట్టు" మని పంపివేస్తాడు. నచికేతుడు తిరిగివచ్చి తండ్రితో చిత్రమైన విషయం చెప్తాడు, గోవుల దానం చేసినవారి పుణ్యం అక్కడా పర లోకంలో పెద్దకొండలుగానై పెరిగి తనకు అవుపడింది" అని చెప్తాడు.

బ్రహ్మ ఇంద్రునితో గోదాన పరులు గోలోకానికి వెళ్తారని చెప్పి-అది ఎంతో విశిష్టమైన లోకమనికూడా చెప్తాడు.

ఇలా భీష్ముడు గోదాన మహిమను గూర్చి ఇతిహాసాలను ధర్మరాజాదులకు చెప్తాడు.

ఇది ద్వితీయాశ్వాసము

మహాభారత కథలు

అనుశాసనిక పర్వం - తృతీయాశ్వాసము

1. గోదాన విధి

భీష్ముడు ధర్మరాజుకు అనుష్ఠేయాలయిన ధర్మాలను చెప్తున్నాడు! ఈ ధర్మాలకు, నియమం, వేదాధ్యయనం, స్వధర్మ కర్మలు పాటించటం, ఇంద్రియ జయం, సత్య నిరతి, దానం, బ్రహ్మచర్యం మాతాపితల శుశ్రూష గురు శుశ్రూష, గోవ్రతం పరమ ముఖ్యమని చెప్తాడు.

ధర్మరాజు గోదానవిధి ఏదో చెప్పమంటాడు. భీష్ముడు బృహస్పతి మాంధాతకు చెప్పిన ఆ విధిని చెప్తాడు:

అశ్వయుజ బహుళాష్టమి నాటికి మూడు రోజులనుంచీ గోష్ఠంలో ఉండి పెండ, పంచితం పాలులపై నాధారపడి పవిత్రుడై యుండాలి. ఆ పర్వదినాన అహోరాత్రాలూ గోష్ఠంలోనె ఉండి ఆవును ఆహ్వానించి "తల్లిగోవు - తండ్రి వృషభం - గర్భప్రదేశం దివము" అనే మాటలు పఠించాలి. పాపంలేని వానికి వ్రతశీలునికి, శాంతునికి అక్రోధనునికి ఆయావుతోపాటు అర్పించాలి. ఆయనకు ఆ గోవును దానమిస్తూ "ఈ గోవు నా సకల కల్మషాలనూ త్రెంచి, నన్ను సౌఖ్యాలలో తేల్చుతుంది" అని చెప్పాలి. నీళ్ళు ఆయన చేతిలో వదలాలి. దానానికి కపిలగోవు మంచిది.

'కపిల' అంటె చెవులు, కొమ్ములు, కళ్ళు ఖుర నాసికాపుటాలు నల్లగా కలిగియున్న ఆవు అని అర్థం. గొంతూ ముష్కాలమొకటీ నల్లగా ఉంటే ఆ యావు కపిలయేనని వ్యాసమహర్షి వ్రాశాడు. ఈ నలుపును గూర్చినకథ ఏమంటే,—

బ్రహ్మ ఇచ్చిన అమృతంవల్ల దేవతలకున్న ఆవులన్నీ తెల్లనివె కాని ఆవుదూడలు ఆ ఆవుల పాలుత్రాగి ఎగురుతుంటే 'వాటి నోటి నురుగు హిమ గిరి సానువుల్లో తపసు చేస్తున్న శివునిపై పడింది. ఆయన మూడోకంటితో వాటిని చూశాడు. ఆ వేడికి ఆ యావులు కపిల ఆవులైపోయినవి, దేవతలు చి4

శివుని క్షమాపణవేడి, వృషభాన్ని ఆయనకు కానుకగానిచ్చి సంతోషపెట్టారు. శివుడు ఆ కపిలగోవులకు ఎక్కువ మహత్త్వాన్నిచ్చాడు.

అదిగాక, ఒకసారి దేవతలతో స్పర్ధచేసి అగ్నివెళ్ళి గోవులమధ్య దాగొంటాడు. ఆ అగ్నివేడికి గోవులు నల్లబడినయి. అగ్ని కపిలలకు మహత్త్వమిచ్చి వాటిని దానమిచ్చినవారికి సర్వపాపాలూ నశించి పుణ్యం కలుగుతుందని వరమిస్తాడు.

గోవుల్ని కొల్చినవారికి స్వర్గం కలుగుతుందని బ్రహ్మ చెప్పాడు. గోపంచితం, పెండ అరగించడంవల్ల, బ్రహ్మహత్యాపాతకాలు పరిహారమయే ఉపాయం ఉందన్నాడు. సాధుజంతువులైన వీటిసేవవల్ల బ్రహ్మహత్య చేయటంలో కలిగిన అహంకారం శమం పొందటానికి అవకాశం కలుగుతుంది. వాటితో సమమయిన జీవులమె మనమున్నా అనే సాధుస్థితి కలగాలని అర్థం.

గోమతీ పఠనం గోష్ఠంలోచేస్తే కోరికలు సిద్ధిస్తవి అన్నారు. గోలోకం బ్రహ్మలోకంకంటె పైనఉన్నట్టిది. అక్కడికి వెళ్ళటం గోవులకూ మనుష్యులకూ కూడ పుణ్యఫలమె. సుమిత్రుడనే మునియొక్క గోవులు గోలోకం వెళ్ళటానికి యజ్ఞపశువులు కావటమె ప్రధానమని యెరిగి, రంతిదేవుడప్పుడుచేస్తున్న యజ్ఞంలో తాము యజ్ఞపశువులుగా వచ్చామని తమ్ముతాము సమర్పించుకొని, గోలోకం వెళ్ళ కలిగినయి. అక్కడ తమ యజమానియైన సుమిత్రునీ రంతిదేవునీకూడ అవిచూచి సంతోషిస్తయి.

కపిలగోవుల నారాధించడంవల్ల స్వధర్మచ్యుతులైనవాళ్ళుకూడ పాపరహితులవుతారు అని వ్యాసుడు శుకునకు చెప్పాడు.

ధర్మరాజు, గోవులున్నచోట లక్ష్మి ఎందుకుంటుంది అన్నాడు. అందుకు భీష్ముడు,—

ఒకసారి లక్ష్మి తానె వెళ్ళి గోవుల్లో చేరింది. గోవులు ఆమెను "నీవెవర" న్నయి. లక్ష్మి చెప్పింది. అప్పుడవి, "నీవు చంచలవు మాలోకి రావద్దు" అంటవి. లక్ష్మి వగపొందింది ఆ తిరస్కారానికి. అప్పుడామె వాటిని ప్రతిమాలి అలా నిరశిస్తే తనకింకెక్కడా తావుండదు గనుక వాటి మూత్రపురీషాదుల్లో

నిల్చి ఉండేందుకు అనుమతికోరి అలా ఉంటున్నది. గోవునకు అందువల్లకూడ ప్రకాస్తి కలిగింది.

గోదానం తరువాత సువర్ణదానం గొప్పదన్నాడు భీష్ముడు. శివుని వీర్య మెసువర్ణం. ఆ వీర్యాన్ని అగ్నిధరించాడు కొన్నాళ్ళు. అందుకె శ్రాద్ధానికి ముందుగా అగ్నిహోత్రుని పూజించటం ఏర్పాటు చేశారు. తరువాత అగ్ని దాన్ని గంగకిచ్చాడు. గంగ రెల్లుదుబ్బుల్లో ఉంచుతుంది. అందువల్ల అక్కడ శరవణు డుదయించాడు, అతడే దేవతల సైన్యాధిపతియై తారకాసురుణ్ణి చంపాడు. ఆ శివుని వీర్యమె భూమియందు చేరి బంగారమయింది. దానిని దానం చేయ టం పుణ్యం అన్నాడు భీష్ముడు.

2. అపరిగ్రహం

దానం పొంది దానశీలుని పాపాలను క్షయింపజేయటం ఒక ధర్మం. అయితె అపరిగ్రహమనేదికూడ ఒక శిష్టనియమమె. ఈ అపరిగ్రహమును గూర్చి ధర్మశాస్త్రాల్లో ఏముందో తెలియచెప్పమని ధర్మరాజు భీష్ముని అడుగు తాడు. భీష్ముడప్పుడు సప్తఋషులూ-వృషాదర్భి అనే ఇతిహాసాన్ని చెప్తాడు.

సప్తర్షులు అపరిగ్రహులు. వారేదిచ్చినా పుచ్చుకోరు, ఒకప్పుడు కరువు వచ్చింది. వారు అనాథప్రేతను తిని ఆకలి నాపుకోవాలని ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఆక్కడకు వృషాదర్భి అనే రాజు వేటకై వచ్చి వారిని చూచి వారికి తాను తిండి నిస్తాననీ రావలసిందనీ ఆహ్వానిస్తాడు. వారు నిరాకరిస్తారు-తాము అపరి గ్రహులమంటూ. రాజు అవతలకు వెళ్ళి కోపగించుకొని కృత్తి అనే ఒక రాక్ష సిని సృష్టించి వెళ్ళి సప్తర్షులను హింసించుమంటాడు.

అప్పటికి సప్తర్షులు తామురతూండ్లు తినడానికి తెచ్చిపెట్టుకొని స్నానా నికై సరస్సులోకి వెళ్ళబోతూ ఉంటారు. కృత్తికి సప్తర్షులు వీళ్ళవునో కాదో తెలీదు. ఇంద్రుడు మారువేషంతో శునస్సఖుడనే పేరుతో అక్కడకువచ్చి వారితోపాటు స్నానానికి తయారవుతూ ఉంటాడు. కృత్తివచ్చి అందర్నీ మీ మీ పేర్లు చెప్పమంటుంది. సప్తర్షులు దీనితత్త్వం తెలిసినవారై తమపేర్లు వ్యుత్పత్త్యర్థం తెలిసికొంటేగాని తెలీని విధంగా చెప్తారు. ఇంద్రుడు మాత్రం దానినెత్తిన కొట్టి చంపివేసి ఋషులకు సహాయం చేస్తాడు.

కాని ఇంద్రుడు ఆ తామర తూండ్లను కనపడకుండా చేస్తాడు. ఋషులు స్నానం చేసివచ్చేటప్పటికి ఆ తూండ్లు అక్కడలేవు. ఎవరికివాళ్ళు ఆ తూండ్లను తాము తీయలేదని ప్రతివాళ్ళు ప్రమాణం చేయాలన్నారు: వాళ్ళుచేసిన ప్రమాణాలు చాల చిత్రమైయ్యుండి మనకు తెలియని కొన్ని కర్మలను పాపాలుగా చెప్పినయి. వారు అవిచేసిన కర్మానికి బద్ధులమైపోతామంటారు,

అత్రి సూర్యునివైపు తిరిగి మూత్రపురీషాలు విసర్జించిన పాపానపోతానంటాడు. వశిష్ఠుడు సన్యాసస్థితిలో కాముకుడైన పాపానా కుక్కను పట్టుకు తిరుగడం అనే పాపాన పోతానంటాడు. గౌతముడు కుమార్తె నమ్ముకొన్న వాని పాపానపోతానంటాడు ఇంకొకరు శరణాగతుని వదలినవాన పాపానా దానమిచ్చే వాడి దరిద్రత చూచికూడ ఆతడ్ని యాచించేవాడి పాపానకూడ పోతానన్నారు. కశ్యపుడు, తానా తూండ్లు తీసియున్నట్లయితె వృధాగా మాంసం తిన్నవాణ్ణి సభలో పక్షపాతంతో పలికినవాణ్ణి అవుతానన్నాడు. భరద్వాజుడు-జ్ఞాతులు' గోవులు, కోతులు వీళ్ళ విషయంలో క్రూరుడై ప్రవర్తించినవారి పాపానపోతానన్నాడు. జమదగ్ని భార్య ముట్టయి యుండగా ఆమెను గవసిన పాపానపోతానన్నాడు.

చివరకు శునస్సఖుడివంతు వచ్చింది. అతడ్ని ప్రమాణం చేయుమంటారు. అతడు : "నా పుత్రికను ఛందోజ్ఞునకూ యజ్ఞం చేసేవానికీ వివాహం చేసిన ఫలానపోతా" నంటాడు. ఇందులో పాపంలేదు- పైగా పుణ్యముంది కనుక-నీవే ఆ తూండ్లను దాచి వేశావు అని అంతా అంటారు.

అప్పుడు ఇంద్రుడు ప్రత్యక్షమై కృత్తిని చంపడానికి తానట్లా వచ్చినట్లూ తానెవరో తెలియపర్చడానికి తూండ్లను దాచి ఈ విధంగా నాటకమాడినట్లూ చెప్తాడు. చివరకు వారిని దేవలోకానికి తీసికొని వెళ్తాడు.

ఈ కథలో కేవలం ధర్మాలను కొన్నిటిని చెప్పాలనే అభిప్రాయంతోనే వ్యాసుడుగాని వైశంపాయనుడుగాని శ్రౌతిగాని చెప్పి ఉంటారా అనిపిస్తుంది. వ్యాసుడు మోక్షమార్గానికి ఏదో పద్ధతిని చేర్చి మరీ కథలు వ్రాశాడు. జనమేజయుడూ శ్రౌతి కాలంనాటికి ధర్మాలే గట్టిగా చెప్పాల్సిన అవసరం కలిగి- మరి వారు ఇలా కథలు చెప్పారేమొ బహుశ; వ్యాసమహర్షి వ్రాసియున్నట్లు

యితే ఇందులో మోక్షమార్గ విషయం ఉండి ఉంటుంది. దాన్ని మనం ఇంకా శోధించాలేమో.

3. శుచి-ఆదిధర్మాలు

ధర్మరాజు భీష్ముని అడుగుతాడు: శూద్రునకు అవశ్యం అనుష్ఠింప వలసిన ధర్మమేమిటో చెప్పండి అని. అందుకు భీష్ముడు వ్యాసముని తన శిష్యులకు చెప్పిన సంగతులను జ్ఞాపకంచేసికొని చెప్తాడు.

శూద్రుడు తప్పక చేయవలసిన ధర్మం,-ఇంద్రియాలను గెలిచి కామ క్రోధాలను నిర్జించి మిగతా సామాజికులయెడ భక్తిభావం కలిగి శుశ్రూషాన రుడై ఉండడమె. మిగతా అనగా తానుకాని ఇతరులని అర్థం- కులాల ప్రసక్తి కాదు- ఇంద్రియాలను జయించి షడ్వర్గాలను నిర్జించడమనేది సర్వజనులకూ అవశ్యంగా చేయవలసిన నిష్ఠ. వర్ణాశ్రమ ధర్మం అదే!! అలా ఉండటంవల్లనె ఇహపర లోకాలలో అతడికి (వ్యక్తికి) అభివృద్ధి కలుగుతుంది. లేకపోతె దుష్ట ఫలం కలుగుతుంది.

రెండవది శౌచవిధి. ఇదికూడ సర్వులూ అనుసరింపవలసినదే. మిగిలిన వారికి ద్విజులకు సంధ్యావందనాది మంత్ర సంబంధమైన నిత్యయజ్ఞాలు చేయ వలసిందని ప్రత్యేకంగా చెప్పి దానిని అందులో భాగంగా చేశారు. మంత్రో చ్చారణాభాగం శూద్రులకు చెప్పలేదు గనుక శుచి అనేది ప్రత్యేకంగా వారికి తిరిగి చెప్పారు. మలమూత్రాలు విసర్జించేటప్పుడు రాత్రుళ్ళు దక్షిణానికి తిరిగిన్నీ పగలు ఉత్తరానికి తిరిగిన్నీ విసర్జించాలి. ముందుగా శరీరాన్ని మట్టితో శుభ్రం చేసి ఆ తరువాత నీరు తొడల పైబాగాన జల్లుకొనాలి. మూడు సార్లు మృత్తికతో తుడిచి ఆ తరువాత కడగాలి. ఎడమచేతిని క్రింద రుద్ది మన్నుతో శుభ్రంచేసి నీటితో కడగాలి. తరువాత రెండుచేతులూ శుభ్రమైన నీటితో కడగాలి. కాళ్ళు కడగాలి. ఆచమనం చేయాలి. జనులు చూస్తూండగా మూత్ర పురీషాలు విసర్జించకూడదు.

ఇవన్నీ నీళ్ళు సమృద్ధిగా ఉన్నచోట! పూర్వం నీళ్ళు లేనిచోట కాపురాలు చేసేవాళ్ళుకారు.

ఆచమనం ముమ్మారు చేస్తే ఋగ్యజుస్సామ వేదాలు సంతసిల్లుతవి. ముఖం రెండుసార్లు నీటితో తుడవాలి. అందువల్ల అధర్వవేదమూ ఇతర ధర్మ శాస్త్రాలూ తృప్తినొందుతయి. నీరు పాదాలమీద చేతులమీద శిరస్సుమీద చల్లుకొని కళ్ళు ముక్కు చెవులు హృదయం స్పృశించటంవల్ల దేవతలు తృప్తినందుతారు. ఈ ఆచమనం అంతా చేయవచ్చు. శూద్రులు పెదవులు తుడుచుకొన్నాచాలు. (ద్విఃపరిముజ్య సకృతుపస్పృశ్య యత్ సవ్యం పాణింపాదౌప్రోక్షతి శ్శిరః అనే మంత్రార్థమిది.)

బ్రాహ్మణునకు జపయజ్ఞం, అధ్యయనం చేయటం ధ్యేయం. రాజు యజ్ఞాలను చేయాలి. వైశ్యుడు హవ్యయజ్ఞంచేస్తూ విక్రమోప జీవనం చెయ్యాలి శూద్రులు సమాజస్థులకు పరిచర్య చేయాలి. తమ కులంవారికి అక్కర్లేదా? అని శంక. అక్కర లేదని కాదు. తనకులస్థులూ సమాజస్థులేకదా!

సేవలు చేయడమంటే Services అన్నీ అవె. ఉద్యోగి వర్గాలు, మోటారు సర్వీసులు, రైలు సర్వీసు ఇవన్నీ సేవలేననేది మరువకూడదు. కాళ్ళు పిసకటం వంటి న్యూనమైన అర్థం మాత్రమే ఏ శాస్త్రం కూడ చెప్పలేదు. శూద్రులకు అనేక రకాలయిన వృత్తులు కేటాయించబడినయి కుండల సరఫరా, కమ్మరపు వస్తువుల సరఫరా, క్షురకర్మ చేయటం, పొలాలు పనిచేయటం, ధాన్యం సరఫరా ఇవన్నీ సేవలే. వీటిని వీరు నడపటమె ఉద్దేశించారు ఆరోజుల్లో. ఈ సేవలు వీరీయకపోతె సమాజం నడక ఎలా కుంటుపడుతుందో తోటి మానవుడేమైపోతాడో తెలిస్తె ఈ నియమంలోని కీలకం బోధపడుతుంది. బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యులకు ప్రత్యేకమైన వృత్తులు చెప్పి మిగిలిన వృత్తులన్నిటినీ అవలంబించే శూద్రులకు సాధారణంగా సేవలు చేయాలి అనటంలో ఏ దురుద్దేశ్యమూలేదు.

ఇక 'యతి' అయిన వ్యక్తికి శారీరక శుశ్రూష చేయాలనటం చూస్తాము. ఎందుకనంటే 'యతి'కి గల గుణాత్మకమైన ప్రత్యేకతను విప్పి చెప్పడానికె అలా అన్నారు. యతులు శ్రుతి స్మృతి విహితా చారులు అవడంవల్ల వారికి శుశ్రూష చేస్తే మనుష్యులు తరిస్తారని బోధ.

క. దానోప వాసముల సన్మానిత గతిలేదు శూద్రులకు - యతిదెస స
మ్మాననమున తత్పూజాధీన రతింగాని యెన్ని తెరువుల చూడన్

గుణ కర్మశః ఈ వర్ణ విభాగం భగవంతుడు చేశానని చెప్పినా మనువు శాసనం వల్ల జన్మరీత్యానే ఈ కులాలు ఆస్తిగా సంక్రమించటం కలిగింది. మనుధర్మ శాస్త్రం తెచ్చిన ఈ మార్పును ఒక్క రాజు తప్ప (శాసనసభ) ఇంకెవరూ కాదనడానికి అవకాశం లేకపోయింది. అందుకె ధర్మరాజుకు ఇన్ని సందేహాలు కలిగినయి. ఆయన భీష్మునేకాదు, మార్కండేయుని ఇంకా ఇతర ఋషులనూ కూడ పృచ్ఛించాడా విషయాల్నిగూర్చి ఎన్నోసార్లు!

సర్వవర్ణ ధర్మం పారాశర్యుడిలా చెప్పాడు :

సీ. పరధనంబుల కానపడక యొడ్లను తన యట్లు కాజూచుచునఖిలవస్తు వులు దోచు-నదగు-పీచుల చందమున - మెఱుం గుల భంగినని కనుగొనుచు నెందు నాసక్తిలేక భూతాళిపై దయగల్గి నడచుట హితము....

ఈ నీతి అందరూ పాటించారా అనేది మరచిపోరాని విషయము. మంత్రో చ్చారణంతప్ప శూద్రునకైనా - పరమోత్కృష్టమైన సాధనలన్నీ చెప్పడ మయింది.

వ్యాసుడు ఆ తరువాత పాపాలను పోగొట్టుకోడానికిగాను కొన్ని ప్రాయ శ్చిత్త విధులు చెప్పాడు ఇవి తమ పాపాలకు మనసులో పరితాపపడే వారికే గాని, పశ్చాత్తపులు కానివారికి కాదన్నాడు.

చావు ఎప్పుడు రావచ్చునో తెలిపె కొన్ని సూచనలు చెప్పాడు. అ శకు నాలు కన్పడినప్పుడు ఈ తృష్ణాకలితమైన సంసారంమీద సంగం వదలాలి- హృదయం ఏకాగ్రం చేయాలి. మునీంద్రునికుండే నిర్మలతతో ధ్యానం చేయాలి. అలాంటి అంతరంగం సంతరించుకొంటె బహుజన్మల ద్వారా అభి వృద్ధి పొందుతాడు జీవుడు. ఐహికాలు అశాశ్వతాలని ఎరిగి యతియై సంసార సాగరాన్ని తరించాలి. అందుకుపయోగిస్తవనె ఈ శకునాల సూచనలు చెప్పారుట.

భీష్ముడు శూద్ర ధర్మ విషయం ముగిస్తూ అన్నారు: అలాంటియతినిగొల్చిన శూద్రుడు వాని అనుగ్రహం వల్ల విగత కల్మషుడై మంగళమును పొందుతాడు. అన్ని వర్ణస్థులకూ ఇంద్రియ నిగ్రహం మొట్టమొదటిది. దానివల్ల—ఇంక దేనికీ

అనపడకుంటే - అనామయమైన సాధన తెలుస్తుంది. అన్ని వర్ణాల వారికీ స్త్రీలకూ కూడ ఇది లభ్యమయేదే. పాపులు సంశ్రుతమైన పనులు చేసి పాపం తగ్గించుకోవాలి. అప్పుడె జ్ఞానోదయమయేది. బోధ తెలుస్తున్న కొద్దీ శాంతిని వృద్ధి చేసుకొనాలి. అందుకె కడుపును, శిశినాన్ని, ధృతిని, కాళ్ళను చేతులను అదుపులో పెట్టుకోవాలనటం! మనసులోపలికి-వాటిని లాగేసుకోవాలి. మనసును బుద్ధిలో చేర్చాలి. అపుడు ప్రబోధం కలుగుతుంది. అప్పుడు 24 తత్త్వాలనూ తెలిసి పరమాత్మ నెఱుగకలుగుతాడు. గురు శుశ్రూషచేత నాల్గు వర్ణాలవారికీ మోక్షం సమకూరుతుందని పారాశర్యుడైన వ్యాసుడుచెప్పినట్లు భీష్ముడు చెప్పాడు.

ఇంతెందుకు - ఇంద్రియ నిగ్రహం కలిగినవారూ ధర్మార్థ కామాల్ని చక్కగా నడిపేవారూ నిజదారతృప్తులూ తపోధనులూ సత్యవ్రతులూ పరమ శౌచులూ, గూఢధర్ములూ వీళ్ళు ఇంద్రునికి శిరోధార్యులు-అన్నాడు.

ఇది తృతీయాశ్వాసము

మహాభారత కథలు

అనుశాసనిక పర్వం- చతుర్థాశ్వాసము

1. ఆచార ధర్మాలు

పూర్వపు ఆచారాలూ వాటికి అనుబంధించిన ధర్మాలూ మహాభారతంలో వేదవ్యాసుడు వ్రాశాడు. అవి ఆయా పరిస్థితులకు తగిఉన్నట్టివి. వాటి అంత రాంతరమైన భావాన్ని మాత్రం తెలిసి జీవితం నడుపుకోవటం అవసరం.

ధర్మరాజు భీష్ముని ధూపదీప నైవేద్యాల ఫల విశేషాలు చెప్పవలసిం దంటాడు. భీష్ముడు నారదుడు తనకు చెప్పిన విషయాలు చెప్తాడు.

"ధూపదీప నైవేద్యాలు దేవతలకూ యక్షులకూ రాక్షసులకూ కూడ ఇస్తారు. ఓషధులనూ అమృతాదులనూ ఇస్తారు. వాటిలో పుష్పాలు ఎక్కువ మేలుచేస్తాయి. పూవుల్ని దానమీయడంవల్ల మంచి మనసు కలుగుతుంది. రాక్ష సులకు ముళ్ళలో పుట్టిన పుష్పాలూ, దేవతలకు తెల్లనివీ పచ్చనివీ అయిన పుష్పాలూ ఇష్టం. ధూపానికి గుగ్గిలం మంచిది. కర్పూర ధూపం అన్నిటికంటె మంచిది. దీపం పెట్టడానికి ఆవునేయి అవసరం.. దేవతలకు నైవేద్యమిచ్చిన తరువాతనే తాను భోజనం చేయాలి. లేకపోతే దేవతల సొమ్ము దొంగతనం చేసిన వాళ్ళమె అవుతామనేది భారతీయ సంస్కృతి.

నహుషుడు అలా ధూపదీప నైవేద్యాలతో దేవునీ పితృదేవతల్నీ ఆరా ధించి తేజస్సునుపొంది మునులచేత తాను పూజింపబడ్డాడు. దీపారాధనం చేసిన ఆచారం కారణంగానే ఆతడు తన ఇంట్లోకి వెళ్ళినట్లుగా బ్రహ్మసభకు వెళ్ళేవాడట.

ధర్మరాజు సర్వ సందేహాలూ తీర్చుకోవలసిన సమయం అని నమ్మి తనకు కలిగిన శంకను వెంటనే భీష్ముని ప్రశ్నిస్తుంటాడు. బ్రాహ్మణ ధనాన్ని అపహరించినవాడే గతి నందుతాడు అని! బ్రాహ్మణుడనగా బ్రహ్మపదార్థ తత్త్వ సాధకుడు గనుక అతడికి అపచారం చేసిన వాడిగతి ప్రత్యేక మనేది ఇక్కడి బోధ. మిగతావాళ్ళ ధనం అపహరింపవచ్చుననికాదు!.

భీష్ముడు దానికొక కథ చెప్తూ- ఒక బ్రాహ్మణ బాలకుడు అన్నంమూట విప్పాడు. తినడానికి ముందు నీళ్ళల్లోకి వెళ్ళి కాళ్ళు కడుక్కొని వచ్చాడు. ఈలోగా, ప్రక్క భూమిలోని దుమ్ము వచ్చి అన్నంమీద పడింది.- ఆ అన్నాన్ని అతడు తిన్నాడు. ఆ ప్రక్క భూమి ఒక బ్రాహ్మణునిది. అందుచేత ఆ బాలుడు బ్రాహ్మణుని సొమ్ము తిన్నవాడైనాడు. ఆ కారణంగా అతడికి చండాలజన్మ కలిగింది అని చెప్పాడు. ఐనా పూర్వ పుణ్య వశంచేత పూర్వజ్ఞానం కలిగి ఉన్నాడట. తన ఆ కథను ఇతర్లకు చెప్పటం ద్వారా పాపవిముక్తుడై తరువాత సజ్జన జన్ముడైనాడు. అందుచేత ఆ పాపం అంత కఠిన ఫలితం కలిగింది" అన్నాడు.

ధర్మరాజు : స్వర్గంలో అందరికీ ఒకే రకమయిన సుఖమా ఎరిప ఇష్టమొచ్చిన సుఖాన్నే వారు పొందవచ్చా?

భీష్ముడు : ఎవరికి తగిన సుఖము వారే అనుభవిస్తారు. అదీ వారి పుణ్య ఫలమె. ఒకప్పుడు మతంగుడనే మునిని ఇంద్రుడు స్వర్గాని కాహ్వానించాడు. ఎందుకనంటే మతంగుడు పుణ్యాత్ముడు. అతడు ఒక ఏనుగు పిల్లను పెంచుతూ దాని స్నేహంతో ఎంతో సుఖాన్ని పొందుతూ ఉండేవాడు. ఒకసారి ఇంద్రుడు మారువేషంతో ఆదేశపు రాజులా ఆ మతంగుడి దగ్గరకు వచ్చి ఆ యేనుగను రాజైన తన కిమ్మంటాడు. మతంగుడు కాదనలేక, ఆ రాజును యముని సభకు రావలసింది-అప్పుడు ఇస్తానంటాడు. ఇంద్రుడు, పాపాత్ములు వెళ్ళే ఆ చోటికి నేను రానంటాడు. వెంటనే ఆకాశగంగ ఒడ్డుకు రావలసిందని మతంగుడంటాడు. ఇంద్రుడు, అది పుణ్యాత్ములు అతిథికి పెట్టి తరువాత వారు భుజించే చోటు నేను రానంటాడు. వెంటనే మతంగుడు అయన్ని ఇంద్రుడని తెలిసికొని "నీవు మహేంద్రుడవైయ్యుండి ఎక్కడకు వెళ్ళలేనంటావు?" అంటాడు. ఇంద్రుడు ఆశ్చర్యపడి వేషం మార్చి మతంగుణ్ణి ప్రశంసించి స్వర్గానికాహ్వనిస్తూ అక్కడకూడ ఈ ఏనుగు పిల్లను ఉంచుకొని సంతోషించుదువుగాక అన్నాడు. అందుచేత స్వర్గంలో కూడ వివిధమైన సుఖాలు ఉంటయి. తగినవి.

ధర్మరాజు :-తపను అంతగొప్పదిగదా! అసలు తపనంటే ఏమిటి?

భీష్ముడు : నియతాశనుడై భగవన్నిష్ఠ చేసేవాడు తపసి. భగీరథుడు ఆకలీ దాహములను కూడ తీర్చుకోకుండా యజ్ఞాలకు విఘాతాలు కలిగించే

వారితో యుద్ధంచేసి వాటిని రక్షించాడు. ఆ పుణ్యంవల్ల అతడు నేరుగా బ్రహ్మ సభకు వెళ్ళగలిగాడు. దానికి కారణం అతడి నియతమైన తిండితో తృప్తిపడి యాగాలను రక్షించడమే! బ్రహ్మ భగీరథునకు అర్ఘ్యమిచ్చి అర్చిస్తాడు.

ధర్మరాజు : నూరు సంవత్సరాలు బ్రతకాల్సిన మనుష్యులు చిన్నతనం లోనే చావు నందుతూ ఉంటారెందుకని?

భీష్ముడు : ఆచారంవల్ల ఆయువు పెరుగుతుంది- అనాచారంవల్ల అయువు తరిగిపోతుంది. ఆచారవంతులకు శ్రీ, కీర్తిలు పెరుగుతూ ఉంటవి. ఈ ఆచారం నియమం అనే వాటికి ప్రత్యేకమైన శాస్త్రమేదీ లేదు. వర్ణాశ్రమాచారాలు చెప్తూనే ఇవీ ఇమిడ్చి చెప్పారు. ఈ ఆచారాలను వాటినుంచి గ్రహించి అనుస రించాలి. అవి అన్నీ సంక్షిప్తంగా చెప్తాను. ఐనా ఇవి చెప్పితే విని అనుసరిం చటం కంటె శిష్టులను చూచి వారు చేసినట్లు, చెప్పినట్లు అనువర్తించటం వల్ల బాగా తెలుస్తుంది. ఐనా విను. గురుధిక్కారం, దుశ్శీలత, పిట్టలను చంపటం, గోళ్ళు కొరకటం, సంధ్యా కాలంలో సూర్యుని చూడటం చేయరాదు. క్రోధం, హింస, అబద్ధం చెప్పడం వదిలేయాలి. ఉదయం ఉపాసన, దేవపూజనం చేయాలి. పరదార గమనం పనికిరాదు- చేయరాని పనులు చేస్తుండటాన ఆయువె తరుగుతుంటుంది. చేయవలసిన పనులు చేయటంవల్ల ఆయువు పెరు గుతూ ఉంటుంది.

దేవాలయాలవద్దనూ, వీధిలోనూ, గోకోష్ఠాలవద్దనూ ఉమ్మివేయటం, మూత్ర పురీషాలను వదలటం కూడదు. తూర్పు ముఖంగా భోజనం చేయాలి. నిలుచొని చేయరాదు. మూత్ర విసర్జనం కూడ నిలుచుని చేయరాదు. ముసలి వారు వస్తుంటె ఎంత కష్టంలో ఉన్నా-ఎదురువెళ్ళి నమస్కరించాలి. రెండు చేతులతో తలగోక్కోరాదు. నెత్తినూనె వంటికి రాచుకోరాదు. దోవలో వెళ్తూ విప్రులకు, గోవులకు, క్షత్రియులకు, వృద్ధులకు, దుర్బలులకు, భారగర్భిణు లకు దోవనిస్తూ నడవాలిగాని అడ్డగించరాదు. పౌర్ణమి, చతుర్దశి, నవమి అష్టమి లలోనూ, తన జన్మ తిథియందున్నూ సంగమం చేయరాదు. బ్రహ్మచర్యాన్ని పాటించాలి. కొండీలు చెప్పకూడదు. మూత్ర పురీష విసర్జన కాలంలో మౌనంగా ఉండాలి. సంధ్యాకాలంలో నిద్రించకూడదు. గర్భిణీ స్త్రీలతో రమించకూడదు. ఉత్తరానికీ పడమరకూ తలబెట్టి పడుకొని నిద్రించరాదు.

కట్టివిడిచిన గుడ్డ కట్టరాదు. తినే సమయంలో అపదార్థాలయందే దృష్టి-మనసునుంచి తినాలి. రాత్రికాలంలో పెరుగును తీపితో చేర్చి తినరాదు. పంక్తిలో కొందరకు ఒక రకంగా పెట్టి ఇతరులకు మరో విధంగా భోజనం పెట్టరాదు. దేవతర్పణం వ్రేళ్ళ కొనలగుండాను, ఋషితర్పణానికి చిటికిన వ్రేలి మొదళ్ళ గుండానూ పితృతర్పణానికి బొటనవ్రేలినుంచీన్నీ నీటిని వద లాలి కుడి చేతితోనే ధర్మకార్యాలు చేయాలి. కఠినంగా మాట్లాడటం క్రోధం కలగి ఉండటంవల్ల ఆయుష్షు తరుగుతుంది.

వర్ణాశ్రమాచార విధులనేది మనకుగల నియమావళి. వాటిలోని విధుల ననుసరించిఆచారాలుంటవి. వాటిని అనుసరించాలి. వర్ణాశ్రమ ధర్మాలను పాటించుమనడం అవి ఆయుర్వృద్ధికరమైన వైనందునె. ఆచారం ధర్మానికి మూలం. అన్ని ఆచారాల కంటె గొప్పది సకల భూతదయ కలిగి ఉండటం. ఇది మనసు అనే అంత్రదింద్రియానికి చెందింది. ఇవి జ్ఞాపకముంచుకొని ఆచ రించి ఆయుర్వృద్ధి చేసికొనాలి.

ధర్మరాజు : సోదరులు ఎలా మెలగాలి ?

భీష్ముడు; అగ్రజుని అనుజులు ఆరాధించాలి. అగ్రజుడు తమ్ములను ఆదరించిమెచ్చు కొంటూఉండాలి.తమ్ముడు వెర్రివాడైనా ఫరవాలేదేమో గాని అగ్రజునకు కార్యజ్ఞాన నిరూఢి లేకపోతే తమ్ములు చిక్కుల్లో పడుతారు. ఉన్న ఆస్తిని తగినట్లు వంచుకొని అనుభవించటం మేలు. లేకపోతె కొట్టుకు చావడమె అవుతుంది. పెద్దవాడైనా తమ్ముడైనాసరె ఎవరు అక్రమానికి దిగుతారో వారు దండ్యులు. అన్నగారు తండ్రి తరువాత తండ్రియంతవాడు. ఉపాధ్యాయుని కంటె తండ్రి పదిరెట్లు ఎక్కువ గౌరవానికి తగిఉన్నాడు. తండ్రికంటె పది రెట్లు ఎక్కువ గౌరవానికి తగినది తల్లి.

ధర్మరాజు : స్వామీ ఉపవాసము అందరూ చేయవచ్చునా ఆ విధి ఏమిటి?

భీష్ముడు : ఉపవాసమందరూ చేయవచ్చు. బ్రాహ్మణ, క్షత్రియులు మూడు రోజులు చేయవచ్చు. ఓపిక ఉంటే ఇంకా చేయవచ్చు. ఏదైనా ఒక నెలకు మించి ఎవరూ ఉపవసించరాదు. పూర్తిగా ఉపవాసం ఉండి అనారోగ్యం డటం ఎవరికీ మంచిదీకాదు. అపైన పాపంకూడాను. శూద్రులూ వైశ్యులూ

తాము రోజులో తినే సమయాల సంఖ్యను తగ్గించటమే ఉపవాసమౌతుంది. ఉపవాసంతో చేసినతపం కంటె ఎక్కువయిన తపస్సు లేనేలేదు. విశ్వామిత్రుడు ఏకభుక్తి నియమంతో వేయి సంవత్సరాలు తపస్సు చేయటంవల్ల బ్రాహ్మణుడయినాడు. ఉపవాస విషయంలో సులభ మార్గమున్నది. ఏమిటంటే, పగలు ఒకసారి రాత్రి ఒకసారి భోజనం చేసి అప్పుడే అవసరమైన నీరు త్రాగటం- ఆ తరువాత ఒక భోజనానికి రెండవదానికీ మధ్య ఏమీ తీసుకొనకపోవటం- నీరుకూడ తీసుకొనరాదు. పైగా పాప కార్యాలు చేయకుండ, పుణ్య చింతచేస్తూ అగ్నిహోత్రాది కార్యాలు చేస్తే పుణ్యలోకాలు కలుగుతవి. ఇది యజ్ఞం చేయలేనివారికి మార్గం. అన్నాడు భీష్ముడు.

2. అధ్యాత్మ విద్యా వివరణం

ధర్మరాజు అధ్యాత్మ విద్యావివరణంగూర్చి, అడుగుతాడు. భీష్ముడు హరసనత్కుమార సంవాదం చెప్తాడు :

అధ్యాత్మ విద్యను తెలియటం ఒకటేకాదు. దానిని మళ్ళీ మళ్ళీ మథనం చేసి మననం చేయాలి. శివుడు తానై సనత్కుమారుని దగ్గరకువచ్చి సాంఖ్య యోగవిషయం చెప్పిధ్యానంలో చూడదగిన వస్తువేదో చెప్పాల్సింది అంటాడు. సాంఖ్య విషయం తెలిసి భగవద్ధ్యానం చేయాలి. సాంఖ్య విషయమె అధ్యాత్మ విషయం సనత్కుమారుడు చెప్తున్నాడు :

"'నేను' అనేదీ-శరీరం అనేదీ వేర్వేరు. మనసు, బుద్ధి, అహంకారాలు కూడ శరీరంలోవె. ఇవన్నీకలిసి ప్రకృతి. ఈ ప్రకృతికి ప్రత్యేక ప్రతిపత్తి ఉన్నది. ఇదికూడ ఇరవయినాల్గు తత్వాల్లో ఒకటి. ఆ తత్వాలతోనే సర్వ ప్రపంచంకూడి ఉన్నది. అవి ఏమిటంటే, పృధివి, జలం, తేజం, వాయువు, ఆకాశం, ఇవి ఐదు, వాటి గుణాలు-శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధాలు-ఇవి ఐదు, వాక్ పాణిపాద పాయూపస్థలు అనే కర్మేంద్రియాలు ఐదు-శ్రోత్రత్వక్ చక్షుజిహ్వ ఘ్రాణాలు అనే జ్ఞానేంద్రియాలు ఐదు. మొత్తం 20. మనసూ బుద్ధీ అహంకారం 3 మొత్తం 23 న్నూ ప్రకృతి 24 వదిన్నీ మొత్తం 24 తత్వాలు. ఈ 24 తత్వాలూ తలుపుల్లా గోడల్లా ఊరికె ఉండటంకాదు-కట్టెలో అంతటా అగ్ని ఉంటే మండేగుణం ఉన్నట్లుగా వీటిలో ఒక తెలివి, చైతన్యం

ఉంటోంది. దాన్నే బుధుడు అంటాం. ఈ బుధుడె బుద్ధినికూడ తెలిసికొనేవాడు. అందుచేత బుధుడు వేఱు, బుద్ధివేరు. ఈ బుధుడె జీవుడు. ఇతడూ ఈ ప్రపంచంలో ఉన్నవాడే కనుక ఇతడు 25వ తత్త్వమని తెలియాలి. ఈ జీవుడు వేఱనీ, మిగిలిన 24 తత్త్వాలూ వేఱనే అనుసంధానం చేయాలి. ఇది ధ్యానం. ఇదె సాధనం. బుద్ధి బుధునివైపు ప్రసరించటం ధ్యానంలో కలగాలి.

ఆ బుద్ధిలో ఆ ప్రత్యగాత్మ (అంటె బుధుడె-జీవుడె) నిల్చి ఉండేటట్లుగా చేయడానికే ఈ అభ్యాసం చేయాలి. అలా అభ్యసిస్తేగాని ఆ తెలివి నిల్చి ఉండదు. బుద్ధికి శరీరమంటె అభిమానమెక్కువ. నిజానికది శరీరంలో భాగమే కదా! ఈ శరీరం నిలవాలనే యావలోపడి, ఈ ధ్యానాన్ని బుద్ధి పాటించదు. ఆ ధ్యానాన్ని అనుసంధానం చేస్తేనే జీవుడికి పురుషోత్తముడవుపడేది! ఆ పురుషోత్తముడె అమృతార్థ తత్త్వం. దీన్నే బ్రహ్మమనికూడ అంటారు. అది అమృతార్థ తత్త్వమెందుకంటే దాన్ని తెలిసినవాడు మృత్యువును జయిస్తాడు గనుక! ఇది 26వ తత్త్వం. మొదటి 23 తత్త్వాల్లో బుద్ధి తాదాత్మ్యం చెందకూడదు. ఎందుకంటె వాటికి మృత్యువున్నది. 24వది ప్రకృతి ఎప్పుడూ మారేదే! ఎప్పుడూ ఉండేదేకూడ. ఐతె ఒక సందేహం రావచ్చు-బుద్ధికూడ 23 లోనిదేనై నశిస్తె ఇంకా తెలిసేదెవరికి? జీవునకు! ఇది జ్ఞాపకముంచుకోవాలి. 25వ తత్త్వమయిన జీవునకు అనుభూతి కావటం ముఖ్యం. వానికిగానీ, అమృతార్థ తత్త్వమయిన 26వ తత్త్వానికిగానీ మృత్యువులేదు. 24వదైన ప్రకృతి ఎప్పుడూ మారేదైనా 26లో లయించి ఉంటున్నదే గనుక దానికీ మృత్యువు లేదనే అనాలి! (అదె దేవునిశక్తి-దేవి-కాళి. అంటారుకూడ).

అమృతార్థ తత్త్వమే అనేకమై అనులోమ ప్రకారంగా ఈ ప్రపంచం తోస్తున్నది. ఏకమై లయమై బ్రహ్మంలో ఉంటూనూ ఉన్నది ఇదంతా ఒకరు చెప్తె విన్నాను తెలిసింది అంటే చాలదు. తెలిసింది బుద్ధికే. అనుసంధానంచేసి జీవునకు అనుభూతిని కలుగజెయ్యాలి. ఉత్తమ శ్రద్ధకలిగి ఏకముఖమైన చిత్తం కలిగి ఇంద్రియాలను జయించి వేదం తెలిసినవారికే-అంటే తెలియదగింది తెలిసినవారికె-ఎఱుగ సాధ్యం.

ఇక అనుసంధానం ఎలాటిచిత్తం, ఇంద్రియజయంతో చేయాలనేది ముఖ్య విషయం! తన శరీరంగూర్చి ఆలోచిస్తే ముందు కనుపడేవి కరచర

ణాలు. వాటిని అధ్యాత్మలు అంటారు. ఇవి భగవంతుని కర్మలు చేయడానికి సంభవించినయి. ఆ పనులు చేయవలసియున్న కారణమేదో అది అధిభూతం అవుతుందిగదా! ఇలా చేయడానికి ఆధారంగా అధిదైవం ఒకటి ఉంటుంది. ఇది అమృత తత్త్వంనుంచి వచ్చిన పరమాత్మ తత్త్వమె. పరమాత్మ శక్తె. అదే పరమేశ్వరి! దేవి!

కన్ను అనె అధ్యాత్మకు, చూడవలసియుండటమనే అధిభూతానికీ, అధిదైవం సూర్యుడు, స్పర్శకు వాయువు ఇలా అధిదైవాలు ఉన్నాయి, ఇవన్నీ పరమాత్మ శక్తులె. పరమేశ్వరిలో భాగాలె. ఆ అధిదైవాలనారాధించితె పరమేశ్వరి నారాధించినా శరీరంలోని మనసునూ, బుద్ధినీ అమృతతత్త్వంవైపుకు సారింపించి శరీరాన్ని పరిరక్షించుకొంటున్న వాళ్ళమవుతాము. అంతవరకె. ఆ పరమాత్మ తత్త్వాన్ని అనుభూతి చేయాలంటె ఇలా సర్వాన్నీ ధ్యానంచేస్తూ పరమాత్మె ఇదంతానని ఎఱుగాలి. అందుకు అవయవాల (అధ్యాత్మల)ను ఆ అధిదైవాలకుగాను హోమం చేయడమనే ధ్యానయజ్ఞం చేయటమె సాధన.

ఆ బ్రహ్మతత్త్వం 'ఓం' కారవాచ్యం. అంతకంటె దాని వివరణం కష్టం. అహంకారాన్ని నశింపుచేసి దానిని ఆరాధించాలి. బ్రహ్మము అమలమైంది. శీతమూ ఉష్ణమూ కూడ కాదు. మంగళకరమైంది. తృషాహరము కూడ. అప్రమేయం, అవిజ్ఞేయం, అచలం, ఆదిరహితం, అంత్యం, విపులం, అవ్యయం, పుండరీకాక్షం, అచ్యుతం, సత్ అసత్ కూడాను. ఈ మాటలు కేవలం సూచనలె. ఇదంతా బుద్ధితో ముందు తెలిసిం తరువాత ఎప్పుడో అనుభూతి అవుతుంది. (కాలేనాత్మనివిందతి).

సాధకుడు ముందు ఇంద్రియాల్లో తాదాత్మ్యమయి ఉంటే సాధన చేసేటప్పుడే, మనోబుద్ధ్యహంకారాల్లోనూ తరువాత పరమాత్మ తత్త్వమైన 'నేను' అనేదానిలోనూ తాదాత్మ్యం పొందటం బుద్ధితో తెలిసి అనుభూతి నందాలి. జీవుడికి ప్రబోధం కావాలి.

ఈ 24 తత్త్వాలూదాటి తాదాత్మ్యం పొందగలిగినపుడె 25వ తత్త్వమైన జీవుడు తన్ను తాను చూచుకోగలడు. అప్పుడే తాను పరమాత్మ తత్త్వంలోనున్నట్లు అవగతమవుతుంది. అది జ్ఞానం. అమృతతత్త్వం.

దేహాన్నిచూస్తూ దేవతల్ని చూడటం అభ్యాసం చేయాలి. ఈ శరీరంలో అవగతమవుతున్న ప్రకాశ విశేషాలు ఈ అనుగుణ్య దేవతలచే ప్రకటితమవుతున్నవని తెలియటం ప్రాతిపదిక.

సీ. జిహ్వసోముడు। వాణి శిఖి। ప్రాణమునగాడ్పు। దానంబునందు శతహ్రదాలి
వ్యాన సనాంతర వసులై పర్జన్యగగనముల్ బలమున కౌశికుండు
మతి-నపానమున సమానంబు నందు నీశాన మిత్రావ్సరన్స మితులక్ష
లందు సూర్యుడు మేననంఘ్రుల జెవి భూమి ధరణి ధరుండుది త్రితియువస్థ
మున ప్రజాపతి బుద్ధియం దనఘ బ్రహ్మయుండు నింతకు బుధ్య
మానుడనంగ వెలుగు నాత్మయధిష్ఠాత విను ప్రబుద్ధ దన నబుద్ధుండు నా
చొప్పునతడు—

అతడే దైవతాల నన్నింటినీ చూస్తుంటాడు. అచలితమైన నిష్ఠతో ఉంటాడు.

బుద్ధి అనేదానికి దైవతం బ్రహ్మ, ఈ బుద్ధిలో చైతన్యం చేరినప్పుడే ఇచ్ఛ అనేది స్వతంత్రంగా కలుగుతుంది. అలాగే నిత్యబుద్ధ ముక్తస్థితిలో ఉన్న ప్రబుద్ధుడుకూడ ఇచ్ఛను ని స్వార్థంగా లీలామాత్రంగా పొంది, అవ్యక్తస్థితికి వచ్చినవాడై జీవుడుగాను (అక్షరుడు) ప్రకృతిగాను (క్షరుడు) అవుతాడు. జీవుడు ప్రకృతితో తాదాత్మ్యం చెందటమూ కలుగుతుంది. ఇది తెలిసి తిరిగి వెనక్కు ప్రయాణంచేసి జీవుడు పరమాత్మతో తాదాత్మ్యం పొందితె తిరిగి పరమాత్మ స్థితికి జీవుడెక్కుతాడు. ఇదే యోగం. యోగికి ఎవరూ సరికాదు. ఆ ప్రబుద్ధుడే తానుగా ఎఱుగడమే అమృతత్వం. యోగులకు సంప్రాప్తమయే-దది! ఆ ప్రబుద్ధుడే పరుడు. 26వ తత్త్వం. ఆ స్థితిలో అతడు జీవుని, యోగిని, 25వ తత్త్వాన్ని చూస్తాడు. అంతేగాక అతడూ తనూ ఒకటేనని చూడటం ఇక్కడికీలకం. ఈ విషయాలను బుద్ధితో తెలియడం చాలదు. అనుభూతికావాలి. అయితె బుద్ధికి తెలిసేదాకా అనుభూతి ప్రసక్తి సాధారణంగా ఉండదు మనిషికి.

ఇది తెలిసికొన్న తరువాత మునులు ఏకాంత ప్రదేశానికి పోయి, ఆసన-ప్రాణాయామాదుల్ని పాటించి, ఇంద్రియ విషయాలను మనసునుంచి వదలివేసి గురూపదేశాన్ని నడుపుతారు. అప్పుడు వారిని దేహబాధలుకూడ బాధించవు. అభ్యాసమె అతడికి ఆహారమై బలాన్నిస్తుంది. తిండిలేకున్నా అప్పుడు—

తిండితిని యోగం చేయలేనివారికి నిష్ఠ కుదురుతుంది. [illegible]
మనసు నిలుస్తుంది. నిర్జనమైనచోట, నిశ్శబ్దమైనచోట [illegible]
చూడాలి. ఒకవేళ శబ్దం ఉన్నా అది సజ్జనాన్వితమైన [illegible].

అలా వ్యక్తి యోగం చేస్తే తమం, నిస్తమం, చేతనం [illegible]
తత్త్వం అన్నిటినీ గ్రహిస్తాడు. అంటే తాను అవ్యక్తుడై [illegible]
పూర్ణ దేహముతాదాత్మ్యతగానూ, జ్ఞానం పొందిన [illegible]
వ్యక్తం కావడానికి ముందుగలస్థితినీ తానుగానే అనుభూతి చెందాడు.

ఇది తిరిగి వెనుకకు రాకుండా వెళ్ళదగిన [illegible]
చెప్తాను మళ్ళీ-విను. ఇంద్రియాలున్నాయి. [illegible]
మనసు వేఱుగా ఉంది. దానిపైది అహంకారం. [illegible]
ఎక్కువది ప్రకృతి. అంటే దేనియందు జీవుడు [illegible]
అదె అవ్యక్తం. దానినే దేవిగా పూజిస్తారనేకులు. అవ్యక్తం [illegible]
డెక్కువ. పురుషుడంటే పైనచెప్పిన 26వ తత్త్వము [illegible]

చేతనుడైన పురుషుడు జడమయిన ప్రకృతిలో [illegible]
జడానికీ పరమేశ్వరునికీ మధ్యనున్నది పరమేశ్వర తత్త్వం. [illegible]
జీవునికి తన నిశ్చయస్థితి అవగతమై పరమార్థ తత్త్వం [illegible]
చాల్సినట్టిది!

26రో తత్త్వం పరిమితిపొంది కేవ్రడవుతోంది. [illegible]
తత్త్వానికి గుణాలనేవి వుండవు. తాను వేఱుగానున్న [illegible]
ద్వంద్వాలింకాలేవని అర్థం ప్రకృతిలోని గుణాంతో [illegible]
వ్వఁడా గుణాలు కలుగుతున్నయి. ఎందుకనంటె ప్రకృతి [illegible]
వచ్చిపడిందప్పుడు. తనకుతానే ఉంటున్నాడనే [illegible] ప్రకృతి
త్రిగుణాలూ ద్వంద్వాలూ తనవికావని జీవుడే [illegible]
భూతాల్లో ఉన్న జీవుణ్ని అనీ తెలిసి పరమాత్మలోతాదాత్మ్యం [illegible]
యోగం!

ఇందుకు ధృతి చాల అవసరం. ధృతి సడలినప్పుడల్లా [illegible]
పోతాడు వ్యక్తి. గమ్యం చేరలేడు.

ఉన్నది ఏకత్వమె. అజ్ఞానం బుద్ధిలో కలిగిన అవరోహణం. దానివల్లనె తాను పరమాత్మ అనే మాట మరచి మనుష్యుణ్ణి అనుకుంటున్నాడొకప్పుడు. ఇంకొకప్పుడు శరీరాన్నేననుకొంటున్నాడు. తాను పరమాత్మ అనే సంగతిని తాను ప్రకృతిలో చేరిన క్షణాన మర్చిపోయినాడు. ఇది అనుభూతి అయినప్పుడే తాను కేవలుడని ఎఱిగి కైవల్యముక్తి పొందగలడు.

ఈ ధ్యానం శరీర త్యాగ సమయంలో లభ్యమయితె ముక్తికలుగుతుంది మరణం ఎప్పుడొస్తుందో సాధారణంగా తెలీదు. అరిష్ట సూచనల్ని భీష్ముడు ధర్మరాజుకు చెప్పాడు. అవి గమనించి ధ్యానాన్ని అనుసంధానం చేయాలి. ఏకత్వాన్ని గ్రహించి కైవల్యం పొందాలి అంటె మృత్యువును జయించాలి.

నీటిలో చేపా, ఉదుంబర ఫలంలో కీటకాలూ ఉన్నట్లుగానె ఈ ప్రకృతిలో తానూ ఉంటున్నాడనేది మనిషి తెలియాలి. ఆ ఫలానికీ కీటకాలకీ—నీటికీ చేపకూ తేడా ఎలాటిదో నీకూ ప్రకృతికీ అంతే తేడా. నీకూ నీ మనోబుద్ధులకూ అంతే తేడా అనేది అవగతం చేసుకోవాలి. తామరాకుమీది నీటిబొట్టులా అంటకుండా బ్రతకాలి. ఈ ప్రకృతికి తాను భిన్నుడుగా ఎఱిగినప్పుడు ఇరవయిఆరో తత్త్వంలో వెలిసి అజరామరుడవుతాడు. అదె ముక్తిని పొందటం.

ఇదంతా సాంఖ్య శాస్త్రంగా చెప్పుకొన్నాం గనక ఈ శరీరసృష్టి—విధము—ఇలా వచ్చింది—ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటె సంగం, బంధమనీ నిస్సంగం మోక్షమనీ అంటే చాలు—అర్థం చేసికోవచ్చు. ఇదంతా సనత్కుమారుడు చెప్పిన అధ్యాత్మ విషయం :

*ధర్మరాజు అదంతావిని, మనిషి శుచిత్వం పొందటానికి ఏఏ తీర్థాలకు వెళ్ళాలి? చెప్పవలసిందంటాడు. అందుకు భీష్ముడు—నాయనా! మానసమె శౌచాతిశయమైన తీర్థం. దానికి ఆధారం ధృతి. ఆ ధృతి అనే హ్రదంలోనె ఆ మానసమనేది పుట్టింది. ఆ మనసు తీర్థంలో, రజస్తమాలను ప్రక్కకు త్రోసివేసి సత్త్వాన్ని శీఘ్రగా తీసికొని స్నానంచేస్తె శుచిత్వం పొందినవాడవుతాడు వ్యక్తి. రాగం లేనివాడవుతాడు. ధృఢవ్రతంచేత ఇంద్రియాలను జయించు తాడు, కనుక వివేకవంతుడైన తరువాత తీర్థాల్లో స్నానం చేయటం ముఖ్యం! నిజానికి మంచి స్వభావం, ఇంద్రియ నిగ్రహం, తపస్సు, అహింస మనో

నిగ్రహం ఇవె మంచి తీర్థాలు! ఇదె స్నానం. అలాచేస్తే వారె పరిశుద్ధులు. సాధారణ తీర్థాల్లో శారీరకంగాచేసే స్నానంకంటె ఈ స్నానం ఎక్కువ పరిశుద్ధిని కలుగజేస్తుంది. లభించని పదార్థాలను కోరే వారికిగాని కోరనివారికిగాని తీర్థాలక్కర్లేదు. లభించిన వాటియందు మమకారం, దుష్టమనస్సూపొందనట్టి వారికీ-ఆశ అనేది లేనట్టి పురుషులకూ భౌతిక తీర్థస్నానాలతో పనిలేదు.

ధర్మరాజు : శరీరం వదలిన తరువాత-మనిషి (జీవుడు) ఏది సహాయంగా వెళ్తాడు అన్నాడు. ఈ ప్రశ్నకు ఆ సభకు అప్పుడే వచ్చిన బృహస్పతి ఇలా చెప్తాడు-"ధర్మం ఒక్కటె సహాయంగా వెళ్తాడు. ధర్మపథం అవలంభించి చిత్తంలో దాన్ని చేర్చటం బ్రతికి యుండంగానే జరుపుకోవాలి. ఆ ధర్మప్రవృత్తి లేకపోతె నరకానికె వెళ్తాడతడు అప్పటికిగల ప్రవృత్తితో. జీవుడు శరీరాన్ని వదలినప్పటికీ, ఆ శరీరానికి సంబంధించిఉన్న బుద్ధి, పంచతన్మాత్రలూతమ లక్షణాలతో జీవుని కలసి సూక్ష్మ శరీరంగానయి ప్రయాణమై వెళ్ళటం జరుగుతుంది. ఆ సూక్ష్మ శరీరికి తనకున్న పంచభూత లక్షణపూర్వకమైన పరిస్థితినిబట్టి తరువాతి జన్మకలుగుతుంది. అది ధర్మ పరిపూరితమయితె సుఖభాజనమైన జన్మ వస్తుంది. అధర్మయుతమయితె దుఃఖభాజనమైన జన్మ వస్తుంది. ఇదీ నరకి.

3. అనుశాసనికం

ఈ అనుశాసనిక పర్వంలో సర్వమైన ధర్మాలూ శ్రోతలకు తెలియజెప్పాలని, భీష్ముడూ, వ్యాస వైశంపాయన శ్రౌతులూ, ధర్మరాజూ కూడ ఆశించారని తోనుంది. ఒక ప్రశ్నకిచ్చిన సమాధానాన్ననుసరించి తరువాతి ప్రశ్న ఉండకపోవటం చూస్తె ఈ ప్రశ్నల్ని ధర్మరాజు అడుగటం ప్రజలకు ధర్మ విషయం తెలియాలనేను అనిపిస్తుంది.

ధర్మరాజడుగుతాడు. పాపాలను పోగొట్టుకొనే విధమేమిటని. ఆ సమయానికి సభకు వచ్చిన దేవగురువు సమాధానం చెప్తాడు; "దానంవల్ల పాపాలు పోగొట్టుకోవచ్చు. దానాల్లో అన్నదానం గొప్పది. న్యాయార్జితమైన విత్తంతో దానం చేస్తే పోని పాపాలే లేవు. విప్రుల ఆకలి గ్రహించి అన్నదానం చేయటం గొప్పది. ఇతర్లకు చేయరాదా అనే ప్రశ్న ఉదయించదు - దానికంటె ఇది

గొప్పది అన్నప్పుడు. వేదాధ్యయనపరుడైనవాడు వేదార్థాన్ని ఇతర్లకు చెప్పడం చేత పాపాన్ని పోగొట్టుకుంటాడు. రాజు భూదానాదులవల్ల పాపాన్ని పోగొట్టు కుంటాడు. వ్యాపార మూల కధనంతో బ్రాహ్మణ భోజనం ఈయడంద్వారా వైశ్యుడు పాపం పోగొట్టుకుంటున్నాడు. శూద్రుడున్నూ బ్రాహ్మణులకు తృప్తి కలిగించడంద్వారా పాపాలను పోగొట్టుకొంటున్నారు" అన్నాడు దేవగురుడు. బ్రాహ్మణులకు తృప్తి అన్నప్పుడు తత్త్వవేత్తలయినట్టి - లేదా తత్సాధకులయి నట్టి వారికి తృప్తి అని అర్థము. బ్రాహ్మణ కులజులయిన వారందరికీ కాదా అన్నవుడు మనువు బ్రాహ్మణ కులజులకు సత్యం ధర్మం శౌచం సద్వృత్తులు లక్షణాలుగా ఉండాలని శాసించి ఉన్నాడు గనుక అలా ఉన్నవారు అని చెప్పాలి గాని బ్రాహ్మణత్వంలేని వారనటం వల్ల చిక్కులు రావచ్చు. ముఖ్యంగా ఈ మత విషయకమైన దానాది పుణ్యాలు చెప్పినప్పుడు బ్రాహ్మణుడంటే తత్త్వ వేది లేదా తత్సాధకుడూ ఇంకా ఇంకా మంచిలక్షణాలుగలవాడు అని మాత్రమే అర్థం చెప్పుకోవటం అవసరం.

ధర్మరాజు : 1) ధ్యానం, 2) ఇంద్రియ నిరోధం 3) అహింస 4) గురు శుశ్రూష 5) నిత్యానుష్ఠానం 6) తపం ఇన్ని మంచి లక్షణాలు చెప్తారు కదా అందులో ఏది గొప్పది? అంటాడు. దేవగురువు అన్నీ గొప్పవే అని చెప్తాడు.

భీష్ముడు : అహింస అనేది గొప్పది. గోవు స్థిరంగా నిలవాలంటే నాల్గు పాదాలూ ఎలా అవసరమో అలాగే ధర్మానికి అహింస వల్లనె స్థిరత వస్తుంది. హింస చేయరాదు. మనోవాక్కాయ కర్మలా చేయరాదు. మాంసం తినకుం డటం కూడ అహింసె. పితృ దేవతలకు శ్రాద్ధం పెట్టేటప్పుడూ ఆచార ప్రకారం మాంసం పెట్టటం—అది విధ్యుక్త ధర్మం కనుక—తప్పులేదు. మాంసం తినకుండటం ఆయు, శ్రీ, రూపకారి అని మార్కండేయుడు చెప్పాడు. నూరు సంవత్సరాలు తపం చేయటమూ మాంసం తినకుండటం రెండూ సమాన మన్నారు వేదవిదులు. కనీసం ఆషాఢం శ్రావణం భాద్రపదం అశ్వయుజం అనే మాసాల్లో మాంసం తినకుండా ఉండాలి.

మాంసం రుచి మరిగినవారు దానిని వదలడం కష్టమెగాని అసాధ్యం మాత్రం కాదు. అహింసను గురించి సూచన ప్రాయంగా చెప్పాను. నీవు గ్రహించాలి" అన్నాడు భీష్ముడు.

ధర్మరాజు : కురుక్షేత్ర సంగ్రామంలో చనిపోయిన వారికెలాటి లోకాలు ప్రాప్తించినవో చెప్పండి-

భీష్ముడు : సంగ్రామంలో చనిపోయినవాళ్లు సద్గతులనే పొందుతారు. వ్యాస మహర్షి ఒకసారి బండిలో వెళ్తుంటే 'ఆ బండిక్రిందబడి చస్తానేమో' ననుకొంటూ ఒక కీటకం దడదడలాడిపోయి తప్పుకొంటుంది. వ్యాసుడు దాన్ని చూచి, ఈ కీటకపు బ్రతుకు నెందుకు నిలుపుకోవాలనుకుంటావు" అంటాడు. ఆ కీటకం తాను పూర్వ జన్మలో మనుష్యుడై అన్ని దుర్మార్గాలు చేయటంచేత ఈ పుటక కలిగిందనీ-తల్లిని ఆదరించి భక్తిచేసి యున్న కారణంగా ఈ పూర్వ జ్ఞానం తనకు కలిగిందనీ చెప్పుంది. వ్యాసుడు కరుణించి "ఇక నీవు శూద్ర వైశ్య క్షత్రియ తత్త్వాల ననుసరించి సుఖాలు పొందుతావుగాక అని వరమిస్తాడు. ఆ కీటకం అలాగే నరుడుగా పుట్టి ఆయా కర్మలుచేసి తత్త్వాన్ని గ్రహించుతాడు క్షత్రియుడుగా వ్యాసాశ్రమం వచ్చి ఆయనకు నమస్కరిస్తే-వ్యాసుడు ధర్మం కోసం యుద్ధంచేసి చనిపోతే ఉత్తమ స్థితికి పోగలవని చెప్పాడు. ఆ క్షత్రియు డలాగే ధర్మయుద్ధంలో చనిపోయాడు. ఉత్తమ యోగం స్థితీలను పొందాడు.

కనుక సంగ్రామంలో చనిపోయినవాళ్ళు ఉత్తమ స్థితికె వెళ్లారనటం చెప్పచ్చు.

ధర్మరాజు : విద్య, తపను, దానం వీటిలో ఏది గొప్పది?

భీష్ముడు : మైత్రేయుడొకసారి వ్యాసునికి చెప్పాడు- ధర్మకోటి అన్నింట్లో భోజన దానం గొప్పది. దానివల్లనే తానెప్పుడూ ఎంతో సంతోషపరుడై ఉండగలుగుతున్నది అన్నాడు. తపమూ విద్యా పూజనీయాలే కాని దానం వాటిని పోషిస్తుంది. దానాల్లో అన్నదానం గొప్పది.

ధర్మరాజు: స్త్రీ సంసారంలో ఎలా మెలగాలి చెప్పండి.

భీష్ముడు : స్త్రీ కుటుంబంలో ముఖ్యమైన సభ్యురాలు. కుటుంబ క్షేమం చూసుకునేది ఆవిడె. వయసు మళ్ళీన అత్త మామల సంక్షేమం-అందుకె-ఆమెకు పరమ ముఖ్యమవుతుంది! వారి ఇష్టానికి వ్యతిరేకం ఆమె చేయరాదు. దేవ పితృ అతిథి పూజనలు చేయడంలో ఆమెకు అలుపుండరాదు. పతికి భక్తి చేయాలి. బిడ్డలను శిక్షణ చేయాలి- పతిపత్నులు వేరుకాదు. ఒకరు ఇంకొకరి

ఇష్టానికి వ్యతిరేకం కాకుండ బ్రతికే సాధనం చేయాలి. స్త్రీ అందుకే తనకు వేరుగా ఏదో ప్రియమున్నదనుకొనక పతిరక్షణా రక్షణల తెలిసివారి ప్రియమే తన ప్రియంగా నడుచుకోవాలి. ఇంటి గోవుల్నీ, ధనాన్నీ రక్షించుకోవాలి. అగ్నిని రక్షించాలి. గర్భవతి అయితే పథ్యమైనవి తినాలిగాని చవికయినవాటిని తింటాననరాదు. ఇలాంటి వారికి ఇహమూ పరమూ కూడ కలిసి వస్తయి.

ధర్మరాజు : సర్వశాస్త్ర సారమైనదేది?

భీష్ముడు : పుండరీకుడనేవాడికి నారదుడు తనకు నారాయణమూర్తి చెప్పిన తత్త్వాన్ని చెప్పాడు ఈ విషయాన్ని. ఈ శరీరంలో 24 తత్త్వాలున్నాయి. దశేంద్రియాలూ పంచ భూతాలూ పంచ తన్మాత్రలూ మనో బుద్ధ్యహంకారాలూ ప్రకృతీ అనేవి! 25వ తత్త్వం శరీరానికి వేరైన జీవుడు. ఇతడ్ని పరమేశ్వరుడుగా తెలిసికొనడమె సర్వశాస్త్ర సారం. ఆ జీవుడే పరమేశ్వరుడు. తాను శరీరానికి పరిమితమైనట్లు భ్రాంతిలో పడ్డాడు. అందుచేత అతడ్ని జీవుడంటున్నాం. ఆ భ్రమను వదలితె తాను పరమాత్మ అనే అనుభూతిని పొందగలడు ఇదె అనుష్ఠేయం. శ్రేష్ఠతమమైన అనుష్ఠేయం. అతడె నారాయణుడు. విష్ణువు. ఇది భావాద్వైతం మాత్రమె! నేను దేవుణ్ణె గనుక నిన్ను ముంచేస్తాననె దురాచార క్రియ ఆరంభించుమని కాదు. క్రియాద్వైతం కాదు చెప్పేది. ఆ నారాయణుణ్ణి తలచి తానే పరమాత్మననే సుగతికెక్కాలి-అదీ సాధన. సర్వశాస్త్ర సారమున్నూ. విష్ణుమూర్తిని గూర్చి కలలో కన్నవాడు కూడ ఉద్ధృతికె వెళ్ళకలుగుతాడు ఈ క్షరాత్మకమైన ప్రపంచంలో! అంటే మనసు ఎప్పుడైనా-ఆ విష్ణుమూర్తిని చేరటమె పరమసాధన!

ధర్మరాజు: ప్రియవచనాల వల్ల ఫలముందా. ఏమిటది?

భీష్ముడు : ఉంది. ఒక బ్రాహ్మణుడు ఒకసారి నిర్మానుష్యమైన అడవిలో ప్రయాణిస్తున్నాడు. అతడ్ని ఒక రాక్షసుడు పట్టుకొంటాడు తినేద్దామని. ఆ బ్రాహ్మణుడు కలవరపడక చిరునవ్వుతో తాను మాట్లాడాలనె సూచన చూపుతాడు. రాక్షసుడాశ్చర్యపోతాడు, చావంటే భయపడక ఇంత ప్రేమతో తన్ను చూస్తున్నాడేమని!! బ్రాహ్మణుని ప్రియభాషణంతో తృప్తుడై -నా శరీరం శ్రమవల్ల బాధపడుతోంది ఏమిటి కారణం' దీనికి సమాధానం తృప్తిగా చెప్తే నిన్ను వదిలేస్తానంటాడు.

అప్పుడా బ్రాహ్మణుడు చెప్పిన మాటలు నిజాలూ ప్రియవచనాలూకూడ. అతడంటాడు : నీకు ఈ ముసలితనం శరీరం పాలిపోవటం జుట్టు తెల్లబడటం ఇవన్నీ, నీ ఆ శ్రమా ఎందుకొచ్చినవో చెప్తాను- బహుశః నీవు చుట్టాల్ని దురుసుతనంతో వదులుకొని ఇప్పుడు పశ్చాత్తప్తుడవై ఉండచ్చు. లేమి దినాల్లో దుర్లభమైన ధనాన్ని కోరుకొని ఉంటావు. ఎవరికో ఉపకారంచేస్తే అతడు తన ఘనకార్యం వల్లనే ఆ లాభం కలిగిందని నిన్ను ఉపేక్షించి ఉండచ్చు. కుమతులు నిన్ను పొగడుతుంటే గొప్పవాళ్ళకూడ నిన్ను పొగడాలి అనే ఆశ పెంచుకొని ఉంటావు. అందుకని నీకు ముసలితనం వచ్చేస్తోంది. ఇలాటి కారణాలు ఎన్నో ఉన్నాయి :

ఉచితంగా సభలో మాట చెప్తావు - సభ అమోదించదు. ఆ బాధకూడ ఒక కారణము. నీవు చేసిన పొరపాటు నీ భార్యకూ, స్నేహితునికీ తెలిసిపోయినందుకు దాని నుంచీ నీవు తప్పుకోటానికిగాను పడె మనఃక్లేశం కూడ ఇంకో కారణం. నీ సొమ్మును మరొకడు ఆశిస్తె దాన్ని రక్షించే ప్రయత్నం మరొకటి. నీచుడు నిన్ను దూషిస్తె కులస్థులు అది నిజమనుకొంటే అదీ ఒక కారణమె అవుతుంది. గోప్యం అని నీవు దాస్తే స్నేహితుడు నిన్ను మోసగాడనటం మరొకటీ. వీటిలో దేనివల్లనైనా కార్శ్యపాండురత్వం కలుగుతుంది.

అంతేకాదు. భార్య, పుత్రుడు, అల్లుడు అర్య ప్రవృత్తి మానితేనూ, తలిదండ్రులూ సోదరులూ బాధపడితేనూ, దేవబ్రాహ్మణుల సొత్తు నీవు హరిస్తేనూ గోబ్రాహ్మణుల్ని పూర్వ జన్మలోనైనా చంపినందువల్లనూ ధన నష్టంవల్లనూ బంధు నష్టంవల్లనూ, కీర్తినాశంవల్లనూ, ప్రయత్నించిన కార్య విఫలమువడం వల్లనూ నీకు కలిగిన దుఃఖం బయటబెట్టకపోతె- నీ శరీరం శుష్కించి తెల్లబడిపోవచ్చు.

ఇదంతా రాక్షసుడు విని- అవును నిజమేనని ఆ బ్రాహ్మణుని వదలివేశాడు. కనుక, ప్రియవచనాలవల్ల బ్రాహ్మణుని ప్రాణం దక్కిందనేది స్థూలంగానూ, ఎదుటివారికి ప్రియం కలిగిస్తే తప్ప జరామరణాల్ని దూరంగా ఉంచటం కుదరదనేది సూక్ష్మంగాను తెలిసి గ్రహించు.

ధర్మరాజు : కల్మషాలను పోగొట్టకలిగె పుణ్యకథను చెప్పండి.

భీష్ముడు : ఒకసారి శ్రీకృష్ణుడు రుక్మిణితో తపను చేయడానికి హిమాద్రికి వెళ్ళాడు. ఆయన అక్కడ నారదాది ఋషుల ఎదుట ఆశీనుడై ఉన్నాడు. ఆయన ముఖంనుంచీ హఠాత్తుగా అగ్నివచ్చి బ్రహ్మదేవుడ్నిచేరి ఆయన్ను సేవించి తిరిగివచ్చి ఆయన ముఖంలో చేరుతుంది. ఋషులాశ్చర్యపడుతారు. అందుకు శ్రీకృష్ణుడు చెప్తాడు. నేను బ్రహ్మ ఆశీర్వచనంపొంది తిరిగివచ్చాను నాకు మన్మథుడనే కుమారుడు కలిగేటట్లు నన్ను ఆయన ఆశీర్వదించాడు అన్నాడు. పుణ్య కథ ఏదైనా చెప్పమని ఋషుల్ని కోరుతాడు. అప్పుడు నారదుడు చెప్పాడిలా-

"నేను ఒకసారి మహాదేవుని సమక్షానికి వెళ్ళాను. ఆయన సిద్ధ సాధ్య విద్యాధరులతో గోష్ఠి వింటున్నాడు. అప్పుడు గౌరి వెనుకనుంచీ కమల రేకుల వంటి తన చేతుల్తో శివుని కండ్లు మూసింది. శివుడు మూడో నేత్రం తెరిచాడు. వెంటనే అక్కడి వనాలు తగులబడినయి. ఆమె ముందుకువచ్చినమస్కరిస్తుంది. హరుడు ప్రసన్నుడవుతాడు, ఆమె ఆ మూడో నేత్రం తెరిచిన కారణ మడుగుతుంది. ఆయన చెప్తాడు.

"నాకు లోకాత్మకముంది. లోకాలు చీకటిలో మునిగిపోతాయని నీ చేతుల్ని తీసేయడం ఇష్టంలేక ఆ కన్ను తెరిచి ఆదరించాను" అంటాడు. తన యందు ఆయనకు గల సన్నిహితత్త్వం ఆమె తెలిసినదై అప్పుడెన్నో ప్రశ్నలడిగి శివతత్త్వం తెలిసికొంటుంది. ఆయన వ్యక్తిత్వాన్ని గూర్చిన ప్రశ్నలె అడుగుతుంది. "నీకు నాల్గు ముఖాలెలా కలిగాయని-కంఠంలో నలుపెందుకనీ- పినాకమెక్కడిదనీ - ఈ నంది ఎలా వచ్చిందనీ - స్మశానవాసమెందుకనీ - ఈ పిబాది- ఈ చంద్రుడు ఇవన్నీ ఎలా ఎందుకు వచ్చాయో చెప్పమంటుంది.

శివుడు చెప్తాడు : సుందోప సుందులకు పరస్పర స్పర్థ కలిగించడానికి మయుడు తిలోత్తమ అనే సుందరిని చేశాడు ఆమె నాకు ప్రదక్షిణం చేస్తుంటే నాల్గు ప్రక్కలా ముఖాలు ధరించి ఆమె నాశీర్వదించాను. సముద్ర మథన సమయంలో విషం పుట్టింది. సంసార సాగరంలో నున్న విషాన్ని భరించాను కనుక దేవదానవులు దాన్నుంచి తమను రక్షించాలన్నారు, దాన్ని గొంతులో ఉంచేసి అనుభవానికి రాకుండా ఉంచేశాను. అదీ ఈ నలుపు. కణ్వుడు తపను. చేస్తుంటే ఆయనమీద పుట్టలు పెరిగి వానిమీద వెదురుపొద పెరిగింది. బ్రహ్మ

ఆ ఋషికి ప్రత్యక్షమైన తరువాత ఆ వెదురుతో మూడు ధనస్సులు చేశాడు ఒకటి నాకు ఇంకొకటి విష్ణుకు మూడోది అగ్నికి ఇచ్చాడు. ఇదె పినాకము.

లోకహితం కోసం తపను చేస్తుంటే అవుపాలు త్రాగిన దూడల మూతుల నుంచీ నురుగు వచ్చి నాపైబడి ఏకాగ్రత భంగపరచింది. కోపగించితె ఆవు లన్నీ నలుపెక్కిపోయినయి. బ్రహ్మాదులు వచ్చి ఈ వృషభాన్ని కానుకగా నా కిచ్చి ఆవులకు వరాలిప్పించారు. ఈ నందె ఆవృషభం. ఇక స్మశానమంటావు! ప్రపంచంలో క్రూరత్వాన్ని నియంత్రించడానికి ఏకాగ్రతకు నిర్జన ప్రదేశంలో ఉంటేనేగాని సాధ్యంకాదని అక్కడచేరి అక్కడినుంచీ సర్వలోకాలనూ ఆలో కిస్తూ నియంత్రిస్తున్నాను, మనోబుధ్యహంకారాలను దాటి పైకి వెళ్ళటం అలాంటిచోట్ల తేలిక. అందుకని స్మశానంలో ఉంటూ ఉంటాను ఎప్పుడనా్న అలాగే ఈ బూడిద పూసుకొని ఈ పాముల్ని చుట్టించుకొని ఉంటూ ఉండటం ఎందుకంటె సుఖాల్ని విష్ణూ, దుఃఖాలు పోగొట్టటం నేనూ ప్రసాదించే పనుల్ని పంచుకొన్నాం - ఒకటి నాకు వచ్చింది కనుక ఆ కర్తవ్యం చేస్తూ ఉండటం అలవాటుగా చేస్తున్నాను.

ఈ చంద్రుడ్ని దక్షయజ్ఞ సందర్భంలో వీరభద్రుడు కాలిక్రింద ఉంచి త్రొక్కడం జరిగింది. ఇప్పుడతడ్ని ఆదరించి తలపై పెట్టుకొన్నాను.

గౌరీ సిద్దసాధ్యులూ కూడ ఎంతో సంతోషిస్తారీ మాటలకు. అప్పుడు గౌరి ఎన్నో ధర్మ విషయాలు శివుని చెప్పమని కోరుతుంది.ముఖ్య మైంది వర్ణా శ్రమ ధర్మాల్లో విడివిడిగా చెప్పిన ధర్మాలవల్ల ప్రజలు విడిపోయి పోట్లాడు కోరా? అంతర్య మేమిటి చెప్పమంటుంది. శివుడు చెప్తాడు.

"మానవుడుగా జన్మించిం తర్వాత మోక్షంపొంది తిరిగి పరమాత్మలో చేరడానికి ప్రయత్నించడమె పరమ కర్తవ్యం. ఈ కర్తవ్యం రెండు రకాలు. ఉపనిషత్తుల్లో చెప్పిన - వర్ణించిన - పరమాత్మను ఎరిగి ఆయన్నుఆశ్రయించి ఆయనలో లీనం కావటం మొదటిది. ఉపనిషదాంతర్యాన్ని అన్నిగుణాలవారూ గ్రహించలేరు. అందుకని వారికి రెండవ మార్గమయిన సమాజసేవ అనేదాన్ని ఇమిడ్చి - వేదాలు కర్మకాండను చెప్పినయి. కర్మలు చేస్తూఉంటే ఉపనిష త్తుల్లో చెప్పిన దృష్టి కలుగుతుంది. స్తోత్రాలు, యజ్ఞకర్మలు, వేదప్రోక్త మైంది ఆ ఉపనిషత్సంబంధమైన జ్ఞానం వైపునకు మనోబుద్ధులు మొగ్గి అనక్త కర్మవల్ల ఉన్నతినందాలనె. ఆ మనః ప్రవృత్తిని కలిగించుకో కలిగిన వాళ్ళ

సత్త్వ గుణాత్మకులు కనుక వారిని తప్పక యజ్ఞ యాగాదులు చేయుమంటూ శాస్త్రాలు చెప్తున్నాయి. కనుక ఉపనిషద్దృష్టిలేనివారు వేదధర్మాన్ని అనుసరించి తీరాలి. ఆ నియమాలనె వర్ణాశ్రమ ధర్మ మంటారు. అందులో వర్ణం అనే మాటకు గుణకర్మ వశమైన వర్ణమేకాని పుట్టుకవల్ల కలిగిన వర్ణము అనే అర్థం లేదు.

అందుచేత ఆ ధర్మాలు. విడగొట్టటానికి కాదు చెప్పబడింది. విడివిడిగా వున్న మనుష్యుల్ని వారి నుండి భగవంతుడివరకూ గల ఆయా దోవల్లో నడిపించి అనుగ్రహించడానికేనని తెలియాలి.

ఇది చతుర్థాశ్వాసము

మహాభారత కథలు

అనుశాసనిక పర్వం- పంచమాశ్వాసము

1. వర్ణాశ్రమ ధర్మము

హిమాలయంలో శ్రీకృష్ణుడు ఋషులతో గోష్ఠిచేస్తూ నారదుడు శివపార్వతుల సంభాషణను చెప్తుంటే వింటున్నాడు. "సృష్టికి ముందు ఏమీ ఉండేదికాదు. మనసే శరీరంగా కలిగిన దేవతలూ బ్రహ్మమానస పుత్రులూ ఉండేవారు. వాళ్ళు సర్వహుతమనే యజ్ఞం చేశారు. ఆ యజ్ఞం కేవలం మానసికమె. పదార్థాలింకా అప్పటికి సృష్టికాలేదు. దేవతలకు పరమాత్మపైగలమక్కువ కారణంగా ఆ యజ్ఞాన్ని వారు చేశారు. ఆ యజ్ఞంలో విరాట్ పురుషు డుదయించాడు. ఆ విరాట్‌లోనే సర్వపదార్థాలూ, జంతువులూ, జీవులూ, గుఱ్ఱాలూ, మేకలూ కలిగినయి. ఒక లోకమయింది. లోకహితంకోసమె బ్రహ్మ మనుష్యులనుకూడ సృష్టించాడు. వారిలో సత్త్వగుణులు, రజోగుణులు, సమ్మిశ్రితులు, తమోగుణులు ఉన్నారు. పేరుకు మూడు రకాలంటున్నాంగాని సమ్మిశ్రత కారణంగా వారంతా కొన్ని లక్షల రకాలై ఉన్నారు. మానవ సమాజమయినారు వారంతా. ఈ సమాజానికి ప్రత్యేక ప్రతిపత్తి ఉంది. వ్యక్తి కంటె ప్రత్యేక ప్రతిపత్తి. వ్యక్తి శ్రేయస్సేగాక సంఘ శ్రేయస్సుకోసం ధర్మాలు-మోక్ష మార్గంగా ఇలా చెప్పవలసి వచ్చింది.

సత్త్వగుణులు ఆ విరాట్‌నకు ముఖ మన్నారు. రజోగుణం సత్త్వగుణం కలిగినవాళ్ళను ఆ విరాట్ భుజాలన్నారు. అ విరాటు ఊరువులు రజస్తమోగుణాల మిశ్రమవంతులన్నారు. తమోగుణులు ఆవిరాట్ పాదాలన్నారు. బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్-బాహూరాజన్యః కృతః ఊరూతదస్యయద్వైశ్యః పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత" ఇదంతా పురుష సూక్తంలో చెప్పడమైంది.

బాబాయి చెప్తున్నాడు. ఇది అప్పటి సివిలుకోడువంటిది. ఇప్పుడు మనకు వందలాది చట్టాలున్నాయి కాని అప్పుడొకే ఒక్క వర్ణాశ్రమ ధర్మమనే శాసన ముండేది. అది యేమిటో శాంతిపర్వంలో విన్నారు మీరు. ఐనా మళ్ళీ చెప్తాను.

కోపంబులేమి సత్యాలాపము నిజదారపర విలాసము శుచితా గోపనము -నద్రోహంబు—

ఇవి సర్వవర్ణ నియత గుణాలు. అంటే వర్ణాశ్రమాలతో సంబంధం పెట్టుకోకుండా సర్వులూ వీటిని పాటించాలి అనేదొక్కటే నిశ్చలమైన ధర్మం.

ఆ తరువాత ప్రత్యేక గుణాలు కలిగినవారికి ప్రత్యేక కర్మలు చెప్పారు. వాటిని పాటించటంవల్ల త్వరగా మోక్ష సామ్రాజ్యాన్ని పొందగలుగుతారు జనులన్నారు. ఈ ధర్మాన్ని రాజు అమలుపరచాలన్నారు. ఎలా అమలుపరిచేది? ఎవరు ఏగుణం కలిగి ఉన్నాడనేది తెలిసే సమస్యను విడదీయగలవారెవరు.

మనువు రాజై ఒక మంచి మార్గం ఆలోచించాడు. ప్రస్తుతం చలామణీ అవుతున్న బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్యశూద్రులకు కలిగే సంతానానికి, తండ్రుల ఆస్తులతోపాటు వంశ హక్కులతోపాటు కులంకూడ సంప్రాప్తిస్తుంది. తండ్రి యేయే కర్మలు చేస్తుంటే పుత్రులుకూడ సాధారణంగా ఆయా కర్మలనే చేస్తూ ఉంటూ ఉండండి అని-హక్కులనేర్పాటుచేసి ఆ విధంగా వర్ణాశ్రమ ధర్మాన్ని అమలు చేస్తున్నామన్నాడు.

ఈ పద్ధతి జీవనానికి ఒకానొక వికాసాన్ని ఇచ్చిందిగాని, మోక్షానికి చెప్పిన వేదమార్గం మరుగుపడుతూ వచ్చింది. జ్ఞాని కుమారుడు శూరుడుగా పుట్టినప్పటికీ క్షత్రియుడనటం జరుగటల్లేదు. శూద్రుని కుమారుడు పరమపవిత్రుడైన వాడైనా బ్రాహ్మణుడనే వీలులేదు. అలా అంటే రాజశాసనం ఉల్లంఘించినట్లై అయింది. దీంతో ప్రచలితమయే ప్రపంచం స్వార్థ భూయిష్ఠమైన జీవన సరళిలో మునిగి తేలలేక సతమతమై మోక్ష విషయమే గాలికి వదలివేయటం జరుగుతోంది.

అందుకనె శివుడు పార్వతికి విడమర్చి చెప్పవలసి వచ్చింది-వేదాల అంతర్యం! అన్నాడు బాబాయి.

శివుడు పార్వతికి వినిపిస్తున్నాడు :

విప్రులు జ్ఞానలోకానికి ఆధారం. వారిని పరాభవించటంవల్ల చేటు కలుగుతుంది.వారి సొమ్ము పుచ్చుకొనటంవల్ల, శివుడైన నా సొమ్ముతిన్నంత దుష్కలి

తం కలుగుతుంది. విప్రులు కఠిన ధర్మాలను పాటించాలి-అధ్యయనం, యజనం, దానం, అధ్యాపనం యాజనం ప్రతిగ్రహం; ప్రశాంతి, తపస్సు, సత్యం, శౌచం అగ్నికార్యం-ఇన్నిటిని నడపాలి. ఆపదలో తప్ప వాణిజ్యం చేయరాదు. ఇవేకాదు ఇంకా నియమాలున్నాయి-శూద్రాన్న వర్జనం, నిజదారతోనే సంగమం, రెండు ప్రొద్దులే భోజనం, హింస మానడం. ఇల్లు పరిశుభ్రంగా ఉంచుకొనడం అతిథుల్ని ఆదరించడం, తపస్సు చేయడం-వీటన్నిటిని పాటిస్తారు గనుకనే- పాటిస్తేనే-బ్రాహ్మణులు గొప్ప అవుతారు.

క్షత్రియులకు విప్రరక్షణముఖ్యం. ధరణి మొత్తాన్నీ రక్షించాలి. అది ధర్మమని వెంటనె చెప్పారు. దాని అర్థం ఇతరుల్ని రక్షింపవద్దనిగాని కూడదనిగాని కాదు. ఇవిగాక అధ్యయనం, యజనం, దానం సాధుపోషణం చేయాలి. వేదాన్ని ఇతర్లకు చెప్పడం మాత్రం వీరికిలేదు-దుర్జనుల్ని శిక్షించటం, ఉత్సాహం, కలిమి, ధృతి-ఇవి వారికి ఉండాలి. పంటలో ఆరోవంతుకు రాజుహక్కు కలిగి ఉంటాడు. వివాదాలు పరిష్కరించాలి. రాజరికంలో ఉన్నవారి కవి ధర్మాలు. రాజరికంలో లేని క్షత్రియ స్వభావులు విప్రరక్ష, అధ్యయనం, యజనం సాధుపోషణాదుల్ని అనుసరించాలి,

వైశ్య స్వభావులు కృషి, బేహారం, పశుపాలనం, అధ్యయనం, యజనం దానాలను చేయాలి. ఐతె తిలలు, గంధం, పాదరసం ఇవిమాత్రం విక్రయింపరాదు.

ప్రత్యేకంగా చేయాల్సిన కర్మలు ఈ మూడు రకాల వారికె చెప్పి, మిగిలిన వృత్తులన్నీ శూద్రస్వభావులకె కేటాయించారు. అవన్నీకూడ సమాజానికి వ్యక్తిగా చేయాల్సిన సేవలు, కుమ్మరం, కమ్మరం వంటివి. పౌరోహిత్యమూ యజనము రక్షణ బేహారాలూకూడ సేవలె సమాజానికి. అవి కానట్టి మిగిలిన సేవలన్నీ శూద్రస్వభావులకన్నారు. ప్రజలు తమ తమ బ్రతుకుల్ని ధర్మపరంగా నడుపుకోవడానికిగాను వారివారి అంతరంగ స్వభావాన్ని బట్టి ఈ ఏర్పాట్లు చేశాయి ధర్మశాస్త్రాలు! ఇందులో జన్మ ననుసరించివచ్చే జాతులకు ప్రత్యేకించిన కర్మలులేవు. కేవలం స్వభావాన్ననుసరించి చేయవలసిన కర్మలను మాత్రమే చెప్పారు. శూద్రస్వభావం కలిగినవాడు బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్య కులాలో జన్మించినా అతడికి నౌకరీ, రవాణాసేవలు, ఇతరవృత్తులూ చేయవచ్చు,

నసేభావం. అలాగే బ్రహ్మ పదార్థ తత్త్వ విషయ జ్ఞానులు శూద్రకులంలో జన్మించినా వారి స్వభావాన్నిబట్టి నియమాలు పాటించి తపసుచేసి సత్యం పాటించుమనేగాని-కేవలం శూద్రకర్మలనే చేయాలని కాదు.

ఆశ్రమ ధర్మాలు విను :

బ్రహ్మచర్యాశ్రమస్థులకు- బ్రహ్మచర్యనిష్ఠ, గురు సేవనం విద్యా వ్యాసంగం, అగ్నికార్యం, గురువుకొఱకై సంచారం, భైక్షకత్త్వం ఇవి ధర్మాలు.

గృహస్థులకు-శుచి, నిజదారవల్ల సంతుష్టినందటం పంచయజ్ఞాలు, వేద మునందు రతి, దానం, హోమం, దయ అతిథి సన్మానం-ఇవి.

వానప్రస్థులకు-వనవాసం, కందమూలాదుల భోజనం బ్రహ్మచర్యం జటాజినం ధరించటం-పరమాత్మ సేవ ఇవి ధర్మాలు.

యతికి కోపరాహిత్యం, సంగత్వం లేకుండటం, అకించనభావం ఓర్పు, విప్రవాసము, ప్రశాంతి, ఋజుత్వం, శౌచం సద్వ్రతనిష్ఠ భిక్షాభోజనం, నేలమీదనే నిద్రించడం, దయ, తత్త్వ విచారణలు- లక్షణాలు.

ఈ ప్రత్యేక లక్షణాలను పాటించేది ప్రత్యేక స్వభావాలు ఆయా విధగాం కలిగిఉన్నవారు. మిగతా అందరూ వర్ణాశ్రమ ధర్మమనే ధర్మాన్ని పాలిస్తూ ఉండాలి—కోపంజులేమి, సత్యాలాపము, నిజదారపర విలాసము శుచితాగోవనము అద్రోహమనేవి కచ్చితంగా పాలిస్తూ జీవితాలు నడపాలని అర్థం. అన్నాడు శివుడు.

నారి అప్పుడడుగుతుంది : తపసు అంటే ఏమిటి? దాన్ని ఏ స్వభావం కలిగినవాళ్ళు చేయాలి? మిగతావాళ్ళు చేయరాదా?

శివుడు : తపసంటే ఇంద్రియ నిగ్రహం. ఈ నియమం అందరూ పాటించాల్సినట్టిదే. వానప్రస్థులయితె వనాల్లో ఉండి కందమూలాలు మాత్రం తింటూ పరమేశ్వర ధ్యానంచేసి తపసు చేస్తారు.

గృహస్థులుకూడ నియమపాలనవల్ల తపసుచేసిన వాళ్ళవుతున్నారు. ధర్మం ప్రధానంగాచేసి అర్థాన్నీ కామాన్నీ అనుభవించడమె వారి నియమం.

భూతదయ సత్యదృష్టి ఇంద్రియ విషయాల్లో విరాగం ఉండాలి. యోగం నడుపుతుండాలి. అతిథి సేవ చేయాలి. ఈ తపసు మిగిలిన ఆశ్రమాల్లో చేసే తపసు కంటె పదహారురెట్లు గొప్పది. జననీ జనకుల ఆరాధనం, స్త్రీకి పతివ్రతాధర్మం బ్రహ్మచర్య మేమరకపోవడం ఇవి పరమ ధర్మాలు. గృహస్థు పంచపర్వాల్లో మాత్రం లైంగికంగా కలువకుండా ఉండాలి. మిగిలినప్పుడు భార్యనుతృప్తి పరుస్తూ ఉండచ్చు. సంపాదించిన ధాన్యం, పక్షులూ ఎలుకలూ తింటున్నా అవీ బ్రతుకవలసిందేకదా అన్న మనః స్థితిని సంతరించాలి.

సన్న్యాసి ఎక్కడ ఎట్లా ఉన్నా ఏమిచేసినా అన్ని సంగమాలనూ మనసునుండీ వదలి ఉండటం తపం.

తపసు మూడు రకాలు-శారీరం, వాచకం, మానసికము అనేవి. ఈ మూటినీ సర్వులూ ఎప్పుడైనా పాటించదగినవె. రాజైనవాడు పక్షపాత రహితంగా ధర్మయుతంగా రాజ్యం చేయడంలోనే సంయమనం కలిపి ప్రజారక్షణం చేయచ్చు. అలాగే ఇతర్లు తమ తమ స్వధర్మాల ననుసరిస్తూనే ఈతపస్సు చేయాలి.

2. ధర్మసందేహాలు

పార్వతి శివుని ప్రశ్నిస్తుంది : రకరకాలవారు రకరకాలైన ప్రత్యేక ధర్మాలను పాటించాలనేది వారు, వారి స్వభావాన్నీ స్వధర్మాన్నీ ఆధారం చేసికొని మోక్షమార్గంలో ప్రగతి గడించాలనె భావం అంటున్నారు. అయితె, అంతరాంతరాల్లో ఈ ధర్మం అందరికీ ఒకటేనా? అయితె అధర్మ రహస్యమేదో చెప్పండి.

శివుడు చిరునవ్వు నవ్వి అంటున్నాడు. చిరునవ్వునవ్విన కారణం బహుశ-"సర్వుల సాధనలకూ ఫలితాలనిచ్చి అంతిమంలో నన్ను చేర్చుతూ ఉండే తల్లి, అయినా చూద్దామని అడుగుతున్నట్లుంది" అనుకొని ఉంటాడు. సమాధానం ఎదుటనున్న ఋష్యాదులకు తెలియాలనె చెప్తున్నాడు :

"ధర్మ రహస్యం అహింసే. దాన్ని సర్వులూ పాటించటమె ధర్మం. నిజానికి హింసను పూర్తిగా వర్జించిన వారెవరూ ఉండరు. నేలపై చీమలు

ఆకాశంలో తిరిగే దోమలు నల్లులు పేలు వీటిని చంపకుండా ఉండడు మనిషి. అది హింసె. కాని చెట్ల పండ్లనుకూడ కోయకుండా పండి రాలినవాటినేతింటూ బుద్ధిని నిలిపి నిశ్చలంగా బ్రతికె పుణ్యులుంటారు. వారు అహింసాత్ములు. ఎవరి బుద్ధి పరిపక్వాన్నిబట్టి వారు అహింసను అవలంభించాలి. బుద్ధి పరిపక్వం సంగతివిను. అంతరాంతరమైన ధర్మం తెలియడమవుతుంది.

"విధివశం చేత చనిపోయే జంతుజాలాలను మనిషి అహంకారంతో "నేను చంపాను" అనుకోవడంవల్ల, ఈ హింసకు బాధ్యతను పొందినవాడవు తున్నాడు, మనిషి. దీపం పెట్టితే కీటకాలు వచ్చిదాన్ని అంటుకొని చస్తయి. దీపం పెట్టినవాడు హింస చేసిన వాడనటం ధర్మమా? అతడు అందుకు తానే కారణమనుకోవటము సరికాదు. ఈ అహంకారపరమైన కర్తృత్వమెపాపం. ఆ పాపానికీ ఈ హింసకూ తేడాలేదు. ఇదీ ధర్మసూక్ష్మం. రంతిదేవుడు చేసిన యజ్ఞంలో వేలాది గోవులె స్వయంగా వచ్చినయి-యజ్ఞ పశువులుగా! రంతి దేవుడు వాటితో యజ్ఞం చేశాడు. తాను వాటిని హింసించుతున్నా ననుకోలేదు. గోలోకానికి వాటిని పంపించాననె భావించాడు. అవి గోలోకానికి వెళ్ళినయి. చివరకు తానూ వెళ్లాడు గోలోకం. ఆయన హింసచేసినవాడు కాలేదు. అలాగె యుద్ధంలో శత్రువధ, వేటలో మృగవధచేసి సమాజసేవ చేయడంవల్ల, దండ నార్హుని దండించడంవల్ల-హింస చేయడంకాదు. యజ్ఞంలో పశువిశసనం హింసకాదని వేదంలోనే చెప్పారు. కనుక అహింస అనే నియమంలోని సంయమనమె సర్వమైన బ్రతుకులోనూ ఆచరించడమే ధర్మాల అంతరాంతర మైన ధర్మం" అన్నాడు శివుడు :

గౌరి-అప్పుడంటుంది. ప్రజలు కొందరు సంపన్నులూ, కొందరు దౌర్భా గ్యంతో దుఃఖించేవాళ్ళు, ఇంకా కొందరు నిష్కారణంగా అసంతృప్తితో సత మతమయేవాళ్ళూను! ఇదెందువల్ల, ఎవరికివాళ్ళె వాళ్ళు యీ స్థితుల్ని తెచ్చు కొంటున్నారా?

శివుడు : జీవులు కర్మఫలాన్ని అనుసరించి సుఖదుఃఖాలను పొందుతుం టారు. అలా ఆ కర్మఫలాలను అనుభవించడానికె దేవతలుగా జంతువులుగా మనుషులుగా పక్షులుగా జీవులు పుట్టటం కలుగుతోంది. అంటే జీవులు ఆయా స్థాల శరీరాలను పొందటం కలుగుతుందని చెప్తున్నాను. ఆ జీవుల రకాల్లో

ఎన్నింటికో బుద్ధి అనే నిర్ణయ శక్తిలేదు. మనుష్యుడికిఉంది. ఆశక్తిని అవధరించి అతో్మన్నతి నందగలిగిందీ మనుష్యుడె. అధః పతనమయ్యేదీ అతడె. విద్యనూ నేర్వగలడు. అవిద్యలోనూ మునుగగలడు. స్వధర్మ కర్మను ఇతరులకన్యాయం కలుగకుండా నెరవేర్చి వచ్చిన సుఖదుఃఖాలననుభవించినవాళ్ళు ఎక్కువ సౌభాగ్యాన్ని పొందుతారు. ధర్మమార్గం తప్పినడచినవాడు తరువాతి జన్మలోకూడ నికృష్ట జన్మనె పొందుతారు. ఈ ధర్మాఽధర్మాలు కేవలం మనుష్యులకెగాని జంతువులకు లేవు. ఎందువల్లనంటే వాటికి నిర్ణయశక్తి కలిగినబుద్ధి ఉండదుగనుక. ఒకవేళ భగవదనుగ్రహంవల్ల లేదా పూర్వపుణ్యవశంవల్ల అలాంటి బుద్ధి వాటికి ఉంటే తత్ఫలితంగా అవి పుణ్యం పాపం చేస్తూవాటిని సంతరించటం సత్యమె. అందుకె పుణ్యం ఎలా సంతరించాలా అని సాధారణ మానవుడు చూస్తుంటాడు. ఉత్తరోత్తరా సుఖాన్ని పొందటానికి మార్గంఅదె. ఈ కారణంవల్ల మనుషులు వారివారి సౌభాగ్య దౌర్భాగ్యాలను వారే కర్మం ద్వారా రచించుకొంటూ ఉంటారు.

దయవల్ల లేదాకర్తవ్యమనే బలాత్కారంవల్ల బిక్షపెట్టినవాళ్ళు, కష్టాల్లో ఉన్న చుట్టాలనూ స్నేహితులనూ ఆదరించినవాళ్ళు సంపదనె పొందుతారు. లోభులయి మనితె వారికి దౌర్భాగ్యమె కలుగుతుంది. అది-ఈ స్థూలశరీర జన్మలోనూ కావచ్చు-తరువాతి జన్మల్లోనూకావచ్చు, ఈ జన్మలన్నిటిలోని జీవుడూ ఒకడె-అనుభవాలు వేరై అనుభవింపబడుతూ ఉంటయి అంతె. ఇప్పటి ఈ జన్మకీ ఇంకెప్పటిదో ముందుజన్మకీ సంబంధమేమిటి అనరాదు. ఈ పుట్టుక చావులు కేవలం శరీరానికి సంబంధించినవి. జీవుడెల్లప్పుడూ ప్రయాణిస్తు ఉంటున్నాడు.

ఒకొక్క మనిషి-అతడికి ధనం ఉండాలేదా అనేదానితో నిమిత్తం లేకుండానే ఎంతో సుఖపడుతూ ఉంటారు. దీనికి కారణం వాడు పూర్వజన్మలో దరిద్రుడైనా ఇతరులకు పెట్టడానికి సంసిద్ధుడై పెట్టినవాడనచ్చు. క్రిందటి జన్మలో బలవంతాన ఉపకారం చేసినవారు ఈ జన్మలో సంపదకలవారైనా లోభులై కడుపునిండా తినలేకపోతారు. క్రిందటి జన్మలో ఇతర్లను పిల్చి పెట్టినవారు అనుకోకుండానే ఎంతో ధనం సంపద కీర్తిలను సంతరించినవారవుతున్నారు.

ఈ విధంగానే ఇతర విషయాల్లోనూ సాదృశమైన విధానం నడుస్తూ ఉంటుంది. మాంసంతిననివాళ్ళు సౌందర్యవంతులై పుట్టుతారనీ-భార్య లేదా భర్తను సంతోషపెట్టనివారు తరువాతి జన్మల్లో సభలలో అవమానాలను పొందుతారనీ- నాస్తికులు దరిద్రులై రోగాలతో బాధపడుతారనీ అంటారు.

శివుడు ఇలాటి పెద్దజాబితా గౌరికీ ఋషులకూ చెప్పాడు. చేసిన తప్పునకు రాజదండనం ఇక్కడ అనుభవిస్తే తరువాతి జన్మలోని దుష్ఫలం కొంత శమిస్తుంది.

ఇంతకూ చేసిన కర్మఫలం అనుభవించక తప్పదనేది ముఖ్యమైన మాట. ప్రజలు కొందరు సుఖాన్నీ కొందరు దరిద్రాన్నీ అనుభవించటం వారి వారి కర్మలతో వారు రచించిన ఫలితాలే అని తెలిసికొను."

"అదేమిటి? చెడుకర్మ చేసినప్పుడు ప్రాయశ్చిత్తం చెప్పారుకదా ఇంకా చెడు ఫలితం రావడంలో అర్థమేమిటి అని శంక కలుగుతుంది. కాని, కామమే కారణంగా చేసిన కర్మలకు అసలు ప్రాయశ్చిత్తమేలేదు. చెప్పిన ప్రాయశ్చిత్త కర్మలన్నీ అకామకృతాలైన కర్మల దుష్ఫలితాలను రాకుండ చేయడానికె. అందుకని ఈ దుష్టపు పని చేసివచ్చి ప్రాయశ్చిత్తం చేద్దామనటం తెలివిలేమి అవుతుంది. ఆ ప్రాయశ్చిత్తానికి ప్రభావమె ఉండదుకదా!

గౌరి : గ్రహబలమంటారు - మరి దానికేమీ సంబంధంలేదా ఈ సుఖ దుఃఖాలు?

శివుడు : ఈ సుఖదుఃఖాలకు జీవుడే కారకుడు అనేది ఖాయం. శుభ గ్రహాల సమయంలో తన పూర్వ పుణ్య ఫలాన్ని పొంది సుఖపడతాడు. దుష్ట గ్రహాల సమయంలో పూర్వ పాపాన్ని అనుభవిస్తూ దుఃఖ పడుతాడు. అంతే సంబంధం.

గౌరి : 'చావు' అంటే యేమిటి?

శివుడు : మనసు, బుద్ధి, అహంకారం ఈ మూడూ కలిసి సూక్ష్మ శరీరం. ఈ శరీరం స్థూల శరీరంలో నుంచి విడిపోవటమె చావు అంటాము. జీవుడు సూక్ష్మశరీరాన్ని ఆశ్రయించుకొని ఉంటూనే ఉంటాడు - స్థూల శరీరం కుళ్ళి

నశిస్తుంది. సూక్ష్మశరీరం ఇంకో స్థూల శరీరాన్ని చూసుకొని కర్మఫలితాలననుభవిస్తూ ఉంటుంది.

గౌరి : 'పుట్టుక' అంటే?

శివుడు : స్థూలశరీరంలో చేరిన జీవుడు (సూక్ష్మ శరీర సహితంగా) "నేను" ఇదుగో ఈ శరీరమె అనటం పుట్టుక.

గౌరి : చావు ఎందుకు వస్తోంది. అయుష్షు వృద్ధి చేసుకోగలమా? ఎలా?

శివుడు: చావు పంచభూతాలయిన శరీరానికి! అది కుళ్ళిపోతే సూక్ష్మ శరీరం దాన్ని వదలిపోవటం చావు. కర్మలు అయుష్షును తగ్గింపనూగలవు నిలుపనూ గలవు. సత్యం కృప శౌచం గురుభక్తి కలిగి ఉంటె ఆయువు వృద్ధి అవుతుంది. కోపం, బొంకు, క్రూరత అశుచివల్ల తగ్గిపోతుంది. తపను, బ్రహ్మచర్యం, మితహిత ఆహారాలవల్ల అయుర్దాయం పెరుగుతుంది. ఈ మంచి వాటిపై బుద్ధి చొరడమె పూర్వజన్మ కర్మ ఫలంమీద ఆధారపడి ఉంటుందనే వారున్నారు. పూర్వజన్మ అంటే స్థూల శరీరజన్మ అని మాత్రమె కాదు. సూక్ష్మ శరీరంలోని మనసూ బుద్ధీలు మారినపుడల్లా క్రొత్త జన్మ వచ్చినట్లె. ఇవి మారిన మాత్రం చేత శరీరాన్ని వదలిపోవుగాక. అందుకని అది చావు అనముగాక. కనుక మనసూ బుద్ధుల్ని మెట్టు నెక్కించాలి. అందుకు సాధన చేయాలి. మెట్లు నెక్కించేపని మాత్రం మనసూ బుద్ధులదే. ఎలా ఎక్కించటం అంటావు. జ్ఞానం ఎరిగితె ఎలా లెక్కించడమో ఎరుగవచ్చు. వేదాల్లో ఉపనిషత్తుల్లో చెప్పిన జ్ఞానం విని, మననం చేసి, జీవితంలో వర్తింపజేసి జ్ఞాపకం పెట్టుకొని అనుసంధానం చేయాలి. అదె విజ్ఞానం. అది మోక్షానికెంతో అవసరం. అప్పుడిక చావూ పుట్టకలుండవు!

గౌరి: సర్వమూ మనిషె కారణంగా జరుగుతుంటె ఇక భగవంతుడు చేసే పనేమిటి?

శివుడు : జీవుని కర్మ ఫలాల్లో కొన్ని మంచివీ కొన్ని చెడువీ కలిపి, ఈ ఫలాని జన్మలో అనుభవించు అని నుదుట గీత గీయటమనేది భగవంతుడు చేసిందేనని జ్ఞాపక ముంచుకొనాలి. ప్రారబ్దం ఫలాన అనే గీటు అతడు గీస్తాడు అంతకు మించి ఇంకే పుణ్య పాపాలూ అనుభవానికి రావాజన్మలో.

గౌరి : పాప పుణ్యఫలాలు అనుభవించేది ఈ స్థూల శరీర జన్మల్లోనేనా? స్వర్గం నరకం అనే లోకాల్లో కాదా?

శివుడు : అనుభవాలు జాగ్రతలోనివి మాత్రమె కావు. స్వప్నంలోకూడ అవి కలుగుతునే ఉంటయి. స్వప్నంలో స్థూల శరీరం నిద్రపోతున్నా సూక్ష్మ శరీరం ఎన్నో సుఖాలూ దుఃఖాలూ అనుభవిస్తూ వుంటుంది. అలాగే స్థూల శరీరం చచ్చిన తరువాత సూక్ష్మ శరీరం పుణ్య కర్మ ఫలాలూ పాపకర్మ ఫలాలూ కూడ అనుభవిస్తుంది. ఒకటి స్వర్గం అనీ ఇంకొకటి నరకం అనీ- లోకాలనీ అంటాము. కనుక ఆ అనుభవాలూ నిజమైనవే. శరీరికి ఉంటయి.

గౌరీ : పాపమేది? - పుణ్యమేది?

శివుడు : పాపం ముడు రకాలు. 1. మానసికం 2. వాచికం 3. కాయకం పరధనాపేక్ష, పాపాన్ని ఆమోదించటం, ధర్మద్వేషం ఇవి మానసికమైన పాపాలు. అబద్ధం, పరుషం-ఇవి మాట్లాడటం వాచికమైన పాపాలు. ఇక వధ, బంధించటం, కూడని పదార్థాలు తినటం ఇతర స్త్రీలతో రమించటం, మద్య పానం ఇవి కాయకమైన పాపాలు. మద్యపానం అన్నిటినీ మించిన చేటు తెచ్చి పెట్టుతుంది. ఎందుకనంటే వివేకం నశించి, ఇంద్రియాల్ని వాటిష్ట ప్రకారం వదలి వేయటమవుతుందిగనుక!

పుణ్యాలూ మూడు రకాలు! ఔపరమికము 2. నిరుపకరణము 3. సోప కరణములు. పాపం చేయకుండా ఉండటమె మొదటిరకం, దీనికి ధృతి బలంగా ఉండాలి. ఇంద్రియాలను నియమించాలి. దీనినె దమం అంటారు. రెండవ రకమైన పుణ్యమేమంటె శౌచం, సత్యం, శాంతి, దాంతి ఆర్జవం వ్రత నిరూఢి సముపవాసం బ్రహ్మచర్యం - ఇవి కలిగి ఉండటం, శాంతి అంటె బుద్ధి అనె ఇంద్రియంలో సన్నివారణం ఉండటం. దాంతి అంటే కర్మేంద్రియాల యోగ్య ప్రవృత్తి. ఇక మూడవది- దానం, దేవ పైతృకాది పుణ్య కార్యాలు చేయడం తన్ను తాను పొగడుకొనకుండటం ఇవి.

గౌరి : దానం ఏఏ వస్తువుల్ని చేయవచ్చు?

శివుడు: అన్నిట్లోకీ అన్నదానం, నీటిదానం గొప్పవి. గోదానం, భూ దానం, కన్యాదానం విద్యాదానం, కూడ చేయదగినవే. యజ్ఞంకోసం ఇచ్చే దానం ఎంతో గొప్పది.

గౌరి: యజ్ఞమంటే యేమిటి? చచ్చినవారు తిరిగి పుట్టుతుంటే ఇంకా పితృ యజ్ఞాల ఆశయం ఏమిటి?

శివుడు : యజ్ఞాలను వేదం చెప్పినట్లుగా నిరాడంబరమైనట్టి ఆసక్తి లేనట్టి దృష్టితో చేయటం వల్ల భౌతిక ఆధ్యాత్మిక ఫలాలు కలుగుతవి. పితరులు పితృ లోకంలో కొంతకాలం ఉంటారు. ఆ తరువాత తిరిగి జన్మిస్తారు, వాళ్ళు తిరిగి జన్మించే ఉంటారనిగాని మోక్షం పొంది ఉంటారనిగాని ఊహించి క్రతువుల్ని మానేయరాదు. ఉన్న పితురులంతా క్రతువులు చేసినవాళ్ళకు శుభాలనిస్తారు. పితృయజ్ఞాలు మనిషికి విధ్యుక్త కర్మలు. వాటి సత్ఫలం మనుష్యులకె, పితరులకు కలిగే ఫలం సామాన్యం.

గౌరి : ధర్మాలనేక విధాలంటారు అవేమిటి ? పరమధర్మ మేమిటి?

శివుడు : ధర్మాలు అయిదు రకాలు- జాతి ధర్మాలు - దేశధర్మాలు-కుల ధర్మాలు-గణ ధర్మాలూ- ఆపద్ధర్మాలూ అనేవి. జాతి దేశ కుల గణ భేదాల్నిబట్టి మొదటి నాల్గున్నూ! శారీరక వికృతుల వల్లనూ, కాల విపర్యయం వల్లనూ మార్పు అయినవి ఆపద్ధర్మాలు అని తెలిసికొనాలి.

ధర్మార్థ కామ మోక్షాల్లో నాల్గవదె పరమధర్మం! దాని విషయం వేదంలో ఉపనిషద్భాగంలో చెప్పారు. మోక్షం సాధన చేసి పొందవలసి ఉంది. సంసారంలో విసుగు కలగక శోకమోహాలతో తిరుగడు పడుతున్నంత కాలం మోక్షాన్ని ఎవరూ పొందలేరు. మోక్షసాధన మేమంటే, గృహస్తుగా దేవఋణం పితృణం, ఋషిఋణం తీర్చి సాంఖ్యయోగం ఎరిగి వనాలకు పోవాలి. ఏకాధికరణం మనసుకు అలవాటు చేయాలి. ధ్యానపరుడై ద్వంద్వాలను దాటి, బ్రహ్మచర్యం లఘ్వాశనం కలిగి అంతరాత్మను చూస్తూ భక్తితో అధియజ్ఞుడైన అహం అనే గురువు నాశ్రయించి పరమాత్మను చేరటమె మోక్షం. ఈ భూత ప్రత్యేక స్థితి స్థిరమైంది కాదని యెరిగి ఆశను త్రుంచివేసి వగపును మాని బ్రతకాలి. సుఖదుఃఖాలు ఒకదానివెంట ఒకటి రావటం మామూలు. పెద్ద లాభాల నాశించి తపించేకన్న దేనికయినా సిద్ధమైన స్థితిని సంతరించాలి. ఆశయం కోసం ప్రయత్నం చేయాలి. మోక్ష సాధనం చేయుమనడమందుకె. కర్తవ్యంగా పనులు చేయటం అభ్యాసం చేయడంతోనే సాధన మొదలు. ఫలంమీద దృష్టి

పెట్టుకొని పనిచేయకుండా, కర్తవ్యం కనుక చేస్తే వచ్చే కర్మఫలం భగవంతు డిచ్చేదే అని ఆయనకు త్యాగం చేయాలి. అదే కర్మఫల త్యాగం.

అలా త్యాగంతో గాక కేవలం భోగాలనుభవించిన తర్వాతనే మరొకటి అని నడచుకొంటే ఆ ఆశ తెగిపోయేదికాదు. డబ్బు ఆశలో చిక్కుకొన్న మనిషి అడవిలో తిరిగి ఎప్పుడో పులివాత పడేవానితో సమానం. జరామరణాలను దాటాలంటే మార్గం ఇంద్రియాలను విచ్చల విడిగా పోనీక ఉంచాలి. మోక్షమె ప్రశాంత స్థితి. దానికి కారణమైంది వైరాగ్యమె. మోక్షమందిన వారికి జరా మరణాలుండవు. సాంఖ్యం తెలిసి భక్తి చేయటమే మోక్ష మార్గం.

అలా శివపార్వతుల సంవాదం పుణ్య కథగా భీష్ముడు ధర్మరాజాదులకు చెప్పాడు.

3. సాంఖ్యయోగం

పార్వతి శివుని సాంఖ్యయోక విషయం చెప్పుమంటుంది. శివుడు చెప్తు న్నాడు: సాంఖ్య మనేది చావు పుట్టుకల సంస్కృతికి చికిత్స వంటిది. సాంఖ్యులు జ్ఞానం అనుభూతి చేసి దేవుని ధ్యానించడంద్వారా ముక్తిని పొందుతారు. శారీ రకమైన తపసు వాళ్ళకు ముఖ్యంకాదు. వారు సంతరించే జ్ఞానం ఈ శరీరం ఎలా వచ్చింది? పరమాత్మ డెవరు అనే విషయాలకు సంబంధించి ఉంటుంది.

ఈ శరీరం ప్రకృతిలో భాగమె. ప్రకృతిలో 23 తత్త్వాలున్నాయి. దశేంద్రియాలూ, పంచభూతాలూ, మనసు అహంకారం, బుద్ధి అనేవి మూడు శబ్ద స్పర్శ రూప రసగంధాలనే తన్మాత్రలూ మొత్తం 23. ఈ ఇరువయి మూడూ కలసి ఒకటిగానై త్రిగుణాల్ని సంతరించుకొంటాయి. ఇవన్నీ కలిపి ప్రకృతి అంటారు. ఈ ప్రకృతికి ప్రత్యేక ప్రతిపత్తి ఉన్నది. అందుకని దాన్ని 24వ తత్త్వమనాల్సి వచ్చింది. ఇది అవ్యక్తంగా ఉంటుందొకప్పుడు. ఆ త్రిగుణాలతో చేరి వ్యక్తమవుతూ ఉంటుంది.

ఆ సత్త్వ రజస్తమోగుణాత్మకమైన ప్రకృతినె అవ్యక్త స్థితిలో దేవి అంటారు! శక్తి అంటారు! పరమేశ్వరి అంటారు!!! నీవే అన్నాడు శివుడు. పార్వతి "నేను" అంటూ శివుని హృదయం తాకింది!! శివుడు అవును 'నేను'

అన్నాడు. శ్రీకృష్ణుడు "అపరేయ మితస్త్వన్యాం ప్రకృతిం విద్ధి మే పరాం జీవభూతాం మహాబాహో యయేదం ధార్యతే జగత్" అన్నాడు అమెనే!!

ఈ జ్ఞానాన్ని అనుభూతి చేస్తూ సాంఖ్యులు భౌతిక శరీరంపై మమకారం తగ్గించుకొంటారు. జడంగా ఉన్న మొదటి 23 తత్త్వాలూ చైతన్యమయింది పరమేశ్వరివల్లె. ఆ అవడం సత్త్వ రజస్తమో గుణాత్మకమైంది. ఈ మూడు ఎక్కడున్నుంచి వచ్చాయో ఎవరూ చెప్పలేరు. పరమాత్మకు అవి లేనేలేవు. అందుకని ఈ పరమేశ్వరి అంటే పరమాత్మ శక్తి వాటిని ఉద్భవింపజేసి నియంత్రిస్తోంది అంటారు. ఈ గుణాల ఫలితం వల్లనే స్వభావం కలిగింది. అలా ఆ ప్రకృతి వల్లనె ధృతి, విజ్ఞానం శ్రద్ధ అసంమోహం దయ, హర్షం, సత్వం, క్రోధం కామం, లోభం, అనృతం, ద్రోహచింత కాపాదులు, సంశయం, విషాదం, జడత, నిద్ర, తమస్సులు, ఇవన్నీ కలుగుతున్నాయి. వీటిని గ్రహించుతున్నది మనస్సు. ఈ మనసు కేవలం గ్రహించినందువల్ల ఏమీ ఫరవాలేదు. కాని అహంకారమనే తత్త్వం వీటిని తనవిగా లేదా తనవి కానివిగా అనుభూతి చేయటంతో చిక్కువచ్చి పడుతున్నది. ఎవరికి? ఈ వచ్చి పడుతున్న చిక్కు అనేది చింతించాల్సినట్టిది. జీవుడనే 25వ తత్త్వానికి. ఈ 25వ తత్త్వం, శరీరంకాదు-ప్రకృతికాదు అనేది జ్ఞాపకముంచుకొనాలి. ఈ చిక్కులో తగుల్కొన్న కారణంచేతనే - నిజానికి పరమాత్మ తత్వమైనవాడు దిగజారి జీవుడుగా పిలువబడుతున్నాడు. ఈ చిక్కును అతడినుంచే తొలగిస్తే అతడే పరమాత్ముడవుతాడు-పరమాత్మ తత్త్వం 26వ తత్త్వం.

ఇదేమిటి పరమాత్మ ఇలా ఎందుకు దిగజారాడు జీవుడుగా ననుకుంటారు పరమాత్మకు సత్-చిత్-ఆనందాలు లక్షణాలు. సత్ అయిన అతడు చిత్‌లో నిమగ్నుడై తానెవరు అని పృచ్ఛ చేసికొంటూన్న సమయంలో, ఆనందపర వశుడై ఉండటం చేత, తానే ఆ 'చిత్' అనే అద్దంలో ప్రతిఫలించి, ఆ ప్రతి బింబమే తాననుకొనే స్థితిలో పడ్డాడు. తాను పరమేశ్వరుడుగా ఉండి, ప్రతి బింబ రూపంలో జీవుడుగా పిలువబడుతున్నాడు. పరమేశ్వరుడు, తనకు కను వడ్డ బింబానికే తనను పరిమితం చేసికొనటంవల్ల ఈ చిక్కు అతడికి వచ్చి పడింది. ఈ విధంగా పరిమితం చేసికొనుటమనేదాన్నె అహంకార మంటాము. అలా పరిమితం చేసికొనని స్థితిలో బుద్ధి అంటాము. ఈ బుద్ధ్యహంకారాలు పై

చెప్పిన 24 తత్త్వాలలోనివె. జీవుడు ఈ బుధ్యహంకారాల గారడీనుంచి విడి వడినప్పుడు పరమాత్మే తానుగా తెలిసికొంటాడు. ఇదే మోక్షం పొందటం.

అందుచేత మనను గ్రహిస్తున్న విషయాలను అహానికీ స్వయమని అనుభూతి కలుగజేయకుండా చేయాలి. దానినే అమనస్కత అంటారు. దీనిని సాధిస్తే మోక్షమార్గం అవుపడుతుంది. జీవుడు పరమహంస అయి తానే పరమాత్ముడనే ఎరుక కలిగినవాడవుతాడు. ఈ విజ్ఞానమె శాంతి సాధ్యము. పరమ శాంతిప్రదము.

ఇది కపిల మహర్షి చెప్పిన సాంఖ్యము. ఇక యోగమేమిటో చెప్తాను విను—యోగమంటే కలియడం. ఈ యోగమనేదానిలో ఇంద్రియాలు, మనసు బుద్ధి ఏకం కావాలి. బుద్ధి అనేది పరమాత్మయొక్క చిత్ స్వరూపం కదా-అందులో నుంచె అంహంకారం పుట్టి 24 తత్త్వాలుగల ప్రకృతి అయింది. ఆ బుద్ధి జీవుని పరంగా ఇంకా నిచ్చి ఉంటూనే ఉన్నది. అ బుద్ధిని దింపి తెచ్చి మననూ ఇంద్రియాలతో చేర్చటం కాదు ఏకం చేయడమంటె. అదే జరిగి పోయిన ప్రమాదం! దానినుంచి ఉద్ధరించడానికె, ఇంద్రియాల్ని మనసులో నిలిపివేసి. మనసును బుద్ధితో కలిపివేసి అనుభూతి చేస్తే జీవుడు పరమాత్మ అవడం యోగవిషయం. ఇలా చేయడానికిగాను సాధనలున్నయి. అవన్నీ యోగంలో భాగాలే. అవేమిటంటే, అగ్ని సమారాధనం, అధిక వాగ్వివర్జనం, సత్త్వం, దానం, అధ్యయనం, శౌచం, సత్త్వాలను కలిగి పాపాలు చేయకుండటం అనేది. మనసును నిలపడమనేది ముఖ్యమైన సాధన. అందుకు శుచి అయినచోట జనములేనిచోట ఉండినవాడై నేలపై కూర్చుండి శరీరం నిలువుగ నుంచి మనసులో ఇంద్రియాల్ని నిలిపేసి అంటే వాటి పనులను ఆపివేసి – మనసు బుద్ధివైపు త్రిప్పితె బుద్ధి ఆత్మను చూడగలుగుతుంది. ప్రాణాపానాలు చేసే పనులను కూడ నిలిపితేనేగాని మనసు పూర్తిగా బుద్ధిలోనే ఉండిపోజాలదుగనుక వాటిని కూడ నిలుపడం అభ్యసించాలి. అప్పుడు యోగసాధనకు సిద్ధి కలుగుతుంది.

ఈ నిలిచిన ప్రాణాపానాలు ఏచోట నిలుస్తున్నవనేది మనోబుద్ధులతో చూస్తుంటే జీవుడే పరమాత్ముడై దర్శనమిస్తాడు. ఈ స్థితి వచ్చేటప్పటికి ప్రాణాపానాల సంచార స్థితి శిరస్సులో అనిపిస్తుంది. అప్పుడే జీవుడు పరమాత్ముడై

ప్రవశించేది. ప్రాణాపానాలను నిశ్చలం చేసే సమయంలో దేహ మధ్యమం లోని అగ్ని కారణాన ఈ వాయువులు ఎగిరినపై వెళ్ళి శిరస్సులో చేరుతవి. ఆ స్థితిని పొందటమే యోగము.

ఈ మాత్రం పని ఎవరైనా చేయవచ్చుగాదా అనిపించటం నిజం. కాని ఆ సిద్ధి కలిగేది కొందరకె.ఎందువల్లనంటె అలసట, చిత్తజడత్వము, అతి భోజనము, రోగము, స్వప్నము, కామక్రోధ లోభాలు విషయాసక్తి ఉన్నవాళ్ళకు ఆ సిద్ధి కలుగదు. అధిక నిద్ర, బొత్తిగా నిద్రలేనితనం అతిభోజనం చేసేవాళ్ళ ఈ సాధనకు పనికిరారు.

ఇలా శివుడు చెప్పిన దానిని విని పార్వతి శివసాయుజ్య ప్రాప్తి సాధన లేమిటో చెప్పవలసిందని అడుగుతుంది. ఆయన చెప్తాడు.

4 శివసాయుజ్య ప్రాప్తి

శివుడనైన నేను ఆలోచనకు అందని వాడను. దేవతలూ మునులూకూడ నన్ను ఆలోచించి తెలిసికొనలేరు. ఈ యోగమూ సాంఖ్యమూ అనే పాఠాలు నేను తయారు చేసినవే. ఈ ఇరవయి ఆరు తత్త్వాల సంగతిని కాచివడపోసిన వాణ్ణి కావడంచేత ఈ సాంఖ్య యోగ విషయాలు నాకు కరతలామలకాలు "నేను"ను ప్రసన్నుడుగా జేసికొన్న ఏ వ్యక్తినీ పొందరానిది లేదు. అంటే యోగసిద్ధి కావాలనుకొంటే నాకు నైష్ఠికతతో ధ్యానస్తుతివందనాలు మొదలైన వివిధ భజనాదులను చేయవలసి ఉంటుంది. పాశుపత మహావ్రతమని ఉన్నది. దాని సంగతి పూర్వ మొకప్పుడు చెప్పేఉన్నాను. దానిచేతనూ, వీబూది రాచు కొని కపాలధారులై బ్రహ్మచర్యం చేస్తూ భిక్షచేసికొని తిండితింటూ మనసును ఆనందంగా ఉంచుకోవటంచేతనూ సాధకులు పరమానందైకతను - అనుభవింప కలుగుతారు. ఇదె సాయుజ్యమందే స్థితి. శివలింగ స్థాపనము చేసి దానియందు నన్ను భావించటం శుభదం. శివలింగాన్ని పాలతోగాని నీటితోగాని అభిషేకం చేసి, భక్తితో గంధమాల్య ధూపదీపాలతో అర్చించి నైవేద్యమిచ్చి గాఢ సమర్పణం చేసికొన్నట్లయితె సిద్ధి కలిగి ముక్తినందుతాడు వ్యక్తి.

ఇలా చెప్పి పార్వతిని, "ఇప్పుడు- కాంతా ధర్మాలేమిటో నీవు చెప్పు నేను వింటా" నంటాడు శివుడు. అప్పుడు పార్వతి పతివ్రతా ధర్మాలు

చెప్తుంది. చుట్టూనున్న మునులుకూడ విని సంతోషిస్తారు. అంతే కాకుండా పతివ్రతకు అనర్హమైన పనులేవో అదీ విశదీకరిస్తుంది. ఇన్ని చెప్పి సిగ్గుతో "అయ్యో మీకు నేను తెలిసిన దానినిగా ఏవో చెప్తున్నాను క్షమించాల్సిం" దంటుంది. శివుడు "నీనా ఈ సంవాదం విన్నవారు ఎవరైనా అమర వైభవాన్ని పొందుతారుగాక" అంటాడు.

ఈ ఉమామహేశ్వర సంవాదం నారదుడు శ్రీకృష్ణునికి చెప్పిన కథను భీష్ముడు ధర్మరాజాదులకు చెప్పటంతో అక్కడివారెంతో సంతోషం పొందారు.

తరువాత ధర్మరాజు భీష్ముని అనేక ప్రశ్నలు వేస్తారు. అందులో దారిద్ర్యవ్యాధి శోకాలకు శాంతిసంపాదింపగలిగే జపం ఏదైనా చెప్పమంటారు. మోక్షంగాని, శివసాయుజ్యంగాని కోరేవారు గాక-ఐహిక లంపటులై ఉండే వారికి కలుగుతుండే దారిద్ర్య వ్యాధి శోకాలు పోవటానికి కేవలం జపం చెప్పమనటం ధర్మరాజుకు మనవంటివారందరియందు కలిగిన ఆదరణ అనిపిస్తుంది. అప్పుడు భీష్ముడు అందరు దేవతలనూ తాను ఉచ్చాటనం చేసి మేలు చేయండని ప్రార్థించి ఈ జపాన్ని చెప్తాడు- "ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ-నమః పురుషోత్తమాయ-నమస్సర్వ లోక గురవే-నమస్సర్వ లోకపిత్రే నమస్సర్వ లోక పితా మహాయ-నమస్సర్వలోక ప్రపితామహాయ-నమస్వర్వలోక ప్రధానాయ-నమస్సర్వలోకేశ్వరాయ- నమస్సర్వలోక విశిష్టాయ నమస్సర్వలోక సుఖ ప్రదాయ-నమస్సర్వలోక కర్త్రే। నమస్సర్వలోక భర్త్రే। నమస్సర్వ లోక హర్త్రే నమస్సర్వలోక నిధయే। నమస్సర్వలోక నిధానాయ। నమస్సర్వ లోక హితాయ। నమస్సర్వలోక హితకరాయ। నమస్సర్వలోకోద్భవాయ। నమస్సర్వలోకోద్భవకరాయ నమో విష్ణవే ప్రభవిష్ణవే" అని పఠించటమే మహా జపం అని చెప్తాడు.

దీనిని ఇలా జపం చేయడంవలన పాపాలు, భయాలు, ఆపదలు తొలగిపోతవి. శుభాలు కలుగుతయి. ధర్మతత్పరత కలుగుతుంది అన్నాడు.

ఈ బోధ విని, యుధిష్ఠిరుడు, ఈ లోకాల కన్నిటికీ మహనీయుడైన దేవుడెవరు? అతడ్ని ఎలా స్తుతిచేసి శుభాన్ని జనుడు పొందవచ్చు? ఇది ప్రత్యేకంగా ఎవరికోనమో చెప్పటం గాక, మీ మనసుకయిన మతం ఏదో అది

తెలియ చెప్పవలసిందంటాడు. ఉత్తమం అని భీష్ముడు తనకై తానుగా అను కొని అనుసరించే జపం సంగతి చెప్పమంటాడు ధర్మరాజు నిర్మొగమాటంగా!

భీష్ముడప్పుడు విష్ణుమంత్రధ్యానమే అనుష్ఠేయమని తాను నమ్మినట్లు చెప్తాడు. ఆ ధ్యానం వేయి నామాలతో కూడుకొని ఉన్నదంటాడు. విష్ణు సహస్ర నామ స్తోత్రం జపించటమె పరాయణం. ఈ నామాలు సనాతన కాలం నుంచి ఎంతో కీర్తనీయమై వెలసి ఉంటున్నాయి. దీనిని జపించినవాడు ఇహమూ పరమూ కూడ జయించి శుభాన్ని పొందుతాడు అన్నాడు. ఎవరికి కావలసిన ఉద్ధృత శుభాలు వారికి కలగాలంటే ఈ జపమే పరాయణమంటాడు. అందుకే మనము కూడ విష్ణు సహస్రనామ స్తోత్రం నిత్యమూ జపించటం కర్తవ్యం.

ధర్మరాజు : స్వామీ పూజా నమస్కారాలకు ఎవ్వరు తగినవారు?

భీష్ముడు : బ్రాహ్మణులే తగినవారు. బ్రహ్మపదార్థ తత్త్వజ్ఞులను పూజించటంవల్ల అఖిల శుభాలు కలుగుతయి. వారికి కీడు చేస్తే దుఃఖమే కలుగు తుంది.

ధర్మరాజు: బ్రాహ్మణులలో వర్ణనీయమైన వర్తనమే ఉంటుంటేనా అలా అంటున్నారు?

భీష్ముడు : ఒకప్పుడు సహస్రబాహార్జునుడు తనతో సమానమయిన- వాళ్ళెవరూ లేరని అనుకొన్నాడు. ఒక భూతము కన్పడి అందరికంటె బ్రాహ్మ ణులు అధికులుగదా అంటుంది. రాజు "నాకు కోపం వస్తే సమస్త భూతాల్ని నాశనం చేస్తా"నంటాడు. ఆ భూతం వెళ్ళిపోతుంది. గాని దేవుడు ఆ రాజుకు అవుపడి "బ్రహ్మశక్తివల్లనె రాజులు ప్రజారక్ష చేస్తున్నారు. గౌతము నరికితె ఇంద్రుడంతటి వాడు కీడు పొందాడు - అగస్త్యుడు సముద్రాన్ని త్రమింగేశాడు. భృగువు ఉచథ్యుడు అత్రి చ్యవనుడు మొదలైనవారిశక్తి సామర్థ్యాలు అద్భుత మైనవి. బ్రాహ్మణులన్న వాళ్ళు కేవలం రాజాశ్రయంలో బ్రతికేవాళ్ళేగదా అని అలా అనటం సరికాదు. బ్రహ్మ పదార్థతత్త్వ జ్ఞానంవల్ల మహత్తరమైన శక్తి కలి వారుంటారు వారిలో. అలాంటి వారి సంతతినంతనూ మనువు ఒకే ప ంగా చేసిన మాటయితె నిజమె. వారిని దైవ స్వరూపంగా భావించ వల ందన్నది -వారిలో ఆ తత్త్వజ్ఞులుంటారనే భావంతోనె-అది ఒక మార్గంగా

చెప్పారు. అందుకు వ్యతిరేకభావం మనుశాసనానికి వ్యతిరేకంగా నడిపించ గలుగటం మాత్రం నిజం. దాని ప్రధాన సూత్రం జ్ఞానులను పూజింపుమనె!

ధర్మరాజు : బ్రాహ్మణ మహానుభావత్వం ఏది? ఎక్కడున్నది అది?

భీష్ముడు : ఆ సందేహం, వేదాలచే కూడ స్తుతింపబడే భగవంతుడైన ఈ శ్రీకృష్ణుడే తీర్చాలి. నేనిక చెప్పలేను, చాల శ్రమగా ఉన్నది." అని ఊరు కొన్నాడు.

5. ధర్మసూక్ష్మం తెలియడమెలా

శ్రీకృష్ణుడప్పుడు ధర్మరాజుకు సమాధానం చెపున్నాడు. "విప్రులు అన్నప్పుడు తెలిసినవారనె అర్థం. అలాటి వారిని పట్టుకోవాలి. వారెక్కడుంటె అక్కడ మీ శ్రద్ధ చూపి అర్చించాలి. వారి మహత్తు తమంత తాము మనకు చూపితె అర్చించటం తేలిక. అలావారు తెలియజేయరు. కేవలం జడుల్లా ఉంటారు. వారిని తెలియాల్సిన బాధ్యత మనది.

ఒకసారి దుర్వాసుడు వచ్చి పామరుడులా క్షణంలో కోపం క్షణంలో సుముఖత చూపిస్తూ నేను తిననంటూ తినేస్తూ చేసిన పదార్థమంతా ఇంకెవ్వరికి మిగలకుండా తినేస్తూ నేలమీద నిద్రిస్తూ పరుపుపై పడుకొంటూ ఎక్కడికో వెళ్ళిపోతూ మళ్ళీవస్తూ ఇలా చేస్తున్నాడు. పాయసం చేయండన్నాడు. రుక్మిణి చేసింది. దాన్ని వంటినిండా పూయమన్నాడు. పూశాము. ఆయన పాయసాన్ని రుక్మిణి వంటికి తాను పూశాడు. రథమెక్కి మా ఇద్దర్నీ దాన్ని లాగి ఊరేగింపుకు పదమన్నాడు. అలాగే మేము లాగుతుంటే కోలతో మమ్మల్ని పొడిచేశాడు అన్నిటికీ మేము సహించాము. ఎందుకంటే ఆయన మహాత్ముడని ఆయనమీద మాకెంతో భక్తి ఉంది. చిట్ట చివరకు ఆయన నాతో అన్నాడు. "నీవు కోపాన్ని జయించావు. కాని పాయసం అంతటాపూసి నా అరికాలుకు పూయలేదు కనుక నీ అరికాలు ద్వారానే నీకు అపాయం కలుగుతుంది సుమా! మిగతా శరీరానికింకేమీ భయంలే"దన్నాడు. పైగా బ్రాహ్మణ భక్తి కలిగి ఉండు అన్నాడు. రుక్మిణిని ఆశీర్వదించాడు. ఆ తరువాత ఆ రథం వదలి మేము ఇంటికి చేరుకొన్నాం. అప్పుడక్కడ ఉంటున్న వస్తువులన్నీ పూర్వం కంటె బహుళమై మనోజ్ఞమై ఉండటం చూశాం. ఆశ్చర్య పడిపోయినాము. అంతశక్తిమంతులు ఉంటారు అవుపడకుండా బ్రాహ్మణులు!

ధర్మరాజు : దుర్వాసుడు సాధారణ బ్రాహ్మణుడు కాదనీ శివుని అవతారమేననీ అంటారు నిజమా ?

శ్రీ కృష్ణుడు : శివుడు పరుడు. ఆధ్యాత్మికంగా ఆయన ఎంతో గొప్ప వాడు. ఆయన్ను మించేవారు లేరు. ఆయన కోపానికి దేవతలే తాళలేరు. త్రిపురాసుర సంహారాన్ని ఆయన ఒక్క బాణంతో చేశాడు. ఆ బాణాన్ని తన వద్దనుంచుకొన్నాడు. ఆ తరువాత అది ఒక బాలుడైంది. అతడే దూర్వాసుడు. మాయింటికి వచ్చి అంత చేసినవాడతడె. క్షరాత్మక ప్రపంచంలో అతడు చాల శక్తిమంతుడైనాడు. ఆ రుద్రునకు అతడు ఆ విషయంలో సముడె!

ధర్మరాజు భీష్ముని అడుగుతున్నాడు మళ్ళీ. - ధర్మాలు అనేక ప్రకారాలుగా ఉంటున్నయి. పరమానుష్ఠేయమైన ప్రకారమేది?

భీష్ముడు : ధర్మమనేది ఒక నూయి వంటిది. దాని చుట్టూనూ దానిలో నుంచీని పెరిగిన గడ్డి - ప్రజలకు సూక్ష్మచిత్తత లేకపోవటాన్ని సూచిస్తుంది. సూక్ష్మ చిత్తత లోభ మదమోహాలతో నున్నవారికి కలుగదు. అందువల్ల వారు ధర్మాన్ని అధర్మంగా అర్థంచేసికొంటారు. అభిమానమనేదానివల్ల, ఎదుటివాడు ధర్మం చెప్తున్నా అతడు తనవాడని తోచకపోతె అధర్మమె చెప్తున్నాడనిపిస్తుంది పైగా, నిజమైన ధర్మం తెలిసికొనాలంటే పరిత్యాగంచేసిన బుద్ధిమంతులవల్లనే తెలిసికొనాలి. లోభమోహాలతో నిండినవారివల్ల అది తెలియదు.

ధర్మార్థ కామాల్లో అర్థకామాలు కేవలం మోహాన్ని పెంచేటటువంటివి. ఈ మాట హృదయంతో నమ్మి ధర్మంతో మాత్రమే నిలచినవాడు సరిగా చెప్ప గలరు. ఎల్లప్పుడూ స్వాధ్యాయం, యజ్ఞం, నిష్ఠలనుండి తప్పిపోనివారు నడిచే దేదో అదె ధర్మ సూక్ష్మంగా తెలియాలి. అన్నాడు భీష్ముడు.

ధర్మరాజుకు ఒక మార్గం దొరికినట్లయింది - మహానుభావులైనవారు నడచే మార్గాన్నె తాను గమనిస్తె ధర్మ సూక్ష్మం తెలుస్తుంది - అనేది. మళ్ళీ ఇలా అన్నాడు.

"వేదం చెప్పిన విషయం, ప్రత్యక్షంగా చూస్తున్న విషయం సమాచరణమూ - ఈ మూడూ సూచించే మార్గాలు వివిధంగా ఉండటంచేత ధర్మం ఇదేను అని నిశ్చయింపలేకుండా ఉన్నాను."

అందుకు భీష్ముడు :- "నాయనా, ఈ మూడున్నూ ధర్మానికి ఆధారాలు. వీటిలోని ధర్మసూక్ష్మతను మునులు తెలియకలిగారు. వారు చెప్పింది అనుమానించకు. సంశయాత్ముడు నశింపునే పొందుతాడు. అహింస దానం సత్యం, అక్రోధం ఇవి పాటించటమె ఉత్తమ ధర్మం. బ్రాహ్మణారాధన తత్పరుడవు కావాల్సింది. ఇతరమైన ఆలోచనల్ని వదలివేసెయి రజస్తమో గుణాలతో వికల్పితులైనవారు ధర్మద్వేషాన్ని పొందుతారు. సత్యపరాత్ములే ఎల్లప్పుడూ ధర్మాన్ని ఉపాసిస్తారు.

ధర్మరాజు :- సాధువుల నెలా తెలియటం? అసాధువులంటే ఎవరు?

భీష్ముడు :- అసాధువు తమంత తాము ధర్మాన్ని ఎఱుగనూలేరు. ఇంకొకరు చెప్పినా వినరు. తాము యోచించి తెలిసికొంటూ ఇతరులు చెప్పిందాన్ని అర్థంచేసికొంటుండేవారె సాధులు. చిన్న విషయాల్లోకూడ వీరు ధర్మాన్ని అతిక్రమించరు. మలమూత్రాలనుకూడ కానిచోట విడవరు. అతిథుల, శిష్టుల భోజనాలకు ప్రాధాన్యమిచ్చి వారికి ప్రదక్షిణ పూర్వకంగా వెళ్తుంటారు. సత్యం ఆర్జవం వీటిని నడుపుతూ ఉంటారు. "శరణుజొచ్చిన కాతురు సరత గుప్తిపరులు వారు నిజదారతృప్తులు గురుపూజ చేయువారు అమల హృదయులు సర్వదా సంతోషులు." ఇంద్రియ విభ్రాంతిని పోగొట్టుకున్నవారు. ప్రకటన లేకుండా ధర్మమాచరిస్తూ ఉంటారు. అఖిలభూతదయాళులై ఉంటారు. వీరిని పరికించి తెలుసుకోవచ్చు. వారు పాటించే ధర్మంచూసి ధర్మసూక్ష్మాన్ని గ్రహింపవచ్చు.

ధర్మరాజు :- స్వామీ!-ధర్మపరులైన వారికి ఎంత ప్రయత్నించినా అర్థసిద్ధి కలుగదు. ఇతర్లు కొందరకు తేలికగా అది కలుగుతుంది. చదివినా విద్య కొందరకురాదు. చదువకుండానే కొందరికి విద్య అలవడుతుంటుంది. కొందరు రోగాలతో సతమతమవుతుంటారు. కొందరు బలంగా ఉండీకూడ పూరిపుడక తగిలిచస్తూ ఉంటారు. ధర్మానికీ ఫలితానికీ సంబంధం లేదా?

భీష్ముడు :- నాయనా! నీవుకూడ ఈ ప్రపంచాన్ని ఎవరో దేవుడు ఆధారంలేకుండా ఇలా అమర్చి ఉంచుతున్నాడనుకొనకు. అది అజ్ఞానం! విత్తు వేయందే మొలకెలావస్తుంది? సిద్ధికీ అసిద్ధికీ ఎప్పుడూ కారణం ఉంటూనే

ఉంటుంది. కంటికి అవుపడకపోవచ్చు. కన్ను శరీర జన్మలోని కొన్ని సంగతుల్ని మాత్రమె చూడగలదు. జీవుడుచేసే అనంతమైన ప్రయాణంలో అతడేమేమి చేశాడనేదాన్నిసర్వాన్ని చూడనేలేము. పూర్వజన్మ ఫలం, ఇప్పటి జన్మలోని ప్రయత్నఫలం తెలిస్తేగాని అతడి ప్రస్తుతస్థితికి కారణం ఎఱుగలేము. ఈ పని చేశాడుగా ఆ ఫలితం రాలేదేమనటం సరికాదు. ఈ స్థితికి పూర్వం చేసిన అనేక కర్మల ఫలం ఉండగా ఒక కర్మకు ఫలాని కారణం కలుగలేదేమంటే ఎలా?

ప్రతి ఫలితంకూడ సంచితకర్మ ఇప్పుడు చేసిన కర్మల సమష్టి కారణమె. ఆ ఫలంలో కొంతభాగమెకూడాననచ్చు. దానిఫలంవల్ల ఈ స్థితి కలిగిందని అంటున్నా ఆసంచితం పూర్తిగా నశించిందనే వీలులేదు. కొంత పోయి ఉండచ్చు. మిగిలింది ఆ తరువాతి క్షణాలకు సంచిత కర్మగా ఫలితం ఇవ్వడానికి సిద్ధంగా ఉండచ్చు.

అందుచేత దానం, తపం, వృద్ధసేవనం అహింస-ఇవి నియతమైన ధర్మకృత్యాలు-వాటిని మనసులో నిలుపుకొను.

ఇంకో ముఖ్యవిషయం విను-ధర్మంపై ఎప్పుడూ మనసుగలవానికి ధర్మతత్త్వ ప్రబోధాన్ని కాలమె కలుగజేస్తుంది. సుస్థిరమైన భావశుద్ధితో కూడిన తపస్సు శ్రుతం, దానం, జపం, దేవతాపూజలు వీటిని పాపాన్ని వర్జించి ఆచరిస్తూ ఉండాలి. అతడికే ధర్మయోగం కలుగుతుంది. పరమమైనమాట చెప్తాను-నీకు ఆదర్శంగా శ్రీకృష్ణుడూ వేదవ్యాసుడూ ఉన్నారు. వారినిచూచి నీవు ధర్మసూక్ష్మతను తెలిసికోవచ్చు"-అన్నాడు భీష్ముడు.

6 భీష్మ స్వర్గారోహణము

అప్పటికి ధర్మరాజుకు సమాధానమయింది-ధర్మం ఆచరించటం ముఖ్యమనీ. అది ఆచరిస్తేనే అది ధర్మమెందుకయిందో తెలియగలుగుతామనీ-ధర్మపరులైన శ్రీకృష్ణ వేదవ్యాసులు దాన్ని పాటిస్తున్నారు గనుక వారినుంచి ధర్మం ఎఱిగి పాలించవచ్చనీ-ఆశ్చర్యకరమైన సంతోషాన్ని పొందాడు. దుఃఖితుడై భీష్మునిచేరిన ధర్మరాజుకూ ఇప్పుడే ఆశ్చర్యమైన ఆనందంపొందిన ధర్మరాజుకూ ఎంతతేడా!

ఇది గమనించి శ్రీకృష్ణుడు భీష్మునితో అంటాడు : ధర్మరాజు తెలివిని పొందాడు. ఇప్పటికి ఆయన్ను ఇంటికి పంపెయి. మళ్ళీ మేమంతా తిరిగి వస్తాము.

భీష్ముడు వాత్సల్యంతో పాండవుల్ని పంపేస్తాడు. 'ఉత్తరాయణం రాగానే నావద్దకు తిరిగిరండి' అంటాడు.

ధర్మరాజాదులు వెళ్ళి రాజ్యపాలనం ధర్మప్రకారంచేస్తూ ఉంటారు. ఉత్తరాయణం వచ్చిందని శ్రీకృష్ణుడు గాంధారీ కుంతీ ధృతరాష్ట్రుల్ని పాండవుల్ని తీసికొని తన తమ్ముళ్ళి తీసికొని వచ్చి భీష్మునికి నమస్కరిస్తాడు. భీష్మునికి తన ప్రయాణంలో మైలురాయిని దాటిపోవాలని అర్థమయింది. శ్రీకృష్ణ భగవానుడాశీర్వదించి తనను వెళ్ళిపొమ్మంటున్నాడు. అదే ఆయనకు పుణ్యఘడియ. అది మానవుల కొలతబద్దలో మాఘశుద్ధ ఏకాదశి కావచ్చు-మరొకటికావచ్చు. భీష్ముడు శ్రీకృష్ణుని అనుజ్ఞకోసం అర్థించాడు. అది అందింది. ధృతరాష్ట్రాదుల్ని ఆదరించి, శ్వాసనూర్ధ్వగతి చేశాడు భీష్ముడు. శరీరంలో గ్రుచ్చుకొని ఉన్న బాణాలు అంతా చూస్తుండగా క్రిందికి వాలిపోయినయి. ఆయన శరీరంలోంచీ ఒక వెలుగు నిర్గమించి అదృశ్యమైపోయింది.

పాండవులు భీష్ముని శరీరానికి అగ్ని సంస్కారాలు చేస్తారు. గంగాతీరంలో తిలోదకాలు వదలుతారు. గంగ స్త్రీ రూపంలోవచ్చి కన్నీరు కార్చుతుంది. వ్యాసుడామెను ఓదార్చుతాడు. "భీష్ముడు వసువుగానై ఉచ్చస్థితి పొందాడు-నీవెందుకు దుఃఖిస్తున్నావమ్మా" అంటాడు. ఆమె ఆనందాశ్రువుల్ని వదలుతుంది.

ఇది అనుశాసనిక పర్వం